

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

ဖြည့်စွက်စာတမ်းနှင့် စောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

မြည့်စွက်စာတမ်းနှင့်စောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း

၂၉.၁၀.၁၉၇၂ မှ ၄.၃.၁၉၇၃ ထိ

ဟံသာဝတီသတင်းစာ တနင်္ဂနွေထုတ်အချုပ်ပိုတို့တွင်

ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သော

ဆရာကြီးဒေါက်တာသန်းထွန်း၏

သမိုင်းသုတေသနဆောင်းပါးများထဲမှ

မြန်မာ့အိုးသမိုင်းစာတမ်းအပြည့်အစုံကို

စုစည်းထုတ်ဝေပါသည်။

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

နှင့် ပြည့်စုံစာတမ်း စာစောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း

ပထမအကြိမ်

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး စိတ်ကူးချီချီစာပေ၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊
ပုသိမ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချီချီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၁၇၉၊ မရိုးမိုင်လမ်း၊ ရန်ကင်း၊
အပြင်အဆင် - အမ်အက်စ်အို
၂၀၁၃၊ မတ်လ၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်ရေ ၅၀၀
ရောင်းစုရ ၁၂၀၀ ကျပ်

မြန်မာ့အသံမိုင်းနှင့်ပြည့်စုံစာတမ်း ၈ စောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ ရန်ကုန်၊
စိတ်ကူးချီချီစာပေ၊ ၂၀၁၃၊
စာမျက်နှာ ၈၀ မျက်နှာ၊ ၁၃ စင်တီ x ၂၀.၅ စင်တီ
(၁) မြန်မာ့အသံမိုင်းနှင့်ပြည့်စုံစာတမ်း ၈ စောင်

မာတိကာ

၁။	မြန်မာအိုးသမိုင်း (၁)		၁
၂။	မြန်မာအိုးသမိုင်း (၂)		၁၀
၃။	မြန်မာအိုးသမိုင်း (၃)		၁၇
၄။	မြန်မာအိုးသမိုင်း (၄)		၂၃
၅။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၁)		၂၇
၆။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၂)		၃၆
၇။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၃)		၄၂
၈။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၄)		၄၆
၉။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၅)		၅၇
၁၀။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၆)		၆၄
၁၁။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၇)		၇၀
၁၂။	မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၈)		၇၅

မြန်မာအိုးသမိုင်း (၁)

(ဦးဝန် သဘာပတိမူတဲ့ ၁၀ စက်တင်ဘာ ၁၉၇၂ ကန်သာစိမ်းလဲ့ နှစ်လည်ပွဲမှာ ဒီစာတမ်းကို ဖတ်တယ်)။

အိုးကို မီးမပုတ်ရင် ရေထည့်လို့ မရဘူး။ ရေထည့်လို့ရအောင် တီထွင်ဖန် တီးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ လူသားပဲ။ အဲဒါကြောင့် အိုးကို လူတွေ ဘယ်တုန်းကစပြီး ဖန်တီးခဲ့ကြတယ်ဆိုတာကို အရှေ့တောင်အာရှအခြေခံနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေကို တတ်နိုင်သလောက် ဖော်ထုတ်လေ့လာဖို့ လိုပါတယ်။

အနောက်အာရှနဲ့ အနီးအနားနိုင်ငံတွေမှာ ရှေးဟောင်းသုတေသနတူးဖော် ရေးက ဖော်ထုတ်ပေးတဲ့အတွက် သူတို့ဒေသတွေမှာ အိုးကို ဘယ်တုန်းက စသုံး တယ်ဆိုတာ သိပြီးပါပြီ။ ကျောက်သစ်ခေတ်စပြီးမှ အိုးပေါ်တယ်လို့ အရင်က ထင်ကြတယ်။ အခုတော့ စိုက်ပျိုးရေးမပေါ်ခင်ကဘဲ အိုးသုံးတဲ့နေရာလည်း ရှိတယ်။ ဂျာရီကိုမှာတော့ အစားအစာကို ထုတ်လုပ်နိုင်တဲ့ ခေတ်ဦးပိုင်းမှာ အိုးမရှိသေးဘူး။ အဲသည့်နေရာတွေမှာ အိုးကို အစောဆုံးသုံးတဲ့အချိန်ဟာ အရင်နှစ် ၈၈၀၀ လောက် က ဖြစ်တယ်။ အိုးထိန်းစက်ကတော့ အရင်နှစ် ၅၂၅၀ ထက် မစောဘူး။ စဉ့်သုတ် အိုးတွေကတော့ အရင်နှစ် ၂၉၀၀ လောက်ကမှ ပေါ်တယ်။ အဲဒီရက်စွဲတွေက အနောက်အာရှအတွက် ဖြစ်တယ်။ အရှေ့တောင်အာရှမှာ အခုတစ်လော တူးဖော် ရှာဖွေကြတော့ အဖြစ်အပျက်ပုံစံတစ်မျိုးကို တွေ့ရပါတယ်။

အစားအစာကို လိုက်ရှာရတဲ့အဆင့်က အစားအစာကို ထုတ်လုပ်နိုင်တဲ့

အဆင့်ထိအောင် တိုးတက်လာပုံမှာ အနောက်အာရှပုံစံနဲ့ အရှေ့တောင်အာရှပုံစံဟာ တစ်ထပ်တည်းမကျဘူး။ ဒါကြောင့် အနောက်အာရှ လူမှုတိုးတက်ရေးနဲ့ ဆိုင်တဲ့ ကျောက်ခေတ်ဟောင်း၊ ကျောက်ခေတ်လယ်၊ ကျောက်ခေတ်သစ်ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရတွေကိုလည်း မသုံးသင့်ဘူးလို့ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတစ်ခုတည်းကွက်ပြီး လေ့လာတဲ့ ပညာရှင်အချို့က ယူဆတယ်။ အဲဒီလူတွေက အရှေ့တောင်အာရှအတွက် လူမှုတိုးတက်ရေးမှာ ခေတ်ပိုင်းပုံတစ်မျိုးကို နာမည်သစ်တွေပါ တစ်ခါတည်း ထည့်ပြီး တင်ပြတယ်။ ရှေးရှေးကစပြီး အရင်နှစ် ၄၂၀၀၀ ထိ ကာလကို ကျောက်ကာလ (Lithic) ကျောက်ကာလလို့ ခေါ်မယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက ကျောက်လက်နက် ရိုးရိုးလွယ်လွယ်ကလေးတွေကိုပဲ လုပ်ပြီး သုံးစွဲကြတယ်။

နောက်တစ်ခါ အရင်နှစ် ၄၂၀၀၀ က ၂၂၀၀၀ ထိကို သစ်သားကာလ (Lignic) လို့ ခေါ်မယ်။ အဲဒီအချိန်အတွင်းမှာ လူတွေဟာ သစ်သားနဲ့လုပ်တဲ့ လက်နက်ကိုပဲ သုံးကြတယ်။ သစ်သားဆိုတာမှာ ဝါးကိုလုပ်တဲ့ လက်နက်လည်း အများကြီးပါမယ်။

အဲဒီနောက် အရင်နှစ် ၂၂၀၀၀ က ၁၀၀၀၀ ထိကို ဒေသခွဲကာလ (Crystallitic) လို့ ခေါ်မယ်။ ဘာပြုလို့လဲဆိုတော့ အရှေ့တောင်အာရှမှာရှိတဲ့ လူတွေဟာ အုပ်စုတစ်ခုနဲ့တစ်ခု အဆက်အသွယ်ပြတ်စဲပြီး ကိုယ့်နေရာနဲ့ကိုယ် ဓလေ့ထုံးစံ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ပေါ်လာလို့ပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီကာလအတွင်းမှာ အရင်နှစ် ၂၂၀၀၀ က စလို့ပဲ သူနေရာနဲ့သူ ဖြစ်ထွန်းမယ့် သီးပင်ပွင့်ပင်တွေကို ရွေးချယ်ပြီး စိုက်ကြတယ်။ မွေးမြူလို့ လွယ်ကူမယ့် သတ္တဝါကိုလည်း ယဉ်အောင် မွေးလာကြတယ်။ သစ်သားလက်နက်အပြင် အသင့်အတင့်ချောအောင် သွေးထားတဲ့ ကျောက်လက်နက်တွေကိုလည်း သုံးကြတယ်။ အရင်နှစ် ၁၅၀၀၀ ရောက်တဲ့အခါကျ အိုးလုပ်ပြီး သုံးစွဲလာကြတယ်။ အရင်နှစ် ၁၂၀၀၀ ရောက်တဲ့အခါကျတော့ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကို နေရာတကာမှာ လုပ်တတ်ပြီလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

ဒေသခွဲကာလလွန်ပြန်တော့ ချဲ့ထွင်ရေးကာလ (Extensionistic) ရယ်လို့ ပေါ်ပြန်တယ်။ အရင်နှစ် ၁၀၀၀၀ က ၂၀၀၀ အထိပါပဲ။ အဲဒီအချိန်ရောက်မှပဲ လူတွေဟာ ဂူအောင်းရာက အပြင်ကို ထွက်လာနိုင်ကြတယ်။ စောစောက ပြင်းထန်တဲ့ ရာသီဥတုတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း သင့်တင့်ညီညွတ်ပြီး အခုခေတ် ရာသီဥတုမျိုးလည်း ဖြစ်လာပြီ။ ဒါကြောင့်မို့ ဂူအောင်းစရာ မလိုတော့ဘူး။

အိုးလုပ်တဲ့ပညာကို အရင်နှစ် ၁၅၀၀၀ က တတ်တယ်ဆိုပေမဲ့ ပန်းရိုက်တဲ့ အိုးချောချောကတော့ အရင်နှစ် ၉၀၀၀ လောက်ကမှ စပေါ်တယ်။ ဒီလို အဆင့်

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၃

တစ်ဆင့်က နောက်တစ်ဆင့်ကိုတက်ဖို့ အချိန်ကာလ သိပ်ကြာတဲ့အကြောင်းက တော့ မြန်မာနိုင်ငံလို့ နေရာမျိုးဟာ အိုးမရှိဘဲ နေလို့ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့်ပါပဲ။ မြန်မာ့သစ်တောတွေမှာ ဝါးပိုးဝါးကြီးတွေ ပေါတယ်။ ဘူးခါးလည်း လွယ်လွယ်ကူကူရတယ်။ ဝါးကျည်တောက်နဲ့ ဘူးတောင်းကို ရေသယ်ရာမှာရော ရေလှောင်ရာမှာရော သုံးလို့ဖြစ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် အရင်အနှစ် ၈၀၀၀ လောက်က စပါးစိုက်ပျိုးရေးတတ်လာတဲ့ အချိန်အထိတောင် ထမင်းချက်ချင်ရင် ဝါးကျည်တောက်နဲ့ပဲ ချက်မယ်လို့ တွေးနိုင်တယ်။ အခုထိအောင် ကောက်ညှင်းကိုချက်ရင် ဝါးကျည်တောက်ကိုပဲ သုံးနေကြသေးတယ်။ ကြေးအိုးကို အရင် အနှစ် ၇၆၀၀ လောက်က စသုံးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီသတ္တုက ဖောဖောသီသီမရနိုင်လို့ ကြေးအိုးကို နေရာတကာမှာ များများ မသုံးနိုင်ဘူး။ မြေအိုးကိုပဲ ဒန်အိုးပေါ်တဲ့အထိ ဆက်သုံးကြတယ်။

အရှေ့တောင်အာရှတစ်ခုလုံးမှာပဲ အခုပြောတဲ့ ချဲ့ထွင်ရေးကာလမှာ အင်မတန်စည်ကားတဲ့ မြို့ကြီးရယ်လို့လည်း မရှိဘူး။ အင်အား သိပ်ကြီးမားတဲ့ မင်းဧကရာဇ်ရယ်လို့လည်း မပေါ်ဘူး။ အရင်နှစ် ၄၀၀၀ က ၃၀၀၀ အထိရောက်တဲ့ ကာလတိုင်အောင် ကြီးမားခိုင်ခံ့တဲ့ ခံတပ်ရယ်လို့လည်း ဘယ်မှာမှ မရှိဘူး။ ဒါကြောင့် အရှေ့တောင်အာရှမှာ အဲဒီအချိန်က ကြီးကျယ်တဲ့ စစ်မက်အရေးအခင်းလည်း မပေါ်ခဲ့ပါဘူး။

ခရစ်နှစ် စပေါ်တဲ့အချိန်မှာ အားပြိုင်ပွဲကာလ (Conflicting Empires) ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအရ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နဲ့ ဥရောပနိုင်ငံအချို့ဟာ အရှေ့တောင်အာရှကို ကျူးကျော်လာကြတယ်။ သူတို့ဆီက ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေလည်း ကျူးကျော်လာကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီကာလကို အားပြိုင်ပွဲကာလလို့ ခေါ်ရတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာပဲ နိုင်ငံခြားကယူလာတဲ့ ပညာတစ်ရပ်အနေနဲ့ အိုးကို စဉ်းသုတ်တဲ့ပညာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ပေါ်လာပါတယ်။ အမှန်ကတော့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ခရစ်နှစ် ၁၁ ရာစုကို ရောက်တဲ့အခါမှ စဉ်းသုတ်တဲ့ပစ္စည်းတွေကို ဖောဖောသီသီသုံးတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ သတိပေးစကားတစ်ခု ပြောလိုပါတယ်။ အခုပြောပြီးခဲ့တဲ့ ခေတ်ကာလ ပိုင်းခြားချက်တွေ ပညာရပ်စတင်တဲ့နှစ် ဖော်ပြချက်တွေဟာ ယာယီဆုံးဖြတ်ချက်တွေပဲ ရှိသေးတယ်။

အိုးကို ဘာကြောင့်သုံးသလဲလို့ စဉ်းစားလိုက်ရင် အိုးကို ဘယ်တုန်းက စသုံးတယ်ဆိုတာကို မှန်းလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ပထမဦးဆုံး ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်တဲ့ လက်နက်ကိရိယာတွေကောင်းလို့ ကုန်အထွက်ပိုလာတဲ့အခါကျတော့ သိုလှောင်ထားဖို့ ပစ္စည်းရှိလာမယ်။ လူကိုလူချင်း ခေါင်းပုံဖြတ်တဲ့စနစ်ကြောင့် ပစ္စည်းတွေ

အလျှံပယ်ပေါ်တဲ့လူ ရှိလာတယ်။ အဲဒီလူက သိုလှောင်ဖို့ အားထုတ်တယ်ဆိုပါတော့။ ဒုတိယစဉ်းစားစရာက လူတွေဟာ ရာသီဥတု သိပ်မဆိုးတော့လို့ တောင်ပေါ်မှာ ဂူအောင်းရာကနေပြီး မြေပြန့်ကို ဆင်းလာကြပြီလေ။ တောင်ပေါ်နေတုန်းကတော့ ရေသယ်တဲ့အခါ ဝါးကျည်တောက်ဟာ အကောင်းဆုံးဖြစ်ပေမဲ့ မြစ်ရိုးမှာ ရွာတည်ပြီးနေတော့ ကွဲလွယ်တယ်ဆိုပေမဲ့လည်း မြေအိုးသုံးချင်လာမယ်။ တတိယပြောစရာက အဲဒီအစောပိုင်းကပဲ အတော် လှပပြေပြစ်တဲ့ အိုးတွေတွေ့ရလို့ အိုးထိန်းသည်ဆိုတဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အလုပ်အကိုင်ရှိပြီလို့ ဆိုနိုင်တယ်။ အိုးကိုပဲ သီးသန့်လုပ်ကိုင်တဲ့သူ ရှိလို့သာ ဒီလို လက်ရာကောင်းကောင်းဖြစ်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ နောက်ဆုံး တင်ပြချင်တာကတော့ ဒီအိုးထိန်းသည်ဟာ ရွှံ့စေးကောင်းကောင်းရတဲ့ မြစ်ဝှမ်းဒေသမှာပဲ နေမယ်။ မြစ်ရိုးမှာ ရွာတွေတည်တယ်။ အဲဒါက အရင် အနှစ် ၉၀၀၀ က ဖြစ်မယ်လို့ မှန်းဆပါတယ်။

အိုးကို နေလှန်းရုံသက်သက်နဲ့ ရေထည့်လို့ မရဘူး။ စင်တီဂရိတ် ၅၀၀ ဒီဂရီအထိ မီးအပူနဲ့ ဖုတ်တဲ့အခါ ရေထည့်လို့ရပြီ။ ဒါပေမဲ့ စင်တီဂရိတ် ၁၁၅၀ ဒီဂရီအထိ အပူပေးလည်း နည်းနည်းတော့ ရေစိမ့်ဦးမှာပါပဲ။ စဉ်းသုတ်လိုက်မှပဲ ရေ ကောင်းကောင်း လုံပေမယ်။ အနောက်အာရှမှာတော့ စဉ်းသုတ်ပညာကို အရင်အနှစ် ၂၉၀၀ ကပဲ တတ်တယ်။

လူတွေအကြိုက် ပြောရရင်တော့ သောက်ရေအိုးကို စဉ်းမသုတ်ပါဘူး။ သောက်ရေအိုးဟာ အပြင်မှာရှိပြီး ရေစက်ကလေးတွေ အောက်ကို တပေါက်ပေါက် ကျနေရင် သိပ်ကျေနပ်တယ်။ ရေပိုအေးတယ် ထင်မိတယ်။ သောက်ရေကိုလည်း တစ်နေ့တစ်ခါဖြည့်ပြီး သုံးလေ့ရှိလို့ စိမ့်ယိုပြီး ကုန်ဆုံးတာကို မမူဘူး။ ဆီလှောင်မယ်၊ အသီးအရွက်ကို ဆားစိမ့်မယ်ဆိုရင် ဒီလို ယိုစိမ့်တာကို ဘယ်လိုမှ သည်းမခံနိုင်ဘူး။ စဉ်းအိုးကိုပဲ သုံးရတော့မယ်။ ဒါကြောင့် မြန်မာ့မြေမှာ စဉ်းသုတ်ပညာ ဘယ်အချိန်ကစပြီး တတ်ကျွမ်းတယ်ဆိုတာ သိဖို့ အရေးကြီးတယ်။ အင်မတန် နောက်ကျခါမှ ဒီပညာကို တတ်ပါတယ်။ စောစောကပြောသလို ခရစ်နှစ် ၁၁ ရာစု ရောက်မှ စဉ်းလုပ်ငန်း ပေါ်တယ်။

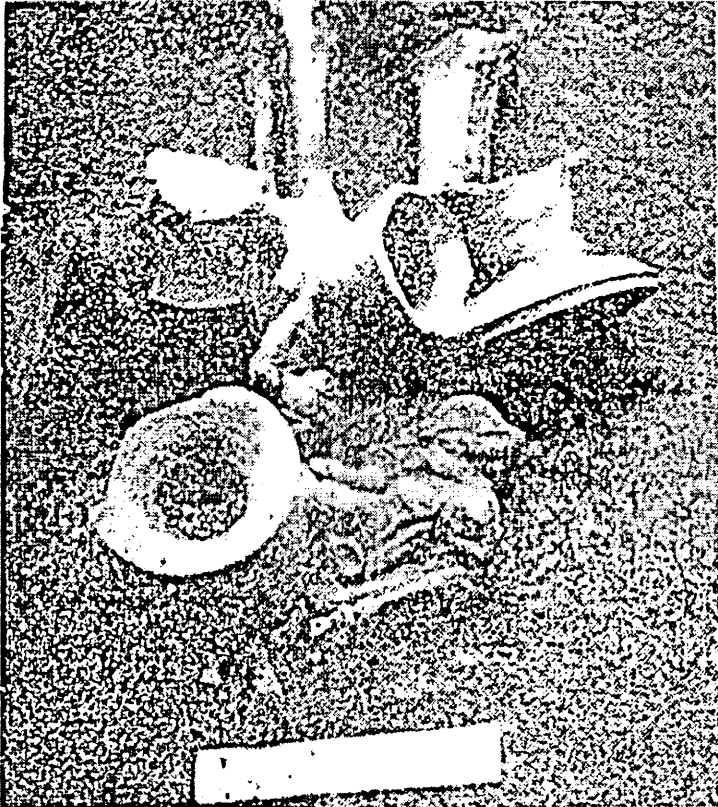
ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက တူးဖော်ပေးလို့ရတဲ့ အရင်အနှစ် ၂၀၀၀ ကျော်က အိုးကို စပြီး လေ့လာရပေမယ်။ ချောအောင်သွေးထားတဲ့ ကျောက်လက်နက်တွေနဲ့ တွဲပြီးတွေ့လို့ ဒီလို နှစ်ကာလ ပိုင်းခြား ခန့်မှန်းနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

တူးဖော်တဲ့နေရာက အမရပူရ တောင်သမန်အင်းစောင်း၊ အောင်ခြင်းရှစ်ပါး ကျောင်းနဲ့ မဟာဂန္ဓာရုံ ကျောင်းတိုက်တစ်ဝိုက်မှာ ဖြစ်တယ်။ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၉၇၁

မြန်မာအိုးသမိုင်း

၅

နဲ့ ဇန်နဝါရီ ၁၉၇၂ မှာ နှစ်ကြိမ် တူးဖော်လိုက်တဲ့အခါ လူရိုးအလောင်း အပြည့်အစုံနဲ့ အလောင်းကောင်ရဲ့ ခြေသလုံး တစ်ဖက်တစ်ချက်မှာ အိုးတွေတွေ့တယ်။ (ဓာတ်ပုံ ကြည့်)။

တောင်သမန်အင်းစောင်းက လူရိုးနဲ့အိုး။

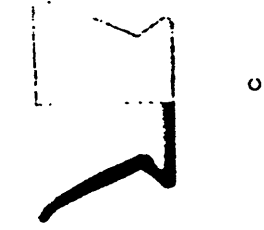
(တူးဖော်တုန်းမှာ ဂရုပြုသင့်သလောက်မပြုလို့ အလောင်းတချို့ ပျက်စီးသွားတယ်လို့ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ဒေသခံပုဂ္ဂိုလ်တချို့က ပြောဖူးပါတယ်)။

တူးလို့ရတဲ့အိုးတွေဟာ အိုးထိန်းစက်နဲ့ထွင်းတဲ့ အိုးတွေဖြစ်တယ်။ အမျိုးအစားအနေနဲ့ ကိုးမျိုး တွေ့တယ်။

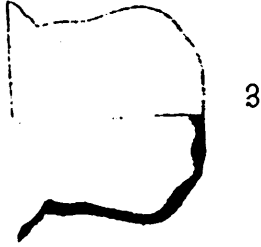
(၁) နှုတ်ခမ်းမတင်တဲ့ ဖင်လုံးအိုး (ပုံ ၁၊ က)။

ဒေါက်တာသန်းထွန်း

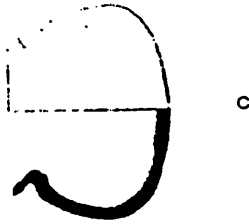
၆

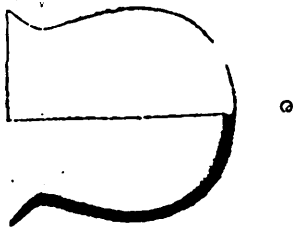
၁

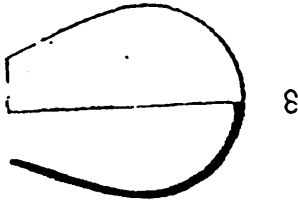
၂

၃

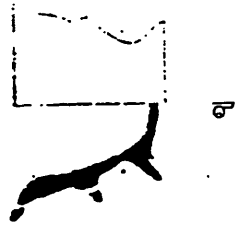
၄

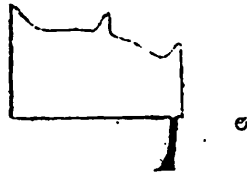
၅

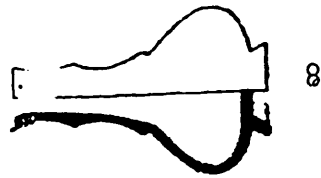
၆

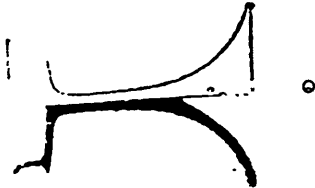
၇

၈

၉

၁၀

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၇

၄

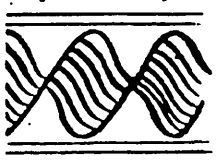
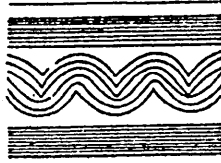
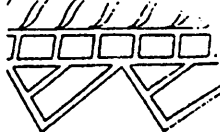
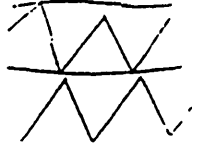
၅

၃

ပုံ(၁)တောင်သမန်အိုးပုံစံ။

- (၂) အဝကျယ် နှုတ်ခမ်းတင် ဖင်လုံးအိုး (ပုံ ၁၊ ခ)။
 - (၃) အဝကျဉ်း နှုတ်ခမ်းတင် ဖင်လုံးအိုး (ပုံ ၁၊ ဂ)။
 - (၄) ဇောက်နက်အင်တုံ (ပုံ ၁၊ ဃ)။
 - (၅) ငရုတ်ဆုံ (ပုံ ၁၊ င)။
 - (၆) ခြေရည်ကလပ် (ပုံ ၁၊ စ)။
 - (၇) လယ်ပေါ်နှစ်ဆင့် ရေတကောင်း (ပုံ ၁၊ ဆ)။
 - (၈) ကြိုးဆွဲအမွေးအထုံ ရှို့အိုးအမျိုးမျိုး (ပုံ ၁၊ ဇ၊ ဈ၊ ည)။
 - (၉) ဆီမီးခွက်အမျိုးမျိုး (ပုံ ၁၊ ။၊ ၌၊ ၍) ဖြစ်ပါတယ်။
- ပုံစံနဲ့ အရွယ်အစားကြည့်ရုံနဲ့ ဘာသုံးတဲ့ အိုးတွေ ခွက်တွေဖြစ်တယ်လို့

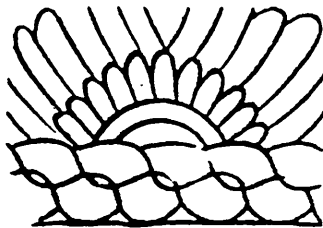
ပုံ(၂)တောင်သမန်အိုးပေါ်ကဒီဇိုင်း။

သိနိုင်လောက်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အိုးပါးပါးချောချော အမျိုးအစားမျိုး မဟုတ်သေးဘူး။ မလုပ်တတ်သေးဘူးထင်တယ်။ ပုံစံအနေနဲ့ ခြေရှည်ကလပ်ဟာ ဆန်းတယ်။ ‘ရှန်ပီန့်ဖန်ခွက်’နဲ့ တော်တော်တူတယ်။ မူးရစ်စေတတ်တဲ့ စိမ်ရည်တစ်မျိုးမျိုးကို သောက်တဲ့ခွက် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ စိုက်ပျိုးရေးပညာ တတ်တဲ့အခါ ဆန်ကို ကဇော်ပေါက်အောင်စိမ်တဲ့ ပညာလည်း တစ်ပါတည်းတတ်တယ်လို့ ယူဆနိုင်ပါတယ်။

အပြောက်ရိုက်တဲ့အခါ သုံးတဲ့ ဒီဇိုင်း(ပုံ ၂)တွေကလည်း ရိုးရိုးနဲ့ကြည့်ကောင်းပြီး အတွေ့အကြုံတစ်မျိုးမျိုးရဲ့ ခံစားချက်ကို တင်ပြတဲ့သဘော ပါနေတယ်လို့ မှန်းဆနိုင်ပါတယ်။ ဒီ (အပြောက်အမွမ်း)ပုံတွေက အိုးထဲက လက်ခုခံပြီး အပြင်သားကို လက်ခတ်နဲ့ရိုက်လို့ ထင်နေတာမျိုးလည်း မဟုတ်ဘူး။ လက်နဲ့ အစင်းအကြောင်းပေါ်အောင် ခပ်သွက်သွက်ဆွဲတဲ့ ပုံမျိုးတွေပဲ ဖြစ်တယ်။

အတွေ့ရများတဲ့ ဒီဇိုင်းကတော့ ဘီးသွား (ပုံ ၂၊ က) ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဆင်းအတက် ခြစ်ကြောင်းတစ်ထပ် (ပုံ ၂၊ ခ) နှစ်ထပ် (ပုံ ၂၊ ဂ) လည်း တွေ့ပါတယ်။ တြိဂံထဲမှာ မိုးစက်အစွေ (ပုံ ၂ ဃ) မိုးစက်အဝိုက် (ပုံ ၂၊ င) တွေလည်း ဆွဲတတ်တယ်။ တြိဂံ၊ စတုရန်း၊ ဂျိတ်(ပုံ ၂၊ စ)ကိုလည်း ရောဆွဲသေးတယ်။ လှိုင်းတွန့်လှိုင်းလည်း သုံးမျိုးလောက်တွေ့တယ်။ (အချိတ်ခေါ်လေမလား မသိဘူး)။ လှိုင်းအိ (ပုံ ၂၊ ဆ) လှိုင်းကြက်ခွပ် (ပုံ ၂၊ ဇ)နဲ့ လှိုင်းပျက်ပျက် (ပုံ ၂၊ ဈ) ပုံတွေပါပဲ။ ရေပြင်ကျယ်ကျယ် အင်းစောင်းမှာ နေတဲ့လူတွေဆိုတော့ လှိုင်းပုံစံအမျိုးမျိုး ဆွဲတတ်တယ်လို့ပြောရင် ဖြစ်မလားမသိဘူး။ ထူးခြားတဲ့ ဒီဇိုင်းတစ်ခုကိုလည်း တွေ့ပါတယ်။ ရှုမျှော်ခင်းကားမျိုးဖြစ်တယ်လို့ ပြောလို့တောင်ရတယ်။ (ပုံ ၃) ရေလှိုင်းပျက်ပျက်ပေါ်မှာ ပွင့်နေတဲ့ ကြာပဲလို့ ပြောချင်မိတယ်။

(ဆေးရောင်တင်ထားတဲ့ အိုးကွဲ တောင်တွေ့တယ်လို့ ပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့ အသေအချာမသိရသေးလို့ ဒီမှာ မဆွေးနွေးဘဲ ချန်ခဲ့ဦးမယ်)။

ပုံ (၃) တောင်သမန်အိုးပေါ်ကလှိုင်းစိတ်ကြာဒီဇိုင်း။

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

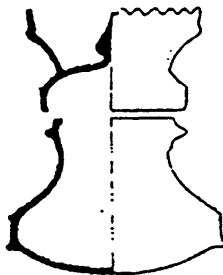
၉

အိုးပုံစံလည်းလှတယ်။ ဒီခိုင်းလည်း အဆင့်မြင့်တယ်။ ဒီတော့ တောင်သမန် ကလူတွေရဲ့ ဓလေ့ဟာလည်း မြင့်တယ်လို့ မှန်းဆနိုင်ပါတယ်။ ဘယ်အချိန် ဘယ် ကာလက ဒီလူတွေ ထွန်းကားခဲ့သလဲလို့ အတိအကျ ပြောနိုင်ဖို့ကတော့ ကာဗွန် (၁၄) ရဲ့ ရက်စွဲအဖြေကို စောင့်ဖို့ပဲရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ သဲလွန်စရနိုင်စရာကတော့ သင်္ချိုင်းမှာတွေ့တဲ့ ဒီအိုးတချို့ထဲမှာ သံဓားသွားလိုဟာမျိုးလည်း ပါနေပြီလို့ သိရ တယ်။ ပိဿနိုးဟာ သင်္ချိုင်းအိုးမှာလည်း ဒီလိုပဲသံတိုသံစတွေ့တယ်။ ပိဿနိုးကို ခရစ်နှစ် ၁ မှ ၅ ရာစုလို့ ယူဆလျှင် တောင်သမန်က ဒါထက် နည်းနည်းစောမယ်။ ၁ ရာစု ဘီစီ (ခရစ်မတိုင်မီ) လို့ မှန်းရမယ်ထင်ပါတယ်။

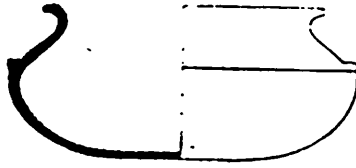
* * *

မြန်မာအိုးသမိုင်း (၂)

ပိဿနိုး တူးဖော်ရေးကြောင့် အရင်အနှစ် ၂၀၀၀ က ၁၅၀၀ အတွင်း ထွန်းကားခဲ့တဲ့လေ့ကို လေ့လာခွင့်ရပါတယ်။ တွေ့ရတဲ့ အိုးတွေကတော့ အမျိုးအစားအနေနဲ့ ငါးမျိုးတွေ့ပါတယ်။ (၁) သင်္ချိုင်းအိုး၊ (၂) သိုလှောင်အိုး၊ (၃) ချက်အိုး၊ ပြုတ်အိုး၊ (၄) စားခွက်၊ (၅) သောက်ခွက်တွေပါပဲ။ ဒီအထဲမှာ သင်္ချိုင်းအိုးက ပုံစံ အထူးထူးအထွေထွေ တော်တော်များတယ်။ (က) တချို့က ဘုန်းကြီးသပိတ်ပုံ၊ (ခ) တချို့က ဝမ်းပူပူနဲ့ အိုးပုံစံရိုးရိုးမှာ သပိတ်ဖုံးနဲ့တူတဲ့ စလောင်းပါတယ်။ (ဂ) အများစုကတော့ ဝါးကျည်တောက်ပုံမှာ ခွေအရစ်တွေ များများထည့်ထားတယ်။ (ဃ) သံငရုတ်ဆုံလို မှောက်ထားတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ (င) ဘူးခါး

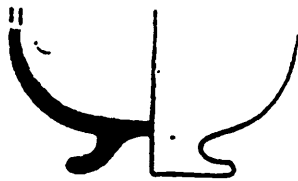
ပုံ (၄) ပုံဆန်းလှတဲ့ ပိဿနိုးသင်္ချိုင်းအိုး။

ပုံ (၅) နှုတ်ခမ်းနှစ်ရစ်ပါတဲ့ ပိဿနီးချက်ပြုတ်အိုး။

ပုံလည်း ရှိသေးတယ်။ (စ) ခုခေတ်သုံး အိုးတွေထဲက ဘယ်ပုံစံနဲ့မှမတူတဲ့ ပုံဆန်းဆန်း (ပုံ ၄) လည်း ရှိတယ်။

သို့လျှင်အိုးဆိုတာကတော့ ခုခေတ် စဉ်အိုးနဲ့ ပုံစံတူမယ်။ ဒါပေမဲ့ စဉ်သုတ်ထားတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ပိဿနီးတူးဖော်ပုံ အစီရင်ခံစာတွေထဲမှာ စဉ်သုတ်အိုးခွက်တွေ့တယ်လို့ မပါဘူး။ ချက်အိုးပြုတ်အိုးတွေထဲမှာ နှုတ်ခမ်းနှစ်ရစ်နဲ့ အိုး (ပုံ ၅) ကို ထူးထူးခြားခြား တွေ့ရပါတယ်။ အိုးရဲ့အလယ်ပိုင်း ဝမ်းပူပူကနေပြီး လည်ပင်းဘက် စသိမ်းတဲ့နေရာမှာ နှုတ်ခမ်းတစ်ခု ထည့်ထားတယ်။ ဒီတော့ ခွင်ပေါ်မှာ တင်ထားတဲ့အခါ အောက်ကမီးညွှန့်က အိုးအဝက နှုတ်ခမ်းထိအောင် တက်မဟပ်တော့ဘူး။ ဒါကြောင့် ခွင်ပေါ်ကအိုးကို ဆွဲချတဲ့အခါ လက်နှီးလက်ခု

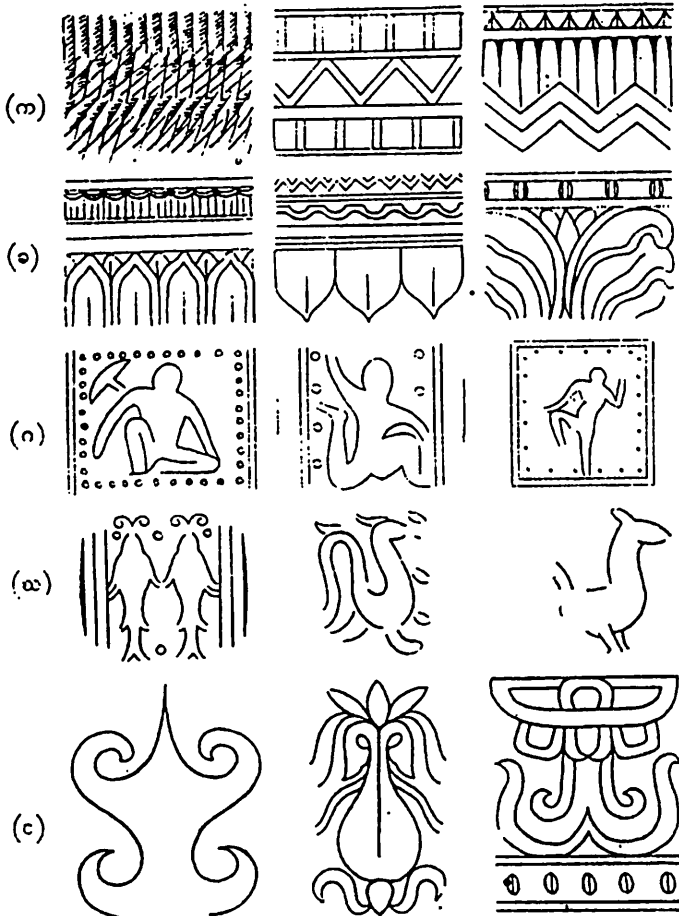
ပုံ (၆) ပိဿနီးသောက်ရေခွက်။

မကိုင်ရတော့ဘူးပေါ့။ ဒီလောက်ကောင်းတဲ့ မွမ်းမံဖြည့်စွက်ချက်ကို နောက်ပိုင်းလူတွေ ဆက်မသုံးကြတာ အံ့သြဖို့ကောင်းလှတယ်။

စားခွက်မှာ ပုံဆန်း မတွေ့ပါဘူး။ ဇောက်နက်၊ ဇောက်တိမ်ကွဲတယ်။ ဗျက်ကျယ်တာမျိုးလည်း ရှိတယ်။ တကယ်ကတော့ သစ်စေးသားရိုးကိုင် သစ်သားဒေါင်းလန်းကို ရှေးရှေးကပဲ သုံးလာခဲ့မယ်ဆိုရင် စားခွက်ကို မြေနဲ့လုပ်တော့မယ်မထင်ဘူး။ အဲဒီတုန်းက မြေနဲ့လုပ်တဲ့ အင်တုံဟာ သိပ်လေးလံမယ်ထင်တယ်။

ပိုကောင်းတာရှိနေတော့ မြေခွက်ကို ကောင်းသထက်ကောင်းအောင် မမွမ်းမံနိုင်
 တော့ဘူးလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံခြားက ကြွေခွက်ဝယ်ရပြန်တော့ သစ်သားဒေါင်း
 လန်းကို ပစ်လိုက်ကြပြန်တယ်ပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ပဲ တချို့ တိုင်းရင်းသားပစ္စည်းလုပ်ငန်း
 တချို့ဟာ ဆက်ပြီး ကြီးထွားရှင်သန်ခွင့်မရတော့ဘူး။ ရေသောက်ခွက်ပုံစံကလည်း
 ခွာဆင်းကလေးပါတဲ့ ရိုးရိုးခွက်မျိုးပါပဲ။ ပုံ (၆)

ကြမ်းမှာ တည်လို့ကောင်းတဲ့ ဖင်ပြားအိုးလည်း တွေ့ရဖူးပါတယ်။

ပုံ (၇) ပိသန်းအိုးပေါ်က ဒီဇိုင်း (က) အပြောက်အမွှမ်း၊ (ခ) ကြာ၊ (ဂ) လှ၊ (ဃ) တိရစ္ဆာန်၊
 (င) ယုကြည်မှုသင်္ကေတ၊ သီရိဝိဇ္ဇာကလသ၊ တိတ္ထိယသေတောတို့များ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၁၃

သောက်ရေကို ဘူးခါးထဲထည့်ပြီး ဒီအတိုင်း မောသောက်ပုံမျိုးကို တချို့ဒေသမှာ ယနေ့အထိ သောက်တုန်းမို့ ရှေးအခါကလည်း ဘူးခါးကိုပဲ တစ်ခါတည်း မောသောက်ရတဲ့ ရေတကောင်းသဘောမျိုး သုံးမယ်ဆိုရင် ရေသောက်ခွက်ရယ်လို့ သပ်သပ်မလိုတော့ဘူးပေါ့။ ဒါကြောင့်လည်း ရေသောက်ခွက် များများစားစား တူးဖော်မရတာလို့ ထင်မိပါတယ်။

ပိဿနိုးအိုးပေါ်က ဒီဇိုင်းကို လေးစား ခွဲလို့ရပါတယ်။ အပြောက်အမွမ်း (ပုံ၊ ၇ က)၊ ကြာ (ပုံ၊ ၇၊ ခ)၊ လူ (ပုံ ၇၊ ဂ)၊ တိရစ္ဆာန် (ပုံ ၇၊ ဃ) နဲ့ ယုံကြည်မှု သင်္ကေတ (ပုံ၊ ၇ င) တွေပါပဲ။ အပြောက်အမွမ်းဆိုတာကတော့ မျဉ်းကြောင်းကိုပဲ ထောင်လို့တစ်မျိုး၊ လှဲလို့တစ်မျိုး၊ စောင်းလို့တစ်မျိုး၊ လှိုင်းတွန့်၊ ကြိတ်၊ စတုဂံ၊ မှန်ကွက်ဆိုတာတွေပါပဲ။ သိပ်တော့ ဆန်းလှတယ်လို့ မဆိုနိုင်ပါဘူး။ မျဉ်းဖြောင့် ကိုသာ သုံးတယ်။ မျဉ်းကောက်ကို စက်ဝန်း၊ ဆင်စွယ်ဝန်း၊ ဘူး၊ ဘဲဥ၊ ငွေလိမ်၊ ခရုပတ်ဆိုတာမျိုးတွေ မရှိပါလားလို့ သတိထားမိတယ်။ ကြာတံဆိပ်ဆိုတာမှာ လည်း ရိုးတံ အရွက်အပွင့်ဆိုတာမျိုး မဟုတ်ဘဲ ကြာပွင့်ဖတ်ကို သာမညယူပြီး ဆန်းကြယ်အောင် ထွင်ပြင်ယူတဲ့ ပုံမျိုးတွေဖြစ်တယ်။ လူပုံကတော့ နည်းနည်း စဉ်းစားစရာ ပါတယ်။ ထီးမိုးထားတဲ့ အောက်မှာ ဒူးတစ်ဖက်ထောင်တစ်ဖက်လှဲ (လီလာသန)ထိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ နောက်ပိုင်းမှာတော့ ဘုရားလောင်းမင်းကို ရည်ညွှန်းတတ်တယ်။ ပိဿနိုးကောင်းစားစဉ်အခါကတော့ ဘာကို ညွှန်းမယ်မသိဘူး။ ကျန်နှစ်ဦးကတော့ သွက်လက်နဲ့ ပျောင်းတဲ့ ကချေသည်တွေလားလို့ ထင်ရတယ်။

တိရစ္ဆာန်ဆိုတာတွေက ငါးနှစ်ကောင်ရယ်၊ ဟင်္သာလို အကောင်ရယ်၊ မြင်းလို အကောင်ရယ် တွေ့ရတယ်လို့ ထင်တယ်။ ငါးဆိုတာ ဥချတဲ့အခါ အသိန်းအသန်း ချတာမို့ တိုးပွားခြင်းမင်္ဂလာ အတိတ်ယူတယ်လို့ ဆိုရလေမလား။ ဟင်္သာလို မြင်းလိုအကောင်က လျင်မြန်တဲ့ အတိတ်ဖြစ်မလား မှန်းရပါတယ်။

ယုံကြည်မှုဆိုတာကလည်း အမှန်ပါပဲ။ ပိဿနိုးမှာ တူးဖော်ကြည့်တဲ့အခါ နတ်ရုပ်၊ ဘုရားရုပ် ဘာမှမတွေ့တော့တာ ကိုးကွယ်တယ်လို့ ဘယ်သူမှ မပြောတတ်အောင် ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒီတော့ ကျက်သရေအတိတ်ဆောင်တဲ့ သိရီဝစ္ဆ၊ ပြည့်စုံခြင်းအတိတ်ဆောင်တဲ့ ကလသာအိုး၊ ရန်မျိုးလုံကိတ္တိမုခဆိုတာတွေ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ အတွေးနယ်ကျွံတာလည်း ဖြစ်သွားနိုင်တယ်။ စောစောကပြောသလို စက်ဝန်းမျဉ်းကောက်မရှိဘူးဆိုတာ မမှန်ဘဲ အခုပြောတာတွေပဲ စက်ဝန်းမျဉ်းကောက်နဲ့ဆွဲတဲ့ ဒီဇိုင်းတွေလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

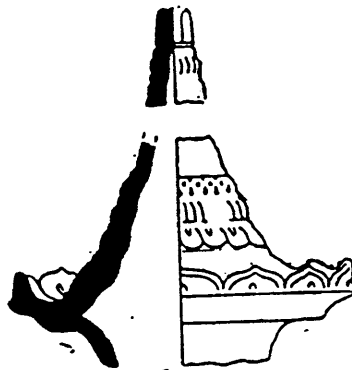
တောင်သမန်ဒီဇိုင်းနဲ့ မတူတာက ဟိုမှာ ခြစ်ကြောင်းကို အလွတ်ရေးဆွဲ
ပေမဲ့ ဒီမှာ လက်ရှိကန့်ရိုက်ပြီး အပြောက်ဖော်တာရယ်၊ တလိမ့်တုံးနဲ့လှိုမ့်ပြီး အရုပ်
ဖော်တာရယ်တို့ တိုးတက်နေတာ တွေ့ရပါတယ်။

ပိဿနိုးမှာ မီးဖုတ်ထားတဲ့ မြေပုတီးစေ့လို အလုံးတွေ အများကြီးပဲ တွေ့သေး
တယ်။ တချို့ကတော့ လည်ဆွဲ ပုတီးစေ့အနေနဲ့ အမှန်တကယ်သုံးခဲ့တာ ဖြစ်နိုင်ပါ
တယ်။ တချို့ကတော့ ရက်ကန်းစင်မှာ ချည်မျှင်ကို အောက်ကဆွဲချထားတဲ့ အလေး
တုံးကလေးတွေ ဖြစ်နိုင်တယ်။ ချည်ကျစ်တဲ့ ရစ်တန်သီးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

အဝိုင်းကြီးကြီး ပြားပြားကတော့ ကလေးကစားစရာ ရုပ်ဒိုးဖြစ်မယ်ပေါ့။
ကလေးကစားစရာ နွားလို့ ထင်ရတာတစ်ရပ်၊ ဖားလို့ထင်ရတာတစ်ရပ်လည်း
တွေ့သေးတယ်။ ခရလို လိမ်တက်နေတဲ့ မီးဖုတ်ရွှံ့တုံး ထိပ်ချွန်းကလေးတွေလည်း
တွေ့တယ်။ ဘာသုံးမယ်လို့ နည်းနည်းမှ မခန့်မှန်းတတ်ဘူး။ ပြီးတော့ ကိန္နရီလို့
ထင်ရတဲ့ ရွှံ့ရုပ်တစ်ရပ်လည်း တွေ့သေးတယ်။ ကိုးကွယ်တဲ့ အဓိနတ်သမီးရုပ်
ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။

မြေဆေးတံတစ်ခုလည်း တွေ့တယ်။ နောက်ပိုင်းသုံး ပစ္စည်းဖြစ်မယ်ထင်ရ
တယ်။ ရွှံ့ပြားပေါ်မှ တံဆိပ်ခတ်ထားတဲ့ အတုံးကလေးတွေပါသေးတယ်။ ပုတီးစေ့
ကလွဲလို့ ကျန်တာတွေက တစ်မျိုးတစ်ခုဆိုသလို တွေ့ရလို့ အနက်မဖော်သာဘူး။

တလိမ့်တုံးနဲ့ ပန်းဖော်တယ်ဆိုတာကို နည်းနည်း ချဲ့ထွင်စဉ်းစားတဲ့အခါ
ပိဿနိုးနဲ့ အနောက်တိုင်းရောင်းဝယ်မှု ဆက်ဆံဖူးမယ်လို့ ထင်မိပါတယ်။ တလိမ့်

ပုံ (၈) ခုခေတ်စေတီပုံပေါ်နေတဲ့
ဟန်လင်းသချိုင်းအိုးဝုံး။

မြန်မာအိုးသမိုင်း

၁၅

တုံးနဲ့ အိုးမှာ ပန်းဖော်တဲ့ပညာဟာ ရောမတိုင်းသားတွေ ခရစ်နှစ်ဦးကစပြီး တီထွင် ခဲ့တဲ့ ပညာဖြစ်တယ်။ ကုလားပြည် မဒရပ်အထက် အရိကမေဒမှာ ရောမဒင်္ဂါးလည်း တူးလို့တွေ့တယ်။ ရောမတလိမ့်တုံး ပန်းဖော်အိုးလည်း တွေ့တယ်။ ဒါကြောင့် အိန္ဒိယအရှေ့ကမ်းခြေကို ရောမကုန်သည်တွေ ခရစ်နှစ်အစက ရောက်တယ်လို့ ပြောရမယ်။

ဒီ ရောမသားတွေ ပိဿနိုးကိုရော အဝင်မရှိနိုင်ဘူးလား၊ မရှိဖို့များတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ဆီက ပညာယူပြီး တောင်ပိုင်းအိန္ဒိယသားကတော့ ပိဿနိုးကို ခရစ်နှစ်ဦးမှာ ရောက်တယ်လို့ဆိုရင် ဖြစ်နိုင်စရာရှိတယ်။ ပိဿနိုးအိုးထိန်းသည် ဟာ ဒီ ပန်းဖော်နည်းကို သူဘာသာ ရှာဖွေတွေ့ရှိတယ်လို့ စဉ်းစားလည်း ဖြစ်တာ ပါပဲ။ သူများသင်လို့ပဲတတ်တတ်၊ ကိုယ့်ဘာသာ ထိုးထွင်းလို့ပဲတတ်တတ် ပိဿနိုးအိုးထိန်းကိုတော့ ဒီပညာအတွက် ချီးမွမ်းနိုင်ပါတယ်။

ဟန်လင်းအိုးကို လေ့လာကြဦးစို့။ ဟန်လင်းမှာ ပြောင်ချော ကျောက်လက် နက်တွေ တွေ့တယ်ဆိုပြီး ဒီနေရာဟာ သိပ်ရှေးကျတယ်လို့ ယူချင်ယူတော့။ သိပ် မသေချာဘူး။ ခရစ်နှစ် ၄-၉ ရာစုအတွင်းက ထွန်းကားခဲ့တဲ့ မြို့လို့ယူရင် ပိုမှန် တယ်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနကတူးတော့ အိုးကွဲ ၁၅၀၀၀ တွေ့တယ်။ စဉ်းအိုးကွဲ တစ်ခုတစ်လေမှ မပါဘူး။ စဉ်းအိုးမရှိသေးလို့ပေါ့။

တွေ့ရတဲ့ အိုးပုံစံကတော့ ပိဿနိုးမှာ လိုပဲ အထူးအထွေ ဆန်းပြားတာတွေ ရှိတယ်။ အုပ်စုခွဲလိုက်ရင် (က) သင်္ချိုင်းအိုး၊ (ခ) သိုလှောင်အိုး၊ (ဂ) ချက်ပြုတ် အိုး၊ (ဃ) ရေသောက်ခွက်နဲ့ (င) ဆီမီးခွက်တွေပါပဲ။ လူချမ်းသာက သေသူရဲ့ အရိုးပြာကို အင်မတန် လှတဲ့အိုးနဲ့ ထည့်မယ်။ လူဆင်းရဲကတော့ အိုးဖြစ်ပြီးရော သုံးရမှာပါပဲ။ အင်မတန် ဆန်းတယ်လို့ ထင်ရတဲ့ အိုးဖုံး (ပုံ ၈)တစ်ခု တွေ့ရပါတယ်။ ခုခေတ် စေတီပုံ အတိုင်းပဲ။

စွယ်စုံကျမ်း (တတိယတွဲ) စာမျက်နှာ ၄၂၇)မှာ ဒီပုံမျိုးဟာ အေဒီ ၁၁ ရာစု နှစ်နှောင်းရောက်မှ ပေါ်တယ်လို့ ရေးထားတယ်။ အေဒီ ၄ ရာစုနှစ်လောက်ကပဲ ရှိနေပြီလို့ ပြင်ရမယ်ထင်တယ်။ အိန္ဒိယစန်ချီက ၂ ရာစုနှစ် ဘီစီလက်ရာ ထူပါရုံ စေတီကြီးပုံမျိုးကို အေဒီ ၁၇ ရာစုနှစ် တစ်ဝက်ရောက်တော့ ပြန်သုံးတဲ့အနေနဲ့ စစ်ကိုင်းကောင်းမှုတော်ကို တည်ဆောက်ပုံမျိုးလို့ အခုပြောတဲ့ပုံဟာ ၄ ရာစုကပဲ ရှိခဲ့ပြီး ၁၁ ရာစုကျတော့ ပြန်သုံးပြန်တယ်ပြောရင် ပိုမှန်မယ်ထင်မိတယ်။ မြန်မာ မိုင်းငံကို ဗုဒ္ဓသာသနာရောက်ကတည်းက ဒီပုံမျိုးရှိခဲ့တယ်လို့ ဆိုကြပါစို့။

ပြည်မြို့ အရှေ့တောင် လေးမိုင်ကွာက မော်ဇာ တူးဖော်ရေးကတွေ့တဲ့ အိုး

တွေအကြောင်း ပြောကြရအောင်။ အခုမော်ဇာဟာ ရှေးရှေးက သရေခေတ္တရာပါပဲ။ အေဒီ ၃-၁၀ ရာစုနှစ်တွေအတွင်းက စည်ကား ကြီးကျယ်ခဲ့တဲ့ မြို့ဖြစ်တယ်။ အိုးပုံစံ များပါရဲ့။ ဒါပေမဲ့ ပိဿနိုး၊ ဟန်လင်းကို သာတယ်လို့ မပြောနိုင်ဘူး။ သင်္ချိုင်းအိုးမှာတော့ မြေအိုးအပြင် ကျောက်အိုး၊ ကြေးအိုးရယ်လို့ တိုးလာတယ်။ မင်းနဲ့ မင်းဆွေစိုးမျိုးက သေသူအရိုးပြာကို ကျောက်အိုးကြီးတွေက ကမ္မည်းတပ် ပြီး ထည့်ထားတယ်။ လူချမ်းသာက ကြေးအိုး သုံးမယ်ထင်တယ်။ သာမည သူသူငါငါက မြေအိုးပေါ့။ အိုးမှာ ကမ္မည်းပါလို့ စာရေးစာဖတ်ပညာ ပေါ်ထွန်းနေ ပြီလို့လည်း ဆိုရမယ်။ စဉ်းအိုးကွဲတော့ မတွေ့ရသေးဘူး။

အဲဒါကြောင့် မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ခေတ်ဦးအတွက် ကောက်ချက်ချနိုင်တာက အေဒီ ၄ ရာစုနှစ် ပိဿနိုးမှာ အိုးလုပ်တဲ့ပညာဟာ အင်မတန်မြင့်တဲ့ အဆင့်အထိ တက်လာတယ်။ သရေခေတ္တရာပျက်တဲ့ အေဒီ ၁၀ ရာစုနှစ်အထိ နောက်ထပ် မတိုးတက်တော့ဘူးလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း (၃)

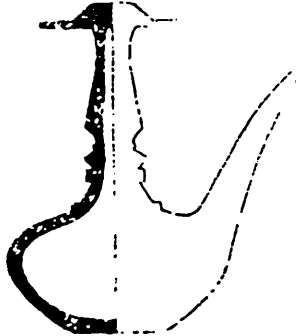
သရေခေတ္တရာပျက်ပြီးနောက် နိုင်ငံရေးဩဇာ တစ်စခန်းထဲတွဲ နေရာက ပုဂံ ပါပဲ။ အဲဒီမှာ အေဒီ ၁၁ ရာစုနှစ်ရောက်တော့ စဉ်သုတ်ပညာထွန်းကားလို့ အိုး အတတ်မှာ ရှေ့တစ်ဆင့်တိုးတက်လာပြီလို့ ရဲရဲပြောနိုင်ပါတယ်။ စဉ်ပညာက ဒါ ထက်စောမယ် မထင်ပါဘူး။ ပုဂံတောင်ဘက် လေးမိုင်ကွာတဲ့ သရီရွာမှာ အရှေ့ ဘက်လိပ် အနောက်ဘက်လိပ်ဆိုတဲ့ စေတီနှစ်ဆူ ရှိတယ်။ ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ် တော်ကို စဉ်ပြားမှာ ဇာတ်ကွက်ပုံ ရုပ်ကြွထုပြီး ဘုရားပစ္စယံပတ်ပတ်လည် ကပ် ထားတယ်။ မြေဖုတ်ရွံ့ပြားပဲ ရှိသေးတယ်။ ဆိုလိုတာက ၁၁ ရာစုဦးမှာတောင် စဉ်ပညာ မစသေးဘူး။

၁၁ ရာစုလယ်ဖြစ်တဲ့ ငက္ခနတောင်ဘုရားကျတော့ တစ်ဆူလုံး စဉ်အုတ်နဲ့ တည်ထားတယ်။ ဒါလောက် ရှားလှတယ်။ အများကြီး သုံးလိုက်မဟေ့လို့ ဘုရား တကာက ဂုဏ်ယူတာနဲ့ တူတယ်။ ပုဂံတောင်ဘက် ၂ မိုင်ကွာ မြင်းကပါမှာ စဉ်ဖိုဟောင်းနေရာတွေ တွေ့ထားပြီ။ ၁၂ ရာစုဦးရောက်တော့ စေတီပတ်လည် အစိမ်းရောင်စဉ်ကွက်တွေ ဝေနေအောင် ကပ်ထားတာကို တွေ့ကြရပါတယ်။ ဒီ စဉ်သုတ်ပညာကို တရုတ်ကနည်းကို ရှမ်းလက်ထဲကမှ ဗမာကရတယ်လို့ တချို့ ပညာရှင်တွေက ယူဆပါတယ်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက ပုဂံမှာ သမိုင်းဝင်အဆောက်အအုံကို ကြာရှည် ခံအောင် ထိန်းသိမ်းထားတာပဲ မူလလုပ်ထားတယ်။ ဒီတော့ တူးလို့ဖော်လို့ အိုး

တွေ့ရတယ်လို့ ဘယ်ရှိမလဲ။ ဒါတောင် ဘုရားတွေ ဘာသာပြုကျပြီး ဌာပနာတိုက် ပေါ်လာတာလည်းရှိတယ်။ ဌာပနာတိုက်ထဲက အများဆုံးထွက်လာတဲ့ အိုးက တော့ ဟိန္ဒူတွေရဲ့ လောဟာအိုး (ပုံ ၉) ပါပဲ။

ဒီအိုးပုံစံမျိုးကို ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်ကွက်ထဲမှာ အလှူရေစက်ချတဲ့ အခန်း

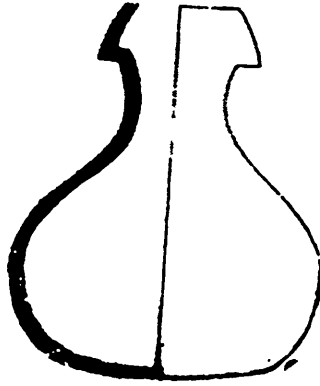

ပုံ (၉) ၊ ဒီလောဟာအိုးပုံမျိုးတွေတဲ့အရပ်ကို ပုဂံဩဇာ ပုံနှံရာအရပ်ပဲလို့ ယူမယ်ဆိုရင်ဖြစ်တယ်။

ဖော်ပြတိုင်း ဒီကရား လက်က ကိုင်ထားတာ တွေ့မယ်။ ပုဂံမင်းနန်သူက နန္ဒမညာ နံရံဆေးရေး၊ ပုဂံနဲ့ တစ်ခေတ်ထဲလို့ ယူဆရတဲ့ စလေ ရှင်ပင်စာကြို့ ဘုရားဝိုင်း ထဲက စေတီပျက် နံရံဆေးရေးတွေမှာရှာရင် ဒီကရားလက်စွဲပြီး ရေစက်သွန်းနေပုံ အရပ်တွေ တွေ့မယ်။ ပိဿနိုးနဲ့ တကောင်းမှာ ဒီကရားမျိုး တူးလို့တွေ့တယ်။ ဆက်စပ်တွေ့ရှိတဲ့ တခြားပစ္စည်းတွေကို စွဲပြီး ပုဂံခေတ်ပြိုင်က အိုးတွေပဲလို့ ယူဆချင် ကြတယ်။ ဒီလောဟာနဲ့ ရေစက်သွန်းတဲ့အလေ့က ကုလားပြည်က ဓလေ့ဖြစ်လို့ ပုဂံခေတ်မတိုင်မီကဘဲ မြန်မာ့မြေပေါ်ရောက်တယ်ဆိုရင်လည်း ရမယ်ထင်မိပါတယ်။

ပုဂံမှာ နေ့စဉ် ရေသယ်ရေခပ်တဲ့အိုးကို ပြပါဆိုရင်လည်း ဇာတ်ကွက်စဉ်ကွင်း မှာပဲ ရှာကြည့်ပါ။ ပိဋိယက္ခမ္ဘာချက်နဲ့ သောင်ပြင်မှာ သုဝဏ္ဏသာမလံနေတော့ သူ့ဆေးက ရေအိုးကလေးဟာ ဖင်လုံး၊ လည်ရှည်၊ အဝကျည်း၊ နှုတ်ခမ်းထူအိုးပါပဲ။ (ပုံ ၁၀)။ ခုခေတ် လည်ပင်းမရှိသလောက် လည်တိုတဲ့အိုးရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ် တယ်။

တကောင်းမှာ (အထင်တကြီးနဲ့ သိပ်ဟောင်း တဲ့ပစ္စည်းများ တွေ့မလားလို့ တူးကြတယ်။ တကယ်တွေ့တော့) ဘာပစ္စည်းမှ အေဒီ ၁၂ ရာစုထက် မစောဘူး။

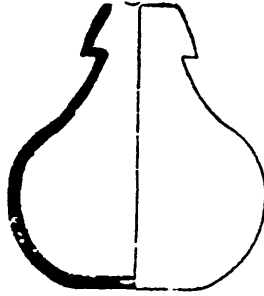

ပုံ (၁၀) ပုဂံခေတ်က ရေသယ်တဲ့အိုး။

ဒီတော့ တကောင်းမှာ တွေ့တဲ့အိုးတွေဟာ ပုဂံနဲ့ ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်တယ်။ ပုဂံခေတ်အိုးပဲ ဆိုကြပါစို့။ အိုးပုံတွေကြည့်ပြီး ချက်ချင်း သတိထားမိတာက သင်္ချိုင်းအိုးမပါဘူး။ သေသူကို မီးသဂြိုဟ်ပြီး အရိုးပြာကို အိုးနဲ့ကောက်တဲ့ အလေ့မရှိဘူးပေါ့။ နောက် တစ်ခု သတိထားမိတာက ပုဂံဘုရားတွေမှာ စဉ့်ကင်းတွေ သိပ်ပေါတယ်။ တကောင်းမှာ စဉ့်အိုးကွဲ တစ်စုံမှ မတွေ့ဘူး။ ဟန်လင်းမှာ တူးတုန်းကလုပ် ချော အောင်သွေးထားတဲ့ ကျောက်လက်နက်တွေတယ်။ ဒါပေမဲ့ တခြားက သယ်လာ တာ ဖြစ်ဖို့များပါတယ်။ လှောင်အိုး၊ ချက်ပြုတ်အိုး၊ သောက်ခွက်၊ ဆီမီးခွက်အပြင် ပေါင်းချောင်၊ ပန်းစိုက်၊ သပိတ်တွေလည်း တွေ့တယ်။ အများဆုံးတွေ့တဲ့ အိုးပုံ ကတော့ အခုအထိ အာလကပ္ပက လုပ်ရောင်းနေတဲ့ ရေအိုး (ပုံ ၁၁) မျိုးပါပဲ။ ဒီပုံစံဟာ အေဒီ ၁၂ ရာစုနှစ်က ယနေ့ထိ မရိုးနိုင်ဘဲ သုံးတုန်းပေါ့။

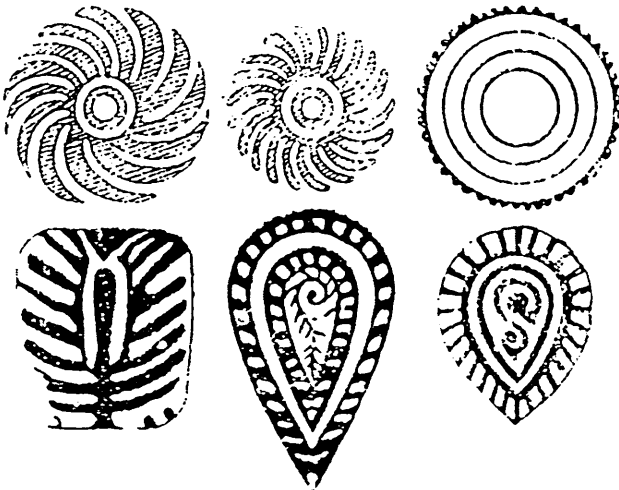
အစောပိုင်းက အိုးပေါ်က ဒီဇိုင်းတွေဟာ ခါးပတ်ပန်းလို အိုးတစ်ခုလုံးပတ် နေတယ်။ အဲဒါကနေပြီး ၁၂ ရာစု တကောင်းအိုးဒီဇိုင်းတွေကျတော့ အဝိုင်း၊ ဘဲဥ၊ လေးထောင့် မှန်ကူကွက်ထဲမှာ တစ်ကွက်ချင်း ပုံဖော်ထားတယ်။ ရှေးရှေးက အကြိုက်မျိုးတော့ မဟုတ်တော့ဘူး။ တစ်မူ ဆန်းတယ်။ အခုအထိလည်း ဒီ ဒီဇိုင်းပုံစံမရိုးသေးဘူး (ပုံ ၁၂)။

ပုဂံဝန်းကျင်က ကောက်ရတဲ့ အိုးကွဲတွေပေါ်က ဒီဇိုင်းကို ကြည့်ပြန်တဲ့အခါ ဒီလိုပဲ အဝိုင်း မှန်ကူဆိုတာတွေထဲမှာ ပုံဖော်ထားတာကို တကောင်းသဘောမျိုး တွေ့ရလို့ အံ့သြရတယ်။ (ပုံ ၁၃)။

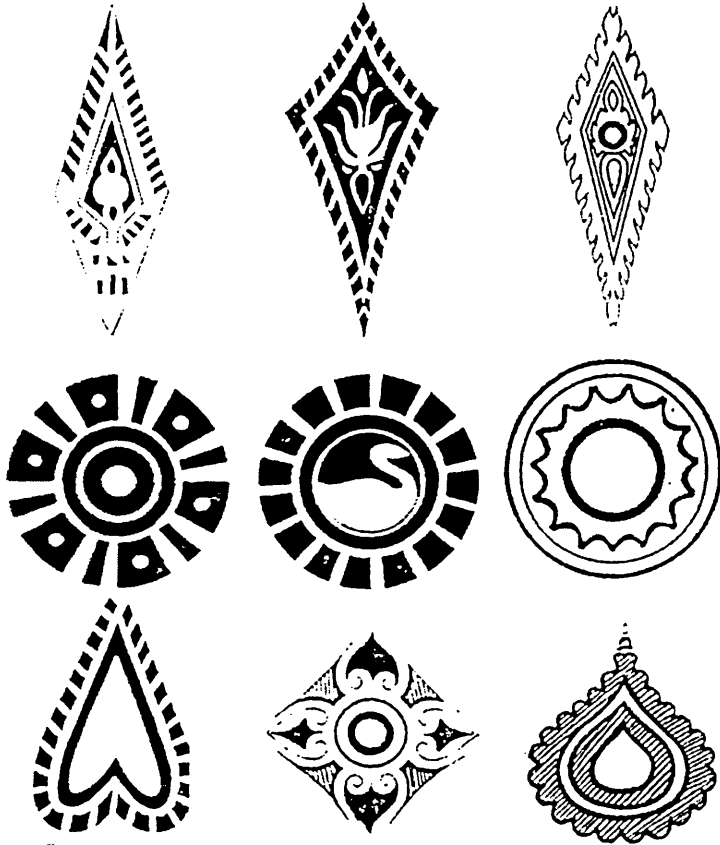
ပုံ (၁၁) အေဒီ ၁၂ ရာစုနှစ်က
ကနွေထိမရိုးနိုင်တဲ့ အိုးပုံစံ။

ဒီလိုပဲ တံတားဦးမှာ ကောက်ရတဲ့ အိုးကွဲကို အင်းဝခေတ်ကအိုးလို့ ယူဆရင် ဖြစ်နိုင်စရာရှိပါတယ်။ အေဒီ ၁၄ ရာစုလက်ရာ ဆိုကြပါစို့။ ပုဂံ တကောင်း အမူ အတိုင်း ရိုးရာမပျက် စက်၊ မှန်ကူဆိုတဲ့ အပိုင်းအကာတွေထဲမှာ ပုံဖော်ထားကြပါ တယ်။ ဒါပေမဲ့ ရေးဆွဲတဲ့ အရုပ်သဘော ပြောင်းလာခဲ့ပြီလို့ သတိထားမိတယ်။ ရေလှိုင်းတွေ စပါးနှံတွေကို တွေ့နေရပါပြီ။ ပုဂံပျက်ပြီး နိုင်ငံပြန်ပြီး ထူထောင်တဲ့

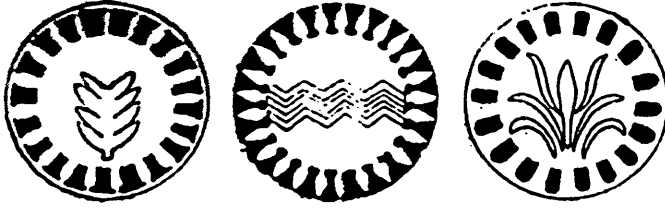
ပုံ (၁၃) ကောက်ရတဲ့ ပုဂံအိုးပေါ်က ဒီဇိုင်း။

ပုံ (၁၂) တကောင်းအိုးဒီရိုင်း အေဒီ ၁၂ ရာစုနှစ်။

အခါ စီးပွားရေးကို မူလထားပြီး ထူထောင်ရတယ်လို့ သရုပ်ဖော်နေတာများလားလို့ တောင် တွေးမိတယ်။ (ပုံ ၁၄)

အဲဒီရှေ့ကို ရှေးဟောင်းသုတေသနတူးဖော်ရေးက တူးမပေးသေးလို့ ပြောစရာ တယ် မကျန်တော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ရှေးမှတ်တမ်းတွေထဲမှာ အနည်းအပါး တွေ့ရပါ သေးတယ်။ ဥပမာ အင်္ဂလိပ်မှတ်တမ်းတွေထဲမှာ အေဒီ ၁၃၅၀ လောက်ကစပြီး ပဲခူးအိုး၊ မုတ္တမအိုးဆိုပြီး စဉ်အိုးတွေအကြောင်း ဖတ်နေရတယ်။ အိုးတွေက ကြီးကြီး လှလှ ခိုင်ခံ့တယ်။ စဉ်သုတ်ထားလို့ သိုလှောင်အိုးအဖြစ် သုံးတဲ့နေရာမှာ ဟိုအခါ

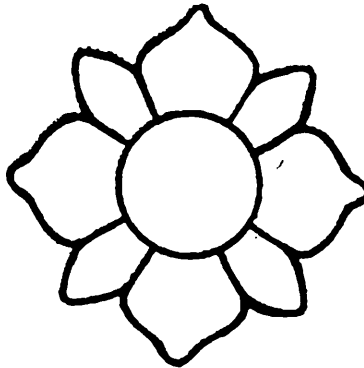
ပုံ (၁၄) ကောက်ရတဲ့ အင်းဝအိုးပေါ်က ဒီဇိုင်း။

က အကောင်းဆုံးပေါ့။ တုံတေးကလုပ်ပြီး မုတ္တမမှာ နိုင်ငံခြား ပင်လယ်ကူး သင်္ဘောတွေ ရောင်းတယ်လို့ ထင်တယ်။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထဲ သွားလာနေတဲ့ သင်္ဘောတွေမှာ ရေလှောင်တယ်။ ဒီသင်္ဘောတွေကပဲ အိန္ဒိယအနံ့သုံးဖို့ ဝယ်သွားသေးတယ်။ အိန္ဒိယကိုလွန်ပြီး အနောက်ဘက် အာရှရေမျှအထိ ပေါက်ရောက်တယ်။ လန်ဒန်မှာ ၁၈၅၁ က အင်ပါယာပြပွဲမှာတောင် ဒီအိုးတွေ အကြီးအသေးစုံ ပြထားတာ တွေ့ရသေးတယ်။

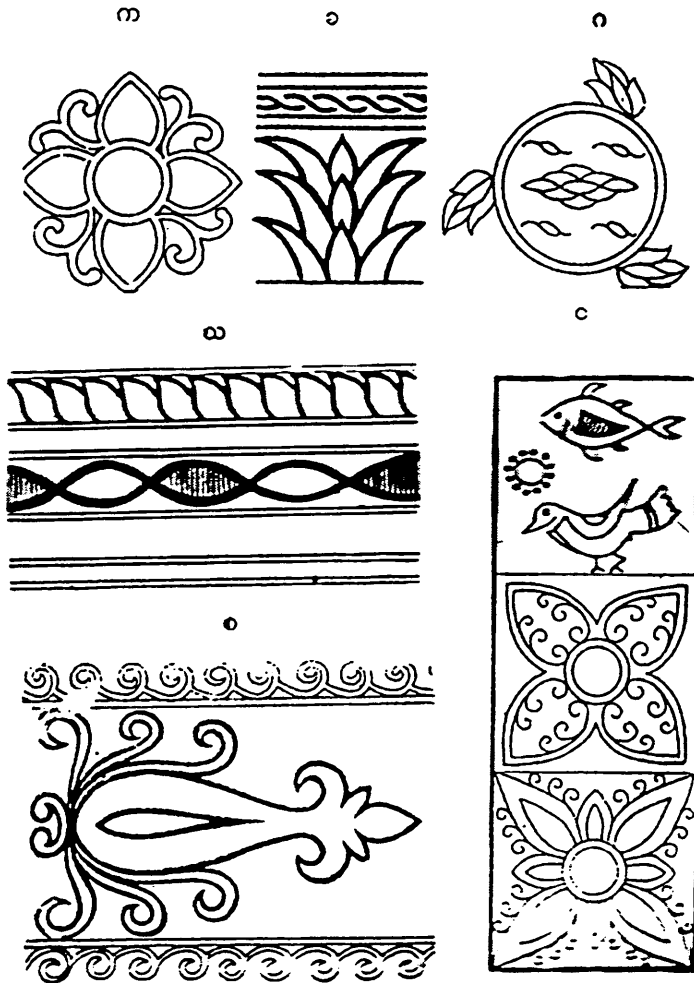
* * *

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း (၄)

ရခိုင်ဘက်က ၁၄၃၀ မှာ တည်တဲ့ မြောက်ဦး (မြို့ဟောင်း)ဟာလည်း စဉ်အိုင်း သမိုင်းလေ့လာဖို့ အချက်အချာစခန်းတစ်ခုပါပဲ။ မြို့နဲ့ ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်တဲ့ ထူပါရာမ ဘုရားဝန်းကျင် အုတ်တံတိုင်းမှာ ရောင်စုံ စဉ်ပန်းပွင့်ကြီးတွေ ကပ်ထားတယ်။ ဝတ်ဆံက စိမ်းပြာ၊ ပွင့်ဖတ် ကြီးက အဖြူ၊ အငယ်က အဝါရောင်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ (ပုံ ၁၅)။

ပုံ (၁၅) မြောက်ဦးထူပါရာမတံတိုင်းပေါ်က
ရောင်စုံစဉ်ပန်းပွင့်ကြီး။

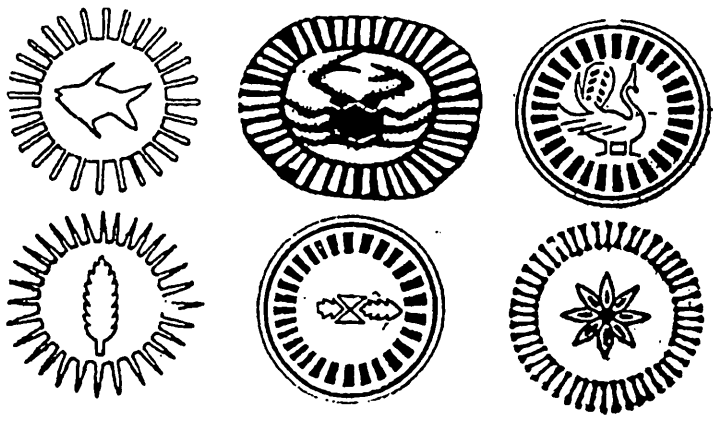

ပုံ (၁၆) မြေကုံး၊ ကျောက်ဖြူ၊ ပြတိုက်တွေမှာတွေ့ခဲ့တဲ့
စဉ်ကွင်းစဉ်ခွက်တွေပေါ်က ဒီရိုင်း။ အေဒီ ၁၆ ရာစုနှစ်က
လက်ရာတွေလို့ ထင်တယ်။

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

ရတနာပုံဘုရားမှာလည်း အေဒီ ၁၆ ရာစုနှစ်က ပန်းဒီဇိုင်းနဲ့ စဉ်ပြား (ပုံ ၁၆၊ ဃ) ဟာ ရိုးရိုးယဉ်ယဉ် လှပါတယ်။ ရှစ်သောင်းဘုရားက စဉ်ကွင်း (ပုံ ၁၆၊ က) ကလည်း မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင် ရှိပါတယ်။ မြောက်ဦး နန်းတော်ရာက အေဒီ ၁၆ ရာစုလက်ရာလို့ ထင်ရတဲ့ စဉ်ခွက်ကွဲတွေပေါ်က ဒီဇိုင်း (ပုံ ၁၆၊ ခ၊ င၊ စ) တွေက ထူးခြားဆန်းကျယ်တယ်။ အခု မြောက်ဦးပြတိုက်မှာ ရှိပါတယ်။ ကျောက်ဖြူပြတိုက်မှာလည်း စဉ်ခွက်ကြီးတစ်ခု ရှိတယ်။ အေဒီ ၁၆ ရာစုနှစ်က ပရိန့် စဉ်ဖိုကထွက်တာလို့ ပြောကြတယ်။ ဒီဇိုင်းကတော့ ပွင့်ဖတ်သုံးခုနဲ့ စက်ဝန်း ပါပဲ (ပုံ ၁၆၊ ဂ)။ ဒီပုံတွေအားလုံးဟာ အစိမ်းနုလေးပေါ်မှာ အဖြူအမည်း ပန်းဖော်ထားလို့ သိပ် ချစ်စရာကောင်းတယ်။

အေဒီ ၁၆ ရာစုနှစ်က လက်ရာတွေလို့ထင်တယ်။ မြောက်ဦး ပြတိုက်မှာပဲ အဖုံးတစ်ဆက်တည်း တစ်သားတည်း ထည့်ပေးလိုက်တဲ့ မြေဆီမီးခွက်နှစ်မျိုး လည်း တွေ့ခဲ့တယ်။ ရေစစ်တစ်ပါတည်းပါတဲ့ ရေတကောင်းလည်းရှိတယ်။ ရခိုင် အိုးသမိုင်း သပ်သပ်ရှာဖွေပြီး ရေးရင်တောင် ရမယ်ထင်တယ်။ (ရှမ်းအိုး သမိုင်း လည်း ရနိုင်စရာရှိတယ်)။

ပုံ (၁၇) ကောက်ရတဲ့ အမရပူရအိုးပေါ်ကဒီဇိုင်း။

အေဒီ ၁၇ ရာစုဝက်ရောက်တော့ စစ်ကိုင်း ကောင်းမှုတော်ကိုပတ်ပြီး အာရုံ ခံတန်ဆောင်းမှာ စဉ်ဖြူသုတ် အုတ်ကြွပ်မိုးတယ်။ စစ်ကိုင်းဟာ ဒီစဉ်အုပ်ကြွပ်လုပ် တဲ့ စခန်းဖြစ်မယ် ထင်မိတယ်။ စဉ်အစိမ်းသုတ်တဲ့ အုတ်ကြွပ်လည်း ကောင်းမှု

တော်မှာပဲ တွေ့ရတယ်။ စဉ်းမသုတ်တဲ့ အုတ်ကြွပ်လည်း ရှိပါသေးတယ်။

အေဒီ ၁၈ ရာစုဝက်ရောက်တော့ မွန် စစ်သုံ့ပန်းတွေ ရွှေဘိုအရှေ့ ကျောက် မြောင်းမှာ လာနေကြပြီး အပေါ်မှာပြောခဲ့တဲ့ မုတ္တမအိုးကြီးတွေမျိုး လုပ်ကြတယ်။ လုပ်ငန်း အောင်မြင်စေချင်လို့ ရှင်ဘုရင်က ဆယ်နှစ်မှုမင်းတိုင်း လွှတ်တယ်။ အဲဒီ တော့ တကယ်ပဲ ကြီးပွားလာတာပါပဲ။ ဧရာဝတီမြစ်ရိုးတစ်လျှောက် ကျောက် မြောင်းအိုးကြီးတွေပဲ သုံးကြတယ်။ အိုးလုပ်တဲ့ ဆရာမပြောနဲ့ ငယ်သားတောင် တစ်နေ့ ငွေ ၁၀ ကျော်စီလို့ အင်မတန် ကျေနပ်စရာကောင်းတယ်။

အမရပူရမှာ ကောက်ရတဲ့ အိုးကွဲတွေကတော့ အေဒီ ၁၉ ရာစု နှစ်ဦးကာလက အိုးတွေပါပဲ။ ပုဂံရိုးရာအတိုင်း ဒီဇိုင်းတွေ (ပုံ ၁၇) က အပိုင်းနဲ့ ဘဲဥပုံထဲမှာ တွေ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အိုးထိန်းက ပန်းရိုက်တဲ့အခါ ရိုက်ချင်သလိုရိုက်လို့ မထင့် တထင်ရော၊ အရောအထပ်ပါ စုံလို့ပဲ။ မညီမညာ ထင်တာလည်း ရှိတယ်။ တစ် ကွက်ချင်းကြည့်ရင်တော့ အင်မတန် လှပါတယ်။ ငါး၊ ဂဏန်းလက်မ၊ ဒေါင်း၊ စပါးနံ၊ ပန်းပွင့် စုံပါတယ်။

အချုပ်ကို ပြောကြရရင် ဒီအိုးသမိုင်းဟာ လူမှုတိုးတက်ရေး ကားချပ်ကြီးထဲ မှာ လက်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုဟာ ဘယ်လို အောင်မြင်ပြန့်ပွားခဲ့တယ်ဆိုတာ သိဖို့ လေ့လာတာပဲဖြစ်တယ်။ ဝါးကျည်တောက်နဲ့ ဗူးကို အိုးမပေါ်ခင်က သုံးမယ်။ အရင် အနှစ် ၁၅၀၀၀ က အိုးပေါ်တယ်။ အရင် အနှစ် ၉၀၀၀ ကျတော့ လက်ရာ ကောင်းတွေ ပေါ်လာပြီ။ စဉ်းပညာကိုတော့ အေဒီ ၁၁ ရာစုနှစ်ကျမှ တတ်တယ်။ ၁၄ ရာစုနှစ်မှာ မုတ္တမအိုးဟာ ပင်လယ်ရပ်ခြားမှာတောင် ကျော်ကြားတယ်။ အာရေဗျ အထိ ရောင်းရတယ်။ ဒီနောက်တော့ ပညာရပ်အနေနဲ့ ဆက်ပြီး မတိုးတက်တော့ ဘူး။ ဒန်အိုး၊ ပလပ်စတစ်ခွက်တွေက မြေအိုးကို ဖယ်ထုတ်နေကြလို့ နောက်ဆို လုံးဝ ပျောက်သွားမလားလို့တောင် စိုးရိမ်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သောက်ရေအိုးတော့ မြေအိုးမှ ကြိုက်တယ်ဆိုတဲ့လူတွေ အများကြီး ရှိပါသေးတယ်။ သောက်ရေအိုး ဒီဇိုင်းကလည်း အရင် အနှစ် ၁၅၀၀၀ ကနေပြီး ခုအထိ မရိုးတဲ့ ဒီဇိုင်းပါပဲ။

မြေနဲ့လုပ်ပြီး မီးဖုတ်ထားတဲ့ ဇာတ်တော်ရုပ်ကြွတွေ၊ စဉ်းကွင်းရုပ်ကြွတွေ၊ မြေပုံဘုရားတွေ၊ မြေဆေးတံတွေအကြောင်း နောက်ဆက်တွဲအနေနဲ့ ရေးပါဦးမယ်။

မြန်မာအိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၁)

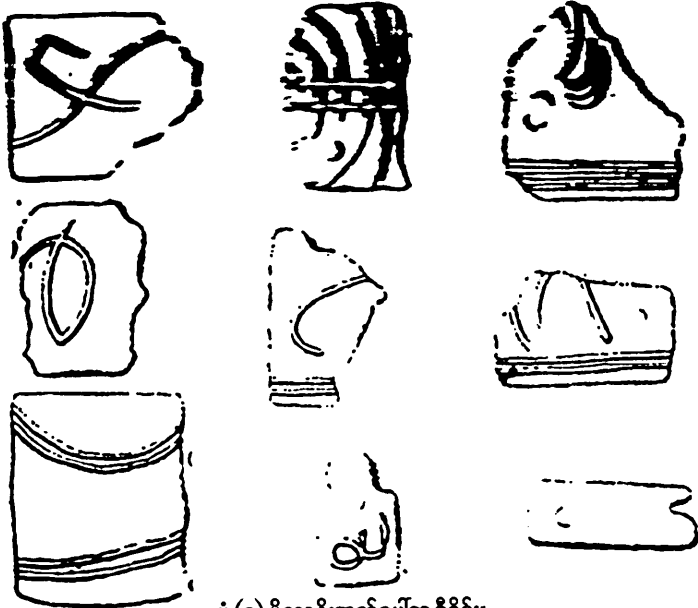
ကန်သာစိမ်းလဲ့နှစ်လည်ပွဲမှာ အိုးသမိုင်းစာတမ်းကို ဖတ်ပြီးတဲ့အခါ သဘာဝပတ်ဦးဝန်က ရွံ့နဲ့လုပ်တဲ့ တခြားပစ္စည်းတွေ အကြောင်းလည်း ထည့်ပြောဖို့ကောင်းတယ်လို့ အကြံပေးတယ်။

ဟုတ်ပါတယ်။ (၁) အုတ်ခဲအကြောင်းလည်း ပြောဖို့ကောင်းပါတယ်။ တစ်ဖက်နားက အဖောင်းအချိုင့်ပါတဲ့ အုတ်၊ စာရေးထားတဲ့ အုတ် ဆိုတာမျိုးတွေ ရှိပါတယ်။ သူတို့လည်း သမိုင်းအထောက်အထားတွေပါပဲ။ ပြီးတော့ (၂) တံဆိပ်အမှတ်အသားနှိပ်ဖို့ ရွံ့တံဆိပ်တုံးတွေလည်း ရှိတယ်။ ဒီအမျိုးအစားထဲမှာ အိုးကို ပန်းရိုက်ဖို့ ရွံ့တုံးကိုပဲ တံဆိပ်တုံးလုပ်ထားတာလည်း ပါမယ်ထင်တယ်။ အိုးဒီဇိုင်းတွေအကြောင်းပြောတုန်းက ပုံပေါ်အောင် ရွံ့တံဆိပ်တုံးပုံနဲ့ ရိုက်တယ်လို့ မပြောမိခဲ့ဘူး။ (၃) နံရံမှာ အလှဆင်ဖို့ ရုပ်ကြွထုထားတဲ့ အုတ်တွေလည်း ရှိတယ်။ (၄) အများကအုတ်ခွက်လို့ခေါ်တဲ့ မြေပုံဘုရားတွေလည်း ရှိသေးတယ်။ (၅) ငါးရာငါးဆယ်ကိုဖော်တဲ့ ရုပ်ကြွတွေ၊ (၆) ကလေးကစားစရာတွေ၊ (၇) မြေနားတောင်းတွေ၊ (၈) မြေပုတီးစေ့တွေ၊ မြေဆေးတံတွေ၊ ကျန်သေးတာပေါ့။

ခရစ်နှစ် ၁ ရာစုက ၅ ရာစုအတွင်း ထွန်းကားခဲ့တယ်လို့ ယူဆတဲ့ ပိဿနိုးမှာ အကြီးဆုံးအုတ်ဟာ အလျား လက်မ ၂၀၊ ဗျက် ၁၀ လက်မခွဲ၊ ဒု ၃ လက်မခွဲရှိတယ်။ နောက်ပိုင်းကျတော့ သုံးတဲ့အုတ်ဟာ ခေတ်ဦးတုန်းကလောက် မကြီးတော့ဘူး။ အလျား ၁၅ လက်မ၊ ဗျက် ၇ လက်မ၊ ဒု ၂ လက်မခွဲ ဖြစ်လာတယ်။

အလယ်အလတ် အသုံးများတဲ့ အရွယ်ကတော့ အလျား ၁၉ လက်မ၊ ဗျက် ၉ လက်မခွဲ၊ ဒု ၃ လက်မ ရှိပါတယ်။

အုတ်ဖုတ်တဲ့အခါ အကျက်ညီအောင်၊ အကွဲအအက်သက်သာအောင် စပါးခွံနဲ့ ကောက်ရိုးစင်းပြတ် ကလေးတွေ ရွံ့ထဲထည့်နယ် ပြီးမှ ပုံသွင်း နေလှန်းပြီး မီးဖိုထဲ ထည့်တာနဲ့တူတယ်။ စပါးခွံနဲ့ ကောက်ရိုးအရာ ကလေးတွေ တွေ့ပါတယ်။ တချို့ အုတ်ခဲပေါ်မှ လူကြီးခြေရာ၊ ကလေးခြေရာနဲ့ ခွေးခြေရာများလည်း တွေ့ပါတယ်။ တချို့အုတ်ခဲတွေပေါ်မှာတော့ လက်ညှိုးတစ်ချောင်းနဲ့ ကောက်ကြောင်း အကွေ့အဝိုက်တွေ ဆွဲထားပါတယ်။ လက်ချောင်းနှစ်ချောင်းနဲ့ ဆွဲထားတာလည်း ရှိပါတယ်။ (ပုံ ၁)

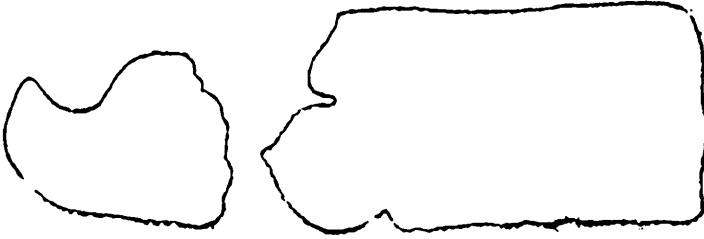

ပုံ (၁) ပိဿန်းအုတ်ပေါ်က ဒီဇိုင်း။
(အောင်သော် ပိဿန်းပုံစာမှ)။

တချို့အုတ်က နံရံတစ်နေရာထဲမှာ ထည့်ပြီးစီလိုက်ရင် နံရံဟာ မျော့ကြောင်း ထိုးပြီးသား အဖောင်းအချိုင့်ကလေးတွေ အသင့်ဖြစ်အောင် အုတ်လုပ်တုန်းကပဲ လိုချင်တဲ့ ဒီဇိုင်းပုံ သွင်းခဲ့တယ်။ (ပုံ ၂)

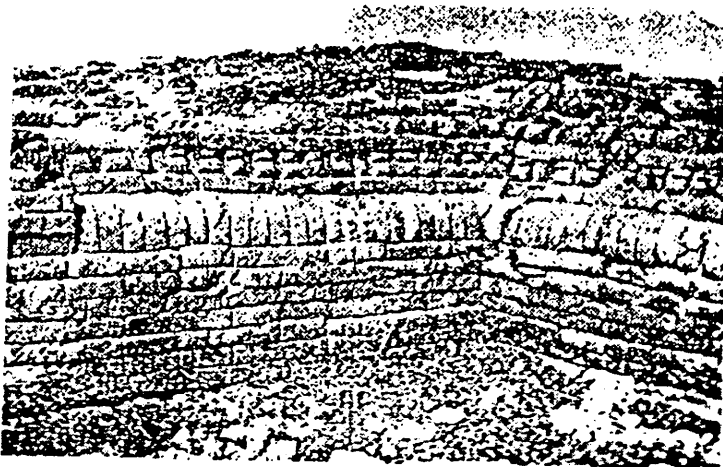
မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၂၉

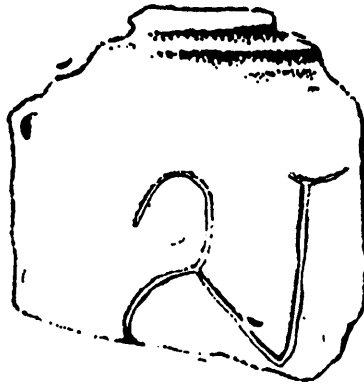

ပုံ (၂) ပိဿနိုးအုတ်ဂူကို မူလပုံသွင်းတုန်းက တစ်ဖက်နားဒီရိုင်းဖော်၊ ဘားပုံ၊
(အောင်သော် ပိဿနိုးဓာတ်ပုံ ၅၀ မိုး)။

ဟန်လင်း (ခရစ် နှစ် ၃ ရာစုက ၉ ရာစု ထိ) မှာလည်း ကြီးတဲ့အုတ်၊ လှတဲ့အုတ်တွေ တွေ့ပါသေးတယ်။ အကြီးဆုံးဆိုရင် ၂၂× ၉၅× ၃ လက်မ ရှိတယ်။ အငယ်ဆုံးတောင် ၁၅၅× ၈× ၂ နဲ့လက်မရှိတာ တွေ့တယ်။ ကြိတ်နှုန်းအရွယ် ကတော့ အလျား တစ်တောင်၊ ဗျက်တစ်ထွာ၊ ၃ လက်လေးသစ်ဆိုပါတော့။ အုတ်မှာ စပါးခွံတွေ့တယ်။ လက်ညှိုးနဲ့ အစင်းကြောင်း ဆွဲထားတာလည်း တွေ့တယ်။ ခရစ်နှစ် ၉-၁၀ ရာစု လက်ရေးနဲ့ 'သ' အက္ခရာ ရေးထားတာလည်း တွေ့တယ်။ (ပုံ ၄) 'ရ' အက္ခရာနဲ့လည်း တွေ့တယ်။ ခုခေတ် အုတ်ခဲတိုင်းမှာ

ပုံ (၃) တစ်ဖက်စောင်းဒီရိုင်းဖော်အုတ်စိထားတဲ့ နံရံကို ပိဿနိုးမှာ မြင်ရပုံ
(အောင်သော် ပိဿနိုးဓာတ်ပုံ ၃၄-က)

ပုံ (၄) ဟန်လင်းအုတ်ပေါ်က ၉-၁၀ ရာစု (သ) အကရာ
(မြင့်အောင် ဟန်လင်းလက်ရေးဓာတ်ပုံ ၁၉ ခုနီး)။

အုတ်ဖုတ်သူရဲ့ နာမည်အတိုကောက် အက္ခရာပါသလို ဖြစ်မလားလို့ စဉ်းစားချင်တယ်။

အုတ်ပေါ်မှာ စာရေးထားတာကို ခပ်များများတွေ့တာကတော့ ပုဂံခေတ်အုတ်တွေပါပဲ။ အုတ်အရွယ်ဟာ တစ်တောင်၊ တစ်ထွာ၊ လေးသစ်ပါပဲ။ စာရေးထားတယ်ဆိုပေမဲ့ အမှန်က ပုဂံခေတ်လက်ရေးနဲ့ စာတန်းကို တံဆိပ်တုံးလုပ်ပြီး အုတ်ပေါ်မှာ နှိပ်ထားတဲ့သဘော (ပုံ ၅) ပါပဲ။ ကျောက်စတစ်ခု (ပုဂံ စောလှဝန်းဘုရား ကျောက်စာ။ ယခု ပုဂံပြတိုက် ၄၄၊ ဓာတ်ပုံ ၉၇၊ သက္ကရာဇ် ၅၉၈၊ အေဒီ ၁၂၃၆၊ မျက်နှာဘက် စာကြောင်းရေ ၂၂-၃) မှာ စကြို ကုလားကျောင်းဖွဲ့သော အုတ် ကား ၂ ဖို့။ အုတ်၏အဖိုးကား ငွေ ၆၀။ လှည်းကား ၂၂ ကျပ်။ လို့ပါတယ်။ (ပုဂံခေတ် ကျောက်စာ ထဲက အုတ်စကားလုံးပါသမျှ အညွှန်းကတော့ ဓာတ်ပုံ ၁၂ စာကြောင်း ၅။ ပုံ ၁၉ က/၂၃။ ပုံ ၂၂/၁၀၊ ၁၂၊ ၁၄။ ပုံ ၆၈/၆။ ပုံ ၇၃/၇၇၊ ၁၉၊ ၂၂၊ ၂၂၊ ၂၆၊ ၂၇၊ ၂၈။ ပုံ ၈၀/၁၆။ ပုံ ၉၆/၂၅၊ ၂၆။ ပုံ ၉၇/၈၊ ၂၂၊ ၂၃။ ပုံ ၁၀၅ က/၄၆၊ ၄၇။ ပုံ ၂၁၄ ခ/၅၁၈။ ပုံ ၂၂၀/၅။ ပုံ ၂၄၉/၁၆။ ပုံ ၃၇၀/၁။ ပုံ ၃၆၉ က/၄။ ပုံ ၅၉၄/၁၃ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါက ဆက်လေ့လာချင်တဲ့ လူတွေအတွက်ပါ။) စောစောက ကျောက်စာစကားအရ ပြောရရင် အုတ်ဖိုတစ်ဖိုလုံးဝယ်ရင် ငွေ ၃၀ ကျပ်၊ လှည်းနဲ့ ခရီးဝေးကသယ်ရခဲ့လို့ လှည်းခငွေ ၂၂ ကျပ်လို့ သိရတယ်။ လှည်းခဟာ အုတ်ဈေးနှိုးပါးဖြစ်နေလို့ ခရီး မနီးဘူးလို့

မြန်မာ့ဘိုးသမိုင်း

၃၁

ပြောချင်တယ်။

ခပ်ရှင်းရှင်းပြောတော့ ပုဂံမှာ အုတ်မဖုတ်ဘူး။ စစ်ကိုင်း၊ ငမြာ၊ မုံရွေး၊ အလုံ၊ စလေဘက်၊ ကြာပင်းဘက်တွေက ပို့ပေးရတယ်။ ဘာပြုလို့ ဒီလိုပြောနိုင်သလဲဆိုတော့ (၁) ပုဂံနေရာမှာ သဲပဲရှိတယ်။ အုတ်လုပ်ဖို့ ရွှံ့မရဘူး။ (၂) ပုဂံဝန်းကျင်ဟာ မိုးခေါင်ရပ်ဝန်းဖြစ်လို့ မီးထည့်စရာ ထင်းမရနိုင်ဘူး။ ရခိုင်ရိုးမကြောင့် မိုးရိပ်ကျနေတယ်ဆိုတာ လေးတန်းကလေးကအစ သိတယ်။ အုတ်ဖုတ်လို့ သစ်တောတွေ ပျက်စီးကုန်တယ်ဆိုတာ ပုံပြင်ပဲ။ (၃) ပုဂံခေတ် ဘုရားတွေပြိုကျတော့ အုတ်ခဲတွေမှာ အုတ်ဖုတ်ရာအရပ်၊ အုတ်လုပ်တဲ့လူ၊ အုတ်ဝယ်ပြီး ဘုရားတည်တဲ့ ကုသိုလ်ရှင်နာမည်၊ သုံးမျိုးထဲက တစ်မျိုးမျိုး ရေးထားတာ တွေ့ရတဲ့အခါ ပုဂံက ဘုရားတည်ချင်တဲ့လူဟာ ဘယ်ကအုတ်ကို လှမ်းဝယ်တယ်ဆိုတာ သိနိုင်ပါပြီ။

ပုဂံပြတိုက်မှာ စာပါတဲ့အုတ်တွေ အများကြီး စုထားတယ်။ အဲဒီအုတ်စာတွေကို အားလုံးကူးယူပြီး အကွေ့ရာစဉ်လိုက်တဲ့အခါ

- * ကန်ဘု (?ကနဂု)
- ကပါသာ ကုလာ
- ကဝရစ် ကုလာ

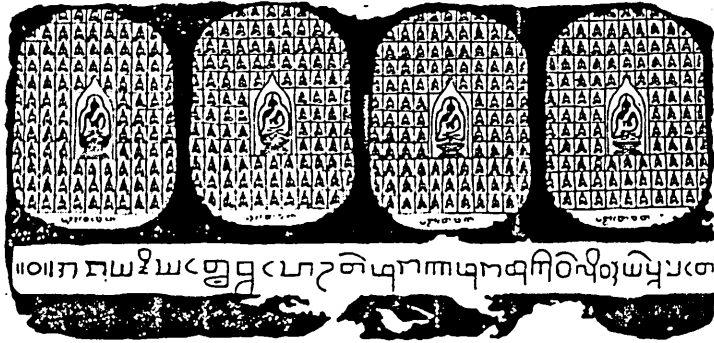
ပုံ (၅) စလေ (စလိယံ) စာတန်းတံဆိပ်ပါတဲ့ ပုဂံကောက်ရအုတ်။

- ကပြာသင်
- * ကျိုင်းပင်
- * ကြာအင်ကြံ (ကြာအင်း)
- * ကြပင်သာ (ကြပင်း)
- * ကြွပ်ဥတ်
- * ခံလှူ
- ငမုာ
- ငလျင်
- ငလျင်က
- * စကာ
- * စလိယံ (စလေ)
- * စစ်ကိုင်ကြံ
- * စွင် (? ငွန်)
- ညယန် ကျွန် ကြာပု
- ညယန် ငပြည်
- ညယန် ငရင်
- ညယန် လဲချာ
- တကျိယ်ကြာပု
- * တပြက်သာ လဲစာ
- တရိန်
- ထုယ်ပြသ
- နနန်ကန်
- * နပက်ငယ် (နဘက်)
- * နပက်ပြ
- * ပစရာ
- * ပတုန် (?အလုံ)
- * ပလိပ်ကာ (ပလိပ်)
- * ပင်လဲပြာသင် (ပင်လယ်)
- * ပင်လဲပြင်
- * ပေါင်လောင်အသစ်

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၃၃

- * ပြာဖုတ်နုပက်
- * ပြင်သာ
- * မပင်စရ
- * မမဲစယ်ဥတ်
မင်ကျွန်ကြ...
- * မတ္တယလ (?မတ္တရာ)
- * မုန်ရယ် (မုံရွေး)
ယန်ကန်
ရသင်
- * ရင်မာ (ယင်းမပင်)
- * လတွယ်ဥတ် (?လှတောအုတ်)
- * လက်တက်
- * လက်ဖယ်
လက်ယာဝဲ
လက်လှေကာ
သကြီယာင်
သပေါက်
သမယ်
- * သိဖန်ဆိပ် (သဖန်းဆိပ်)
သွိုပင်မှက်သည့်
သုယ
သုတ်ရဟာင်
သျှန်များ (ရှမ်းမယား)
အက
အကျိုဝ်ဟိ
အနန်တသုကြွ
အလိုင်ခိုင်
ဤနိတရ
- * အင်တင်ဥတ်
(ပုံနှိပ်တဲ့အခါ လဆွဲလို ရှေးစာလုံးပေါင်းမျိုးကို စာစီစရာ မရှိမှာစိုးလို့ လဆွဲ

ပုံ (၆) စဉ့်ကိုင်က ပုဂံခေတ်စာတန်းပါ ဓမ္မပုဘုရားအုတ်

တွေကို ကဝင်မှာ ယပင့်၊ ပဝင်မှာ ရရစ်လုပ်လိုက်ရတယ်။) အဲဒီစာရင်းကိုကြည့်ရင် ရွာနာမည် တော်တော်များများ ထွက်လာပါတယ်။ အထက်ကစာရင်းမှာ *မှတ် ပြထားတဲ့နာမည်တွေဟာ ရွာလို့ ထင်တယ်။ အဲဒီရွာတွေက ပုဂံကို အုတ်ပို့တယ် လို့ သိနိုင်တယ်ပေါ့။ ဒီအုတ်ခဲတွေ ဘယ်ကစုထားသလဲလို့ ပြတိုက်မှာမေးတော့ ပုဂံရဲ့ လေးမိုင်ပတ်လည်က ယူထားတာ။ အများဆုံးကတော့ တောင်ဘီရွာ၊ မင်္ဂလာစေတီ၊ မင်းနန်သူရွာ၊ မင်းမျှော်ရာဇာဘုရားစုနဲ့ ဝက်ကြီးအင်းရွာကလို့ သိရ ပါတယ်။

ပုဂံခေတ်လက်ရေးနဲ့ စာတန်းရေးထိုးပြီး ဘုရားတစ်ဆူကို ဘုရားအများကြီး ရန်ထားတဲ့ တံဆိပ်တုံးနဲ့ ပုံလေးပုံနှိပ်ထားတဲ့ အုတ်ခဲကြီးတစ်ခုလည်း တွေ့ဖူး တယ်။ (ပုံ ၆) စဉ့်ကိုင် အထက်တန်းကျောင်းဆောက်ဖို့ ၁၉၇၁ က မြေရှင်းတုန်း

ပုံ (၇) တကောင်းအုတ်ပေါ်မှာ ရေးထားတဲ့ဂဏန်း
(၁၇) (သန်းဆွေ တကောင်း ဓာတ်ပုံ ဂူမှီး)။

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၃၅

ဘုရားပျက်ကရတယ်။ စာကတော့—

။ဝ။ ဒါနာယ ဒိဿတေ ဓမ္မဝသာဉုတ် ဖုရာကာ ဖုရာဆိုကိဝ် လိုင်ရယ်
 ပြုသတေ ဖြစ်ပါတယ်။ ပါဠိက 'ဒါနနဲ့ဆိုင်တဲ့ တရားကို ဆင်ခြင်' လို့ ပြောထား
 တယ်။ အုတ်ခဲကြီးက အလျား ၁၈လက်မ၊ ဗျက် ၉ လမခွဲ၊ ဒု ၃ လက်မ ရှိတယ်။
 တကောင်းကို တူးဖော်တဲ့အခါ ခရစ်နှစ် ၁၂ ရာစုလောက်က လက်ရေးမျိုးနဲ့
 ဂဏန်း ၁၇ ရေးထားတဲ့ အုတ်တစ်ခု (ကုန်းအမှတ် ၅) ရဖူးတယ်။ (ပုံ ၇)။
 အုတ်ခဲတွေဟာ နည်းနည်း အရွယ်သေးတယ်။ အကြီးဆုံးက အလျား ၁၇ လက်မ၊
 ဗျက် ၈ လက်မ၊ ဒု ၂ လက်မခွဲရှိတယ်။ အများသုံးကတော့ အလျား ၁၂ လက်မ၊
 ဗျက် ၈ လက်မ၊ ဒု ၂ လက်မပဲ ရှိပါတယ်။ ဒီ တကောင်းတူးဖော်ရေး (ကုန်းအမှတ်
 ၇) မှာပဲ အိုးမှာ ပန်းရိုက်ဖို့ ရွှံ့နဲ့ပဲလုပ်တဲ့ အလျားတစ်လက်မခွဲ၊ အနံတစ်လက်မ၊
 ၃ ကပ်လက်မခွဲလောက်ရှိတဲ့ တံဆိပ်တချို့လည်း တွေ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။
 တချို့အိမ်မှာ အိမ်အမိုးအဖြစ် အုတ်ကြွပ်သုံးတယ်လို့လည်း (ကုန်းအမှတ် ၄ အရ)
 သိရပါတယ်။ အုတ်ကြွပ်ကလေးတချို့ပေါ်မှာ ပုဂံခေတ် ၁၂ ရာစုလက်ရေးနဲ့ စာပါ
 သေးတယ်။ တစ်လုံးစ နှစ်လုံးစပဲ ဖတ်ရလို့ သဘောအဓိပ္ပာယ် မပေါက်ဘူး။
 အုတ်ကြွပ်တွေဟာ အလျား ၁၃ လက်မ၊ ဗျက် ၄ လက်မခွဲ၊ ဒု ၁ လက်မမတ်တင်း
 ရှိမယ်လို့ မှန်းပါတယ်။

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၂)

ရွှံ့တံဆိပ်တုံးကိုတော့ မြန်မာပြည်မှာ ခရစ်နှစ်ပေါ်ဦး အစကပဲ သုံးနေပြီလို့ ဆိုရင် ဖြစ်ပါတယ်။ ပိဿနိုးအိုးတွေပေါ်မှာ ပန်းရိုက်တာလည်း တံဆိပ်တုံးနဲ့ ရိုက်ယူ တာပဲဖြစ်တယ်။ လူနာမည်ဖြစ်မလားလို့ ထင်ရတဲ့ တံဆိပ်တစ်ခုကို ပိဿနိုးမှာ ၁၉၅၈-၅၉ တူးဖော်တုန်းက ရွှံ့တုံးပေါ်မှာ ရိုက်ထားတာ တွေ့ပါတယ်။ (ပုံ ၈)။ နာမည်က သံဃသီရိဖြစ်တယ်။ ကျက်သရေရှိတဲ့အုပ်စုလို့ အဓိပ္ပာယ်ရ

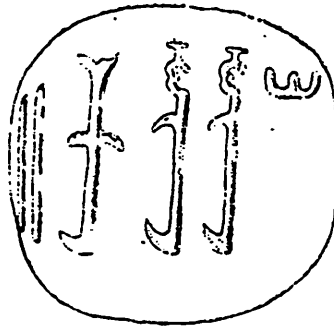
ပုံ (၈) သံဃသီရိတံဆိပ်
(အောင်သော်ပိဿနိုးပုံ ၇၉/၉မှီး)။

တယ်။ လူကိုလည်း ဒီနာမည်မျိုးနဲ့ခေါ်တာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ လက်ရေးကတော့ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ခရစ် နှစ် ၃ ရာစုလောက်ကပုံစံ ဖြစ်မယ်ထင်ပါတယ်။ ဟန်လင်း

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၃၇

မှာ ၁၉၆၃-၆၄ တူးဖော်တုန်းက အိုးကွဲပေါ်မှာ အက္ခရာတံဆိပ် နှိပ်ထားတာ တွေ့ပါတယ်။ ပထမ (က) အက္ခရာ၊ ပြီးမှ အပေါ်ဆုံး (ရ) ကောက်အလယ် (ဇ) ကွဲ အောက်ဆုံး (ည) အက္ခရာ သုံးလုံးဆင့်က နှစ်ကြိမ်ရေးပြီး နောက်ဆုံး ရေးထား

ပုံ (၉) ကရင်ညရညယတံဆိပ်
(စိန်မောင်ဦး "ရှေးတံဆိပ်"
တက်ညာဌာ ၅၂၊ ၁၁၄ နဲ့ ၁၁၅ ကြားပုံ ၄ မိုး)။

တာက (ယ) ပက်လက် အက္ခရာဖြစ်တယ်။ (ပုံ ၉)။ စာရဲ့ အဓိပ္ပာယ်က 'သိအောင် လုပ်တတ်သူဖြစ်တယ်' လို့ သက္ကတဆရာတွေက ပြောတယ်။ အခုခေတ် ဆိုရင် သုတေသီလို့ ခေါ်မယ်ပေါ့။ လက်ရေးကတော့ ခရစ်နှစ် ၄-၅ ရာစုလောက်က

ပုံ (၁၀) သက်ရှည်တံဆိပ် (စိန်မောင်ဦး
"ရှေးတံဆိပ်" တက်ညာဌာ ၅၂၊ ၁၁၄ နဲ့
၁၁၅ ကြားပုံ ၆ မိုး)။

ပုံ (၁၁) ဝတ်ထုတံဆိပ်
(စိန်မောင်ဦး ရှေးတံဆိပ်) တက်ညာစွာ
၃ ၁၁၆ နဲ့ ၁၁၇ ကြားပုံ ၇ မိုး။

ဖြစ်မယ်ထင်တယ်။ အဲဒီနောက်တော့ ပုဂံခေတ်လက်ရေးနဲ့ တံဆိပ်တွေ တွေ့ပါ
တယ်။ ညောင်ဦးနယ်၊ ပုဂံမြောက် တောင်ဘီရွာ မှာ ၁၉၆၁-၆၂က မြေတူးတုန်း
တံဆိပ်နှစ်ခုတွေရက် မြေတူးတစ်တုံး ရဖူးပါတယ်။ (ပုံ ၁၀ နဲ့ ၁၁)။ တစ်ဖက်က
'သက်ရှည်' တခြားဘက်က 'ဝတ်ထု'လို့ ပါတယ်။ ဝတ္ထုပစ္စည်းဆိုတဲ့ဘွဲ့ကို မြန်မာ
က အတိုဖြတ်ခေါ်တာထင်တယ်။

၁၉၆၇-၆၈ တကောင်းမှာ ရှေးဟောင်းသုတေသနတူးတုန်းကလည်း ပုဂံ

ပုံ (၁၂) ငကြယ်သင်တံဆိပ်
(သန်းဆွေတကောင်းတက်ညာ
၆၄၊ ၂၂၄၊ ၂၂၅ ကြားပုံ ၅ မိုး)။

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၃၉

ခေတ်လက်ရေးနဲ့ တံဆိပ်နှိပ်ရာ တစ်ခု (ပုံ ၁၂) ရဖူးတယ်။ စာက အတော်ပျက်နေပြီ။ ဒါပေမဲ့ မှန်းလို့ရပါတယ်။ ‘သင်ကြိုငါကြယ်သင်တံဆိပ်တေ’ ဖြစ်မှာပါပဲ။ တံဆိပ်ရာက တစ်လက်မပတ်လည်ပဲရှိလို့ တံဆိပ်ဟာလည်း ဒီလောက်ပဲ အရွယ်အနေအထားရှိမယ်လို့ မှန်းပါတယ်။ တခြားတံဆိပ်တွေလည်း ဒီအရွယ်တွေပါပဲ။ သင်ကြီးဆိုတာက သူကြီးလို အုပ်ချုပ်ရေးဘက်က ပုဂ္ဂိုလ်ပါ။ ဒီတော့ သူကြီး

ပုံ (၁၃) ငပန်သင်တံဆိပ်စိန်မောင်ဦး

“ရှေးတံဆိပ်တက်ညာ ၅၃၊ ၁၁၆ နဲ့ ၁၁၇ ကြားပုံ ၉ မိုး။

ခေါင်းဆောင်ဆိုတဲ့လူတွေ ကိုယ်ပိုင်တံဆိပ် သုံးလေ့ရှိတယ်လို့ ပြောရင် ရမယ်ထင်မိတယ်။ သင်ကြီးသုံးတဲ့ နောက်တံဆိပ်တစ်ခုကို ၁၉၆၅ က ညောင်ဦးမြို့နယ် ပုဂံအရှေ့ မင်းနန်သူရွာမှာ ကောက်ရပါသေးတယ်။ ‘သင်ကြိုငပံသင် တံဆိပ်တေ’ (ပုံ ၁၃) လို့ တွေ့ရတယ်။ လက်ရေးပုံစံကြည့်ပြီး ခန့်မှန်းရင် ပုဂံခေတ်ကုန်ခါနီး၊ ပုဂံခေတ် အလွန်ဘက် ရောက်နေပြီ ထင်မိတယ်။ မိကျောင်းရဲမြို့နယ် တောင်ခွင်မြို့ စေတီပျက်တစ်ဆူကရလို့ အခု တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှာ ပြထားတဲ့ တံဆိပ်ရာ နှစ်မျိုးပါတဲ့ ရွှံ့တုံးငယ် (ပုံ ၁၄၊ ၁၅)က လက်ရေးတွေဟာလည်း ပုဂံခေတ် အလွန်ကာလက ဖြစ်လေမလားမသိဘူး။ တစ်ဖက်မှာ ‘ဥတိန်နရစ်’ နာမည်တစ်ဖက်မှာ ‘သတ်တျာပိကြ’ နာမည်ပါတယ်။ ဥတေနရာတွေ့ရ ဆင်အမှုထမ်းနဲ့ သတျာဝိမကြ (သစ္စာရှိပြီး လုံ့လရှိသူ) ဘွဲ့ရအမှုထမ်းတွေရဲ့ တံဆိပ်ဖြစ်မယ်လို့ ထင်စရာပါပဲ။ သတ်တျာက သူတံဆိပ်တော်ကို သံသယမရှိကြရအောင် ‘ယုံလင့်’ လို့ အထိုထည့်ထားသေးတယ်။

အခုပြောတဲ့ တံဆိပ်တွေကို ပြန်စစ်ကြည့်တယ်။ သံဃ သိရိတံဆိပ်၊

ပုံ (၁၄) ဦးတိန်နရစ်တံဆိပ်
(စိန်မောင်ဦး "ရှေးတံဆိပ်တက်ညှာ"
၅၊ ၃၊ ၁၁၆ နဲ့ ၁၁၇ ကြား ပုံ ၁၀ မိုး)။

သုတေသီတံဆိပ်၊ ငကြယ်သင်တံဆိပ်၊ ဥတိန်နရစ်တံဆိပ်၊ သတ်တျာပိကြတံဆိပ်
တွေဟာ ရွှံ့တုံးပေါ်မှာ နှိပ်ပြီးသားကို တွေ့ရတယ်။ သက်ရှည်တံဆိပ်၊ ဝတ်ထု
တံဆိပ်၊ ငပံသင်တံဆိပ်တွေကသာ တံဆိပ်အစစ် ရွှံ့တုံးဖြစ်တယ်။ ဒီတော့ ရွှံ့တုံး
ပေါ်က တံဆိပ်ဟာ ရွှံ့ပေါ်မှာပဲ နှိပ်တယ်လို့ အဖြေထွက်ပါတယ်။ အိုးနဲ့ အုတ်ခဲမှာ
အမှတ်အသားလိုရင် ဒီ ရွှံ့တံဆိပ်တုံးတွေကို သုံးမယ်လို့ ဆိုလိုပါတယ်။ ကျွန်တို့
မြေယာတို့၊ ဥစ္စာပစ္စည်းတို့ကို အရောင်းအဝယ် အပေးအကမ်းလုပ်လို့ ပေစာ၊

ပုံ (၁၅) သတ်တျာပိကြတံဆိပ်
(စိန်မောင်ဦး "ရှေးတံဆိပ်" တက်ညှာ၊
၃၊ ၅၊ ၁၂၀ နဲ့ ၁၂၁ ကြား ပုံ ၁၁ မိုး)။

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၄၁

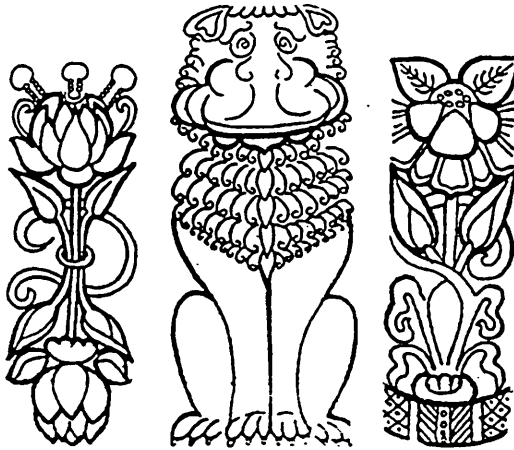
ထန်းရွက်စာနဲ့ မှတ်တမ်းစာရင်းလုပ်ကြရင် (ဖွားစောကျောက်စာ၊ ပုံ ၂၃၅၊ စာကြောင်း ၃၈-၄၁) အဲဒီပေစာမှာ ရိုက်ခတ်တဲ့ တံဆိပ်ဟာ ဘယ်နည်းနဲ့မှ ရှိတုံးပေါ်ကတံဆိပ် မဖြစ်နိုင်တော့ဘူး။ သံပေါ်မှာ လုပ်ထားတဲ့တံဆိပ်ကို အားကောင်းကောင်းနဲ့ ပေပေါ်မှာ ရိုက်လိုက်မှပဲ ထင်နိုင်မယ်။ ဆရာတော်တွေကို ရှင်ဘုရင် ဆက်ကပ်တဲ့ ဘွဲ့တံဆိပ် သံကောက်တချို့ နမူနာပြစရာ အခုထိ ရှိပါသေးတယ်။

ခရစ်နှစ် ၁၂၇၁ လှူတုန်းကလည်း ဖွားစောက ကျိုကြအလုံးလည်း မြတ်ကြီးစွာလျှင် စိုးစေသတည်းဟု တံဆိပ်သံကောက် မြတ်ကြီးစွာ လက်တွင်းလျှင် နှင်း၍ တစ်ကြိမ် ရေစင်တော်ချ၍ လှူတော်မူတုံသတည်းလို့ ရေးမှတ်ခဲ့တယ်။ ဒီမှတ်တမ်း အရ အရေးပါတဲ့ တံဆိပ်ကိုတော့ သံတုံးပေါ်မှာပဲ ထွင်းထုထားမယ်လို့ ယူဆပါ တယ်။ (ပုဂံခေတ် ကျောက်စာထဲက တံဆိပ်စကားလုံးပါသမျှ အညွှန်းကတော့ ဓာတ်ပုံ ၄၉၁ စာကြောင်း။ ပုံ ၅၆က/၁၇။ ပုံ ၇၄/၁၀၊ ၁၄ ၁၇/၁၉။ ပုံ ၇၇/၁၀၊ ၁၁၊ ပုံ ၇၉ ၁/ ၄၊ ၁၅.၆။ ပုံ ၉၄ က/၁၈။ ပုံ ၉၄ ၁/၁၂။ ပုံ ၁၁၇ က/၁၀။ ပုံ ၁၂၃/၁၃။ ပုံ ၁၇၄/၁၆၊ ၁၆။ ပုံ ၁၉၃/၂၁။ ၂၁၊ ပုံ ၂၃၅/၄၁။ ပုံ ၂၆၂/၁။ ပုံ ၂၆၈/ ၁၈။ ပုံ ၃၈၁/၂၇၊ ၂၇၊ ၂၇၊ ၂၉၊ ၃၀၊ ၃၀။ ပုံ ၅၉၈ က/၁၁။ ပုံ ၆၀၅က ဖြစ်ပါတယ်။)

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၃)

နံရံအလှဆင်ဖို့ ရုပ်ကြွပါတဲ့ အုတ်ခဲကြီးတွေလည်း တွေ့ရဖူးပါတယ်။ အလျား အနံ ၁၈ လက်မ ပတ်လည်လောက်ရှိပြီး ဒု ၄ လက်မလောက် ရှိတာ လည်းရှိတယ်။ အမြင့် ၂ ပေ၊ ဗျက် ၁ ပေ၊ ဒု ၄ လက်မလောက်ရှိတာလည်းရှိ တယ်။ ဒီလိုအုတ်မျိုး အတော်များများကို သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းဝန်းကျင်က

ပုံ (၁၆) သရေခေတ္တရာမြို့အုတ်ခဲကြီး ရုပ်ကြွအိုး
(သန်းထွန်းခေတ်ဟောင်းမြန်မာစာအုပ်မှာ ၅၃ ပုံနဲ့)

ပုံ (၁၇) ကြံတူအုတ်ခဲကြီးပေါ်က ခိုးပတ်အကရုပ်ကြွ
(မြ၊ ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁ ဓာတ်ပုံ ၈၁)

ရလို့ မော်ဇာပြတိုက်မှာ ပြထားပါတယ်။ တချို့ အုတ်ပြားပေါ်က ဒီဇိုင်း (ပုံ ၁၆) ကိုကြည့်ရင် အခုထိအောင် မရိုးဘူး။ ရုပ်ကြွထုတဲ့ ပညာမှာလည်း အထူးတော်တယ်လို့ ချီးမွမ်းရမယ်ဆိုတာ သိလောက်ပါတယ်။

ပဲခူးခရိုင် ဝေါနယ် ကြံတူဘုရားတံတိုင်းမှာလည်း ဒီလိုကြီးမားတဲ့ အုတ်ခဲကြီးတွေပေါ်မှာ ရုပ်ကြွဖော်ထားတာ တွေ့ရဖူးပါတယ်။ အုတ်ခဲတွေဟာ အလျားအနံပတ်လည် ၁ ပေ ၅ လက်မရှိပြီး ၃ ၄ လက်မ လောက်ရှိတယ်။ လေးထောင့်ပြားပေါ်မှာ အရုပ်သွင်းမယ့်နေရာကို ရွဲလုံးလေးတွေနဲ့ စက်ဝန်းဖော်လိုက်တယ်။

ပုံ (၁၈) ကြံတူအုတ်ခဲကြီးပေါ်က နွားပွဲရုပ်ကြွ
(မြ၊ ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၈၂)

ပုံ (၁၉)။ ကြိတုအုတ်ခဲကြီးပေါ်က
ခြင်္သေ့ဖမ်းပွဲ ရုပ်ကြွ (မြို့ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၈၃)

ထောင့်လေးနေရာကတော့ ကြာရဲ့ လေးစိတ်တစ်စိတ်ပုံ ဖြစ်မယ်ထင်တယ်။ အလယ် စက်ထဲမှာ ခိုးပတ်နဲ့အက (ပုံ ၁၇) ကို တွေ့ရတယ်။ နောက်တစ်ခုမှာတော့ နွား နှစ်ကောင်ခွေနေတာကို အားရရွှင်မြူးနေကြပုံ (ပုံ ၁၈) ပါပဲ။ ပြီးတော့ ခြင်္သေ့နှစ် ကောင်ကို သံကြိုးနဲ့ချည်ပြီး ဆွဲယူနေကြပုံ (ပုံ ၁၉) ကိုလည်း တွေ့ပါတယ်။ ခြင်္သေ့တွေက ပြန်ပြီး ရန်မူတဲ့သဘောကိုလည်း မြင်နေရတယ်လို့ ထင်မိတယ်။

ပုံ (၂၀) ကြိတုအုတ်ခဲကြီးပေါ်က ဆင်စီးချင်းစစ်ပွဲ ရုပ်ကြွ
(မြို့ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၈၅)

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၄၅

စစ်တိုက်ခိုက်ပုံကို ဆင်စီးချင်း တိုက်ပွဲ (ပုံ ၂၀) မြင်းစီးချင်း တိုက်ပွဲ (ပုံ ၂၁) တို့ကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

ဒီရုပ်ကြွတွေကြည့်ပြီး ခေတ်ကာလပိုင်းခြားဖို့ ခက်ပါတယ်။ ပဲခူးနယ်ကို မွန်တွေရောက်နေတာ အတော်ကြာပြီးမှ အခုလို အနုပညာလက်ရာတွေ ထွန်းကား

ပုံ (၂၁) ကြုံတူအုတ်ခဲကြီးပေါ်က မြင်းစီးချင်းတိုက်ပွဲ
ရုပ်ကြွ (မြို့ရှေးအုတ်တွဲ၊
ဓာတ်ပုံ ၈၄)

မှာပဲဆိုတဲ့ မှန်းခြေနဲ့ပြောရရင် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုလောက်က ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိပါတယ်။ မုတ္တမပင်လယ်ကွေ့ဝန်းကျင်မှာ မွန်တွေလာနေကြတာကို ခရစ်နှစ် ပေါ်ဦးအစ ၁ ရာစုလောက်က ဖြစ်မယ်လို့ အမှန်းအဆရှိလေတော့ အခုလို လက်ရာကောင်းတဲ့ ရုပ်ကြွအုတ်တွေ တပ်ဆင်ထားတဲ့ တံတိုင်းအကြီးကြီးဟာ ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုမှာ ရှိနိုင်နေပါပြီ။ ဒါ့ထက် နည်းနည်းစောချင်တောင် စောနိုင်သေးတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၄)

မြေကြီးကို ပုံသွင်းလို့ရတဲ့ ရုပ်ပွားတော်ကလေးတွေကို မြေပုံဘုရားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဥဒ္ဓိဿန စေတီယအဖြစ်နဲ့ ပူဇော်ထိုက်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဘုရားလောင်းပုံတော်နဲ့ သီဝနတ်မင်းပုံတော်တွေလည်း တွေ့ရတတ်ပါသေးတယ်။ ဒီလို မြေပုံဘုရားလေးတွေလုပ်တဲ့ အလေ့ကတော့ အိန္ဒိယမှာ စပါတယ်။ အိန္ဒိယကို

ပုံ (၂၂) မြေပုံဘုရားလုပ်ဖို့ ကြေးပုံစံခွက်
(မြ၊ ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၁၁၄)

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၄၇

ဘုရားဖူးသွား တဲ့လူတွေက ဗုဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ နေရာတိုင်းမှာ ဒီဘုရား လေးတွေကို ငွေပေးဝယ်ယူပူဇော်ပြီး အပြန်မှာ တစ်ပါတည်း ယူလာလေ့ ရှိကြတယ်။ ကပ္ပိလဝတ် ကိုရောက်တဲ့အခါ ဘုရားသခင်ရဲ့ ဇာတိအရပ်မို့ မြေပုံဘုရား ပူဇော်မယ်။ ဗုဒ္ဓဂါယာ က ပွင့်တော်မူရာ ဗာရာဏသီက တရားစတင်ဟောကြားရာ ကုဿိနာဂရက ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာဆိုပြီး သတိတရ အထိမ်းအမှတ်ကလေးတွေ စုကြတယ်။ ဒီအခါမှာ

ပုံ (၂၃) မြေပုံဘုရားလုပ်ဖို့ မြေပုံစံခွက်
(မြ၊ ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၁၇၇)

မြေပုံဘုရားက အသင့်တော်ဆုံးပစ္စည်း ဖြစ်နေပါတယ်။ နောက်တော့ ကြေးပုံစံခွက် ကိုပါ ဝယ်ယူလာခဲ့ကြတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ (ပုံ ၂၂)။ မြေပုံစံခွက် (ပုံ ၂၃) လည်းရှိတယ်။ ကျောက်ပုံစံခွက် (ပုံ ၂၄)လည်း ရှိပါတယ်။ ဒီလို ပုံစံခွက်သုံးပြီး သက်သက်သာသာနဲ့ တစ်ခဏချင်း အရာအထောင် လုပ်နိုင်တာကို နှစ်သက်လာ ကြတယ်။ ကိုယ့်ဒါနဆိုပေမဲ့ ကျောင်းကြီးဆောက်ရင် လက်သမားကဆောက် တယ်။ ဘုရားကြီးတည်ရင်လည်း ပန်းရံက တည်တယ်ဆိုတော့ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ

ပုံ (၂၄) မြေပုံဘုရားလုပ်ဖို့ကျောက်ပုံစံခွက်
မြ၊ ရှေးအုတ်၊ တွဲ ၁၊ ဓာတ်ပုံ ၁၁၈)

လုပ်တာလောက် အားမပါဘူးဆိုပါတော့။ ပြီးတော့ ကျောဘက်လှန်ပြီး ကိုယ့်
နာမည်ကို လက်ရေးနဲ့ရေးရေး၊ တံဆိပ်နဲ့ပုံနှိပ် ဖြစ်သေးတယ်။ ဒါကြောင့်
အရှေ့တောင်အာရှတစ်ခုလုံး ရရှိင်က အနုမ္မိအထိ ဒီမြေပုံဘုရားတွေ ကုဋေကုဋေ
ရှိနေတာဖြစ်တယ်။ ရုပ်ပွားတော် ပလ္လင်အောက်စာတန်းဟာ ခရစ်နှစ် ၅ ရာစု
အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း လက်ရေးနဲ့...

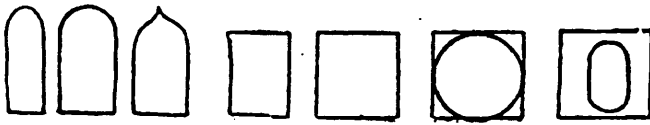
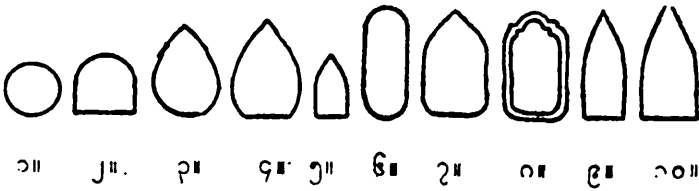
ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပ ဘဝါ၊
တေသံ ဟေတုံ တထာ ဂတော၊
အာဟတေသဉ္စ ယောနိရောဓော၊
ဧဝံ ဝါဒီ မဟာသမဏော။

ဆိုတဲ့ ဂါထာကို ရေးထားပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်က ကိုယ်ခန္ဓာရဲ့ ဖြစ်ခြင်းအစဟာ
သမုဒယဖြစ်တယ်။ အဲဒီ သမုဒယအကြောင်းလည်း ပြောပြတယ်။ သူ့ကို ချုပ်ငြိမ်း
နည်းဖြစ်တဲ့ နိရောဓတရားကိုလည်း ပြောပြတယ်။ အဲဒါတွေပဲ ဘုရားရဲ့အဆုံးအမ

မြန်မာအိုးသမိုင်း

၄၉

ဖြစ်တယ်တဲ့။ ဗုဒ္ဓဝါဒကို အတိုဆုံးနဲ့ အကောင်းဆုံးပြောတာလို့ ယူဆကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာပြုတဲ့အခါ ဒီစကားကို ထပ်တလဲလဲသုံးကြတယ်။ အဲဒီဂါထာရေးတဲ့ လက်ရေးကို ကြည့်ပြီး မှန်းရင် မြေပုံဘုရားရဲ့ နှစ်ကာလကို ပိုင်းဖြတ်ချင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ မလွယ်ပါဘူး။ ဘာပြုလို့လဲဆိုတော့ ပုံစံခွက်က စာဖြစ်နေတော့ အခုလည်း ဒီလက်ရေးနဲ့ စာထွက်လာအောင် လုပ်နိုင်နေလို့ပဲ။ ဒီလိုဆိုရင် မြေပုံဘုရားရဲ့ တစ်ဖက်မှာ အလှူရှင်ရဲ့ နာမည်ပါတတ်တယ်။ အဲဒီ လက်ရေးကိုသာ ခေတ်ပြိုင်လို့ ယူဆပြီး ရက်စွဲပိုင်းဖြတ်ရာမှာ သုံးရပါတယ်။ အထောက်အထား ရသလောက်ပြောရရင် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုက ၁၅ ရာစုအတွင်းမှာ

၁၁။ ၁၂။ ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၇။

ပုံ(၂၅) မြေပုံဘုရားပုံစံအမျိုးမျိုး။

မြေပုံဘုရားလုပ်တဲ့အလေ့ အင်မတန် ခေတ်စားတယ်လို့ ပြောရပါမယ်။ ဒါပေမဲ့ ခုအထိ ကျိုင်းတုံလို တချို့ဒေသတွေမှာ မြေပုံဘုရား ဆက်လက်လုပ်ကြတုန်းပါပဲ။

မြေပုံဘုရားအရွယ်အစားနဲ့ ပုံစံကလည်း ထွေထွေပြားပြား များပါတယ်။ အငယ်ဆုံးဟာ မတ်စေ့အပိုင်းလောက်အထိ ငယ်တယ်။ အကြီးဆုံးကတော့ တံတေးစမ်းရွာမှာတွေ့တဲ့ အလျား ၂ ပေ ၇ လက်မ၊ အနံ ၁ ပေ ၅ လက်မ၊ ဒု ၆ လက်မရှိတဲ့ မြေပုံဘုရားတွေပါပဲ။ ပုံစံကိုပြောရရင် ပုံ ၂၅ မှာ ပါတဲ့အတိုင်း ၁၇ မျိုးလောက်ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဗျက် ၂ လက်မ၊ အမြင့် ၃ လက်မခွဲရှိတဲ့ ညောင်ရွက်ပုံ (နံပတ် ၃) ရယ်၊ ဗျက် ၅ လက်မ၊ အမြင့် ၇ လက်မခွဲရှိတဲ့ သင်္ဘောဦးပုံ (နံပတ် ၁၀)ရယ် အတွေ့ရအများဆုံးပါပဲ။

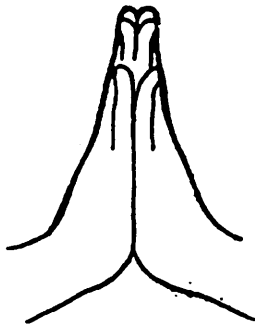
ပုံ (၂၆) မုဒြာခေါ်လက်ဟန်အမျိုးမျိုး

၂၆ (က)။ ချာနုမုဒြာ။

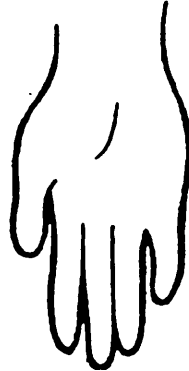
၂၆ (ခ)။ ဓမ္မဓာနမုဒြာ။

၂၆ (ဂ)။ နမကရမုဒြာ။

၂၆ (ဃ)။ ဘူမိဓာနမုဒြာ။

၂၆ (င)။ ဝရမုဒြာ။

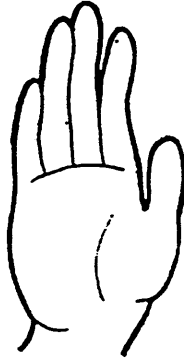

၂၆ (စ)။ ဝိဇ္ဇာမုဒြာ။

မြန်မာအိုးသမိုင်း

၅၁

တစ်မျိုးပြောရရင် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုက ၉ ရာစုထိ ပျူတွေဟာ နံပတ် ၃ ပုံစံကို သိပ်နှစ်သက်တယ်။ ၁၀-၁၃ ရာစု ပုံစံခေတ်ရောက်တော့ နံပတ် ၁၀ ပုံစံဟာ ခေတ်စားလာပြန်တယ်။ မြေပုံဘုရားဆိုတဲ့အတိုင်း ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားပုံတော် တွေပဲ များပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်တော်အနေအထား(မုဒြာ)နဲ့ ခြေတော်အနေ အထား(အာသန)တွေ ကွာခြားပါတယ်။ အခုခေတ် မြင်နေကျ လက်တော်

၂၆(ဆ)၊ အာသနမုဒြာ၊

၂၆(ဇ)၊ အာလိန်နမုဒြာ၊

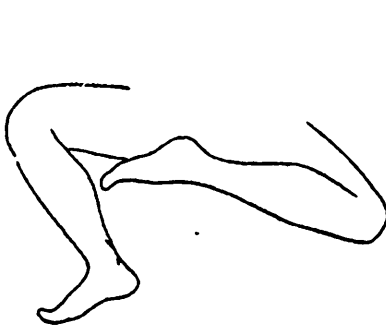

၂၆(ဈ)၊ အဇ္ဈလိမုဒြာ၊

ဘယ်တင်ညာချထက်ဆန်းတာတွေ ရှိပါသေးတယ်။

ဘုရားပုံတော်မှာရော၊ ဘေးက အခြံအရံ သာဝကတွေပုံတွေမှာရော လက်ဟန်
ကို တွေ့ရတတ်တာ ကိုးမျိုးလောက်ရှိပါတယ်။ (၁) ဈာန်မုဒြာ၊ ဈာန်သမာပတ်

ပုံ (၂၇) အာသနခေါ်ခြေအနေအထားအမျိုးမျိုး။

၂၇(က)။ ခြေစတင်တစ်ဝက်ချ
လလီတာသန။

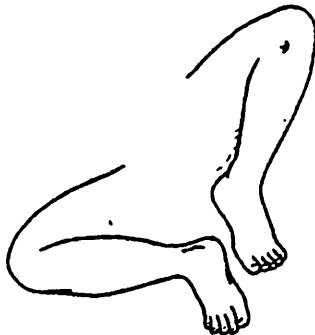
၂၇(ခ)။ ခြေစတင်စုံချ
အဌာသန။

၂၇(ဂ)။ ခြေဝင်းနှစ် ဝက်လုံး
အထက်လှန် ဈာနာသန။

၂၇(ဃ)။ ခြေဝင်းတစ်ဝက်စုဆိုင်
ပဏ္ဍိတာသန။

၂၇(င)။ မင်းထိုင် ဂုဏလီလာသန။

၂၇(စ)။ ပုဆိုးထိုင် ဝိရာသန။

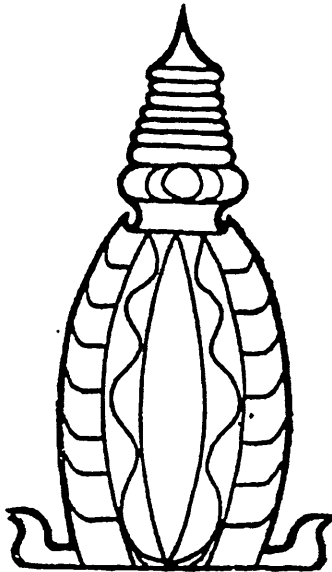
မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၅၃

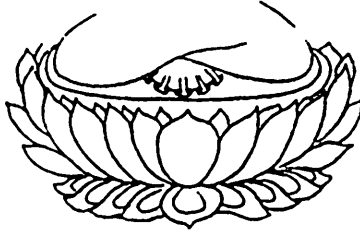
ဝင်စားဟန်၊ (၂) ဓမ္မစက္ကမုဒြာ၊ ဓမ္မစကြာတောထွက်ဟန်၊ (၃) နမက္ကာရမုဒြာ၊ ရှိခိုးဟန်၊ (၄) ဘူမိဃဿမုဒြာ၊ မြေထိဟန်၊ (၅) ဝရမုဒြာ၊ ဆုပေးဟန်၊ (၆) ဝိတ္ထဘမုဒြာ၊ အကျယ်ချဲ့ထွင်ရှင်းလင်းဟောပြောဟန်၊ (၇) အဘယမုဒြာ၊ စိုးရိမ်စရာမရှိ နှစ်သိမ့်အာမခံဟန်၊ (၈) အာလိင်္ဂနမုဒြာ၊ ပွေ့ဖက်ဟန်၊ (၉) အဉ္ဇလိမုဒြာ၊ ပူဇော်ဟန် (ပုံ ၂၆) တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပွေ့ဖက်ဟန်က ဘုရားလောင်းနဲ့ ကြင်ယာပုံတော်မှာ တွေ့မယ်။ ရှိခိုးဟန်၊ ပူဇော်ဟန်က တပည့်၊ ဒကာ၊ သာဝကတွေနဲ့ ဆိုင်တယ်။

ခြေတော်အနေအထားတွေဟာလည်း အမျိုးမျိုးရှိပါတယ်။ ဘယ်ခြေလှမ်းဟန်က ရာမပုံမှာဆိုရင် လေးတင်ခါနီး အားပြုလိုက်တဲ့ပုံဖြစ်လို့ သတ္တိပြခြင်းလို့ ဆိုရမယ်။ ညာခြေလှမ်းဟန်က ဒေါသနဲ့ ခြေဆောင့်တာဖြစ်လို့ မနှစ်သက်ခြင်းလို့ ဆိုရမယ်။ ဒါပေမဲ့ မြတ်စွာဘုရားပုံတော်မှာတော့ ခြေစုံရပ်တာပဲ တွေ့မှာပါပဲ။

ပန်းပုဆရာက တစ်ခါတစ်ရံ (တိဘာဂ) သုံးဆစ်ချိုး နွဲ့နေဟန်တော့ လုပ်တတ်ပါတယ်။ (၁) ပလ္လင်အောက်ကို ခြေတော်တစ်ဖက်ချ (လလိတာသန)၊ (၂) ခြေတော်စုံချ (ဘဒ္ဒါသန)ဆိုတာတွေ ရှိပါတယ်။ တင်ပလ္လင်ခွေထိုင်တဲ့အခါ (၃)

ပုံ(၂၈) သီသရခေါ်စေတီအထက်ဂါ

ပုံ ၂၉။ ပဌမာသန။

ခြေဖဝါး နှစ်ဖက်စလုံး အထက်လှန်ထိုင်ပုံ (ဈာနာသန)၊ (၄) ခြေဖဝါးတစ်ဖက်ကို ပေါင်အောက်ချပြီးထိုင်ပုံ (ပလ္လင်္ကာသန)ဆိုပြီး နှစ်မျိုးရှိရာမှာ ဈာန်ဝင်တဲ့အခါ ထိုင်တဲ့ ခြေဖဝါးနှစ်ဖက်လှန်ထိုင်ပုံမျိုးဟာ အင်မတန် ခေတ်စားပါတယ်။ (၅) မင်းထိုင် (ရာဇဝေလာသန)နဲ့ (၆) မုဆိုးထိုင် (ဝီရာသန)ဆိုတာတွေလည်း ရှိပါ သေးတယ်။ (ပုံ ၂၇)။

ပုဂံခေတ် မြေပုံဘုရားပုံတော်ကို အသေအချာ လေ့လာတဲ့အခါ ပထမဆုံး ထူးခြားချက်တစ်ခု တွေ့တယ်။ အခုခေတ် ပုံတော်တွေလို လက်ချောင်းတော်တွေ ဟာ အစွန်း တစ်ညီတည်းမဟုတ်ဘူး။ လူရိုးရိုးရဲ့ လက်လိုပဲ အတိုအရှည်တွေ့ရ တယ်။ မျက်လုံးတော်တွေကလည်း မျက်လွှာချပုံမျိုး မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ မပွင့်တပွင့် ကြည့်တဲ့ပုံပေါ်တယ်။ ဥဏ္ဏလုံမွေးရှင်တော်အတွက် မျက်ခုံးနှစ်ခုကြားမှာ အစက်ကလေးတစ်ခု ထည့်ထားတယ်။ ဆံတော်လည်း အစက်ကလေးပဲဖြစ် တယ်။ နားရွက်တော်လည်း ပုခုံးကို မထိဘူး။ ရင်အုပ်ကျယ်တယ်။ ခြင်္သေ့ရင်အုပ်လို တချို့က တင်စားပြီး ပြောလေ့ရှိပါတယ်။ သင်္ကန်းပါတယ်လို့ သာမညသီရိလောကီ အောင် အရေးအကြောင်းပဲ ဆွဲထားတယ်။ ဒီတော့ အဝတ်မပါတဲ့ ကိုယ်လုံးအတိုင်း

ပုံ ၃၀။ သီဟာသန။

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

မြင်ရပုံမျိုး၊ ခွက်နေတဲ့ ချက်တော်ကိုတောင် မြင်နေရတယ်။ နောက်ခံတက်ကလည်း ခုခေတ်နဲ့ စိတ်ကူးမတူတဲ့ တက်ပါပဲ။ ခေါင်းတော်ကို စက်ဝန်းခံတယ်။ ပန်းတော် တစ်ဖက်တစ်ချက်မှာ ဟင်္သာပန်းကိုက်ထည့်တယ်။ စက်ဝန်းပေါ်က သီခရ(ပုံ ၂၈) တင်ထားတယ်။ သီခရဘေးက ညောင်ပင်အကိုင်း ကလေးတွေ ထွက်ထားတယ်။ မြတ်စွာဘုရားထိုင်ထားတဲ့ပလ္လင်က ကြာပလ္လင် ဖြစ်ပါတယ်။ အစမူလကတော့ ကြာပလ္လင် (ပဒုမ္မာသန)ဆိုရင် တကယ့်ကြာပွင့်ကြီးပဲ လုပ်လိုက်တာပဲ (ပုံ ၂၉)။ နောက်မှ ကြာဖတ်ကလေး တွေလောက်ထည့်ပြီး ခိုနန်းချိုးတာတွေ ပြောကြောင်း ထိုးတာတွေ လုပ်လာတယ်။ တကယ်ကတော့ ခြင်္သေ့ပလ္လင်လည်း ရှေးက ခြင်္သေ့ ပေါ်မှာ ထိုင်ပုံပဲလုပ်တယ်။ အလှအပ အပြောက်အမွမ်းတွေနဲ့ ပလ္လင်ကို ဝဇီရာသန လို့ခေါ်ပါတယ်။ ပြောပလ္လင်လို့ တချို့ကလည်း ခေါ်ချင်တယ်။ ပြောကြောင်းလေး တွေပါနေလို့ ဖြစ်တယ်။ တချို့ကတော့လည်း ပလ္လင်က လေးထောင့်ချိုးမဟုတ်ဘဲ တစ်ဆယ့်နှစ်ထောင့်လောက် ချိုးထားတော့ ခိုနန်းချိုး ပလ္လင်လို့ ခေါ်ကြပြန်တယ်။ အခုခေတ်တော့ ကြာလည်းပါတယ်။ ခြင်္သေ့လည်း ပါတယ်။ ပြောလည်း ထိုးထား တယ်။ ခိုနန်းချိုးလည်း ချိုးထားတယ်။ အဲဒီအပေါ် မှန်စီရွှေချ လုပ်လိုက်သေးတယ်။ တန်ဆာဆန်တာ လက်လွန်လို့ မလှတော့ဘူး ထင်ပါတယ်။

ပုဂံခေတ်ကတော့ ပဒုမ္မာသနတစ်မျိုးပဲ လုပ်ထားတာများတယ်လို့ မြေပုံ ဘုရားကိုကြည့်ပြီး ဆုံးဖြတ်နိုင်မယ်ထင်ပါတယ်။ အဲဒီ ပဒုမ္မာသနခေါ်တဲ့ ကြာ ပလ္လင်အောက်မှာ စောစောကပြောခဲ့တဲ့ ယေဓမ္မာဂါထာပါမယ်ပေါ့။ ဒီပဏီရာ မတ်ရပ်ရပ်ပွားတော်လို့၊ ယမကဗျာဒိတ်ပြ ရပ်ပွားတော်လို့၊ ကြာပေါ်မှာ တိုက်ရိုက် ရုပ်တော်မူနေတာမျိုး လုပ်ထားပါတယ်။

ရေမီး နှစ်စုံပြတဲ့ ယမကဗျာဒိတ်ကို ဖော်ပြတဲ့အခါ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ ရပ်ပွား တော်တွေဟာလည်း အလယ်ကိုဓားတော်ကိုရံပြီး အများကြီး ပွားထားလေ့ရှိကြ တယ်။ အများကြီး ပွားတယ်ဆိုပေမဲ့ တစ်ခါတစ်ရံ သုံးဆူလောက်ပဲ ပွားထားတာ။ ခြောက်ဆူလောက်ပဲ ပွားထားတာ တွေ့နိုင်ပါသေးတယ်။ ထိုင်းလင်းဘက်မှာတော့ ဒီလို ဗျာဒိတ်ပြ မြေပုံဘုရားဟာ ခေတ်အစားဆုံး ဖြစ်တယ်။ ခရစ်နှစ် ၇ ရာစု ၈ ရာစုက လက်ရာတွေတောင် တွေ့ဖူးတယ်လို့ သိရပါတယ်။

ဟရိဘုဉ္ဇတိုင်း (အခု ဗဟိုထိုင်းလင်း)မှာ ၁၁ ရာစုက ကာလနာဖြစ်လို့ လူတွေ ပဲခူးဘက်ပြေးလာကြတယ်လို့ သိရတယ်။ ဒီလူတွေကလည်း ယခုဖော်ပြ တဲ့ ယမကဗျာဒိတ်ပြ မြေပုံဘုရားတွေ ယူလာကြမှာပါပဲ။

၁၅ ရာစုက အခု ကမ္ဘောဒီးယားခေါ်တဲ့ နေရာက စစ်သုံ့ပန်းတွေကို ဖမ်းလာ

၅၆

ဒေါက်တာသန်းထွန်း

ပြီး လက္ခယပူရ (ဒလအနားက မြို့ဟောင်း)မှာ ထားတယ်။ ဒီလူတွေကလည်း
ယမကဗျာဒိတ်ပြ မြေပုံဘုရားကိုမှ လုပ်ချင်တဲ့လေ့ ယူလာကြမှာပါပဲ ထင်တယ်။
ဒီလိုပဲ ထိုင်းလင်းဘက်ကလေ့နဲ့ နီးစပ်တဲ့ မြေပုံဘုရားတွေကို ရန်ကုန်တံတားက
လေး၊ ပဲခူး၊ ကော့ဂွန်း(ဖားအံနယ်)နဲ့ မော်ဇာ(ပြည်နယ်)တွေမှာ ဆက်ပြီး တွေ့ပါ
သေးတယ်။

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၅)

ဗုဒ္ဓဝင် ရှစ်ခန်း ကိုးခန်းပါတဲ့ မြေပုံဘုရားတွေကို ပျူခေတ်က လုံးဝမတွေ့ပေ
မဲ့ ပုဂံခေတ်ကျတော့ အတော်များများ တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီခေတ်ကတော့ အိန္ဒိယ
ဘက်မှာလည်း ရှိခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဥပမာ အခု အိန္ဒိယနိုင်ငံတော် တံဆိပ်ဖြစ်တဲ့
အာသောကကျောက်တိုင်ထိပ်က ခြင်္သေ့လေးကောင်အောက်မှာ ဆင်ရုပ်၊ နွားရုပ်၊
မြင်းရုပ်နဲ့ ခြင်္သေ့ရုပ်ရှိတယ်။ ဆင်က သန္ဓေယူခန်းကို ညွှန်းတယ်။ နွားက ဖွားတော်
မူခန်း၊ မြင်းက တောထွက်ခန်း၊ ခြင်္သေ့က သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရခန်းကို ညွှန်း
တယ်။ ခရစ် ၅ ရာစု လက်ရာတစ်ခုကို ဆာနတ်မှာ သံကျောက် ရုပ်ကြွအဖြစ်နဲ့
ဗုဒ္ဓဝင်ငါးခန်းကတော့...

ရပ်တော်မူတစ်ဆူ၊ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ငါးဆူ၊ ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်း	ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်ခန်း	ရပ်တော်မူတစ်ဆူ၊ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ငါးဆူ၊ ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်း
	ဓမ္မစကြာဟောခန်း	
	ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်အောင်ခန်း	
	ဖွားတော်မူခန်း	

ပရိနီဗ္ဗာန်ဝင်ခန်း		
နာဠာဂီရိဆင် ချွတ်ခန်း	ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်ခန်း	တာဝတိံသာက ဆင်းခန်း
ဓမ္မစကြာဟောခန်း		ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်း
ပါရိလေယျတော ဝါဆိုခန်း		ဖွားတော်မူခန်း

	ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်ခန်း	
နာဠာဂီရိဆင် ချွတ်ခန်း	ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်ခန်း	တာဝတိံသာက ဆင်းခန်း
ဓမ္မစကြာဟောခန်း		ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်း
သန္ဓေယူခန်း		ဖွားတော်မူခန်း
ပြီးတော့ ဗုဒ္ဓဝင်ကိုးခန်းလည်း ရှိပါသေးတယ်။ (အောက်ပုံ)		

ပရိနီဗ္ဗာန်ဝင်ခန်း		
တာဝတိံသာက ဆင်းခန်း	ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်ခန်း	နာဠာဂီရိဆင် ချွတ်ခန်း
ဓမ္မစကြာဟောခန်း	ဃနာနို့ဆွမ်းကပ်ခန်း	ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်း
ဖွားတော်မူခန်း		ပါရိလေယျတော ဝါဆိုခန်း

ဒီလို ဗုဒ္ဓဝင်အခန်းခန်းပါတဲ့ မြေပုံဘုရားကို နောက်ပိုင်းကျတော့လည်း မလုပ်ကြပြန်ဘူး။ အဲဒါတစ်ခု နည်းနည်းဆန်းတယ်လို့ ထင်မိပါတယ်။

ပျူ မြေပုံဘုရားမှာတော့ ရှစ်ခန်း၊ ကိုးခန်းပေါင်းပြီး မတွေ့ရပေမဲ့ တစ်ခန်းကို မြေပုံတစ်ခု လုပ်တာတော့ ရှိမယ်ထင်တယ်။ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားပြီး ယမကဗျာဒိတ်ပြခန်းနဲ့ ဓမ္မစကြာဟောခန်း နှစ်မျိုးနဲ့ မြေပုံဘုရားတွေကိုပဲ ပျူလက်ရာအဖြစ်

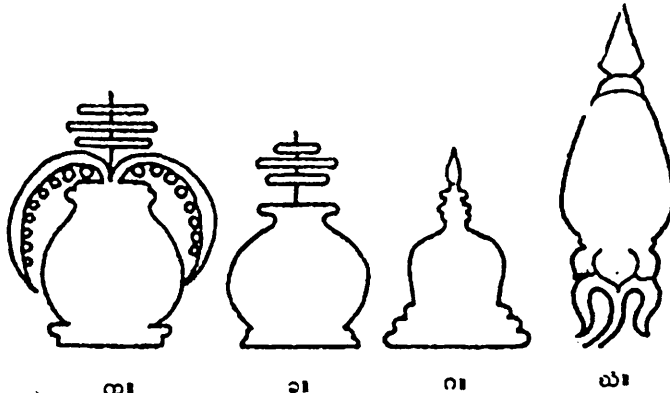
မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

တွေ့ရသေးတယ်။ အခု ထိုင်းလင်းခေါ်တဲ့ တိုင်းပြည်မှာ ခရစ် ၅ ရာစုနဲ့ ၇ ရာစု အတွင်းက ထွန်းကားခဲ့တဲ့ ဒွါရဝတီတိုင်းပြည်လက်ရာ ဗျာဒိတ်ပြခန်းတွေနဲ့ တူသလိုရှိလို့ သရေခေတ္တရာနဲ့ ဒွါရဝတီလေ့ယလှယ်တဲ့ သဘောရှိလေမလားလို့ လည်း တွေးကြတယ်။

ပျူလက်ရာ ဓမ္မစကြာဟောခန်းဟာ အင်မတန် ပြည့်စုံတယ်လို့ ဆိုရမယ်။ ကိုယ်စားတော်ရဲ့ လက်ထားဟန် ဓမ္မစကြာဟောပုံပါပဲ။ ခြေထားဟန်ကတော့ ခြေဖဝါးနှစ်ဖက်စလုံး အထက်လှန်တဲ့ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားတဲ့အခါ ထိုင်ဟန်ဖြစ် တယ်။ မဏိတော်နဲ့ တစ်တန်းထဲမှာ နေဝန်းလဝန်း ဆွဲထားတယ်။ လက်ဝဲဘက်က သာဝကငါးဦး၊ လက်ယာဘက်က နတ်ငါးပါး၊ ပဒုမ္မသန(ကြာပလ္လင်) အောက်မှာ ဒေါက်လေးခုသာပါတဲ့ စကြာတံဆိပ်ခံထားတယ်။ အောက်ဆုံးမှာ သမင်တစ် ကောင်နဲ့ ပန်းပွင့်တွေ ရှိနေပါတယ်။

ပျူမြေပုံရုပ်တွေထဲမှာ ဂေါတမဗုဒ္ဓတွေ့သလို ဘုရားလောင်း နတ်ဖြစ်တဲ့ မေတ္တေယျ၊ အဝလောကီတေသ္မရ၊ တာရတို့ကိုလည်း တွေ့တယ်။ သူရဿတီ နတ်သမီး၊ ဇမ္ဗူလနတ်၊ ဟယဂရီဝနတ်ရုပ်တွေလည်း တွေ့ပါတယ်။ ပုဂံခေတ်အထိ အဝလောကီတေသ္မရ ဘုရားလောင်းပုံတော် တွေနေရလို့ အဲဒီအခါအထိ မဟာယာနဂိုဏ်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ ကိုးကွယ်ပုံတစ်မျိုးမျိုး ရှိနေရလိမ့်မယ်လို့ ယူဆပါတယ်။

မြေပုံတစ်ခုတစ်ခုမှာ အလယ်က ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကို ပတ်လည်ဝိုင်းပြီး စေတီတွေ ရံထားတတ်သေးတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ စေတီရံ ငါးဆယ့်နှစ်ဆူလောက် အထိ ပါတာကို တွေ့ရဖူးပါတယ်။ ပျူတွေရဲ့ ခရစ်နှစ် ၇ ရာစု ၈ ရာစုလောက်က

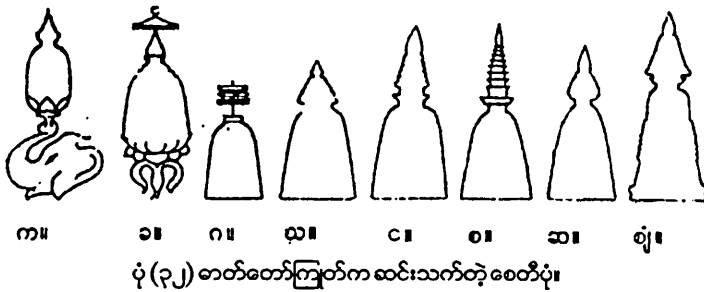
က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊

ပုံ (၃၁) ကလသာအိုးက ဆင်းသက်တဲ့ စေတီပုံ။

လက်ရာမြေပုံဘုရားတွေမှာ ဗုဒ္ဓကို ရံထားတာ ကလသာအိုး ဖြစ်နေတာလည်း တွေ့ပါတယ်။ သဘောကတော့ ကလသာအိုးက ဆင်းသက်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စေတီ မျိုး (ပုံ ၃၁) ရှိတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

အဲဒီ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ ကနေ့ ပုဂံက ဗူးဘုရား (ပုံ ၃၁ ဃ)ဟာ ဘယ်က ဆင်းသက်တယ်လို့ ပြောဖို့ လွယ်သွားပါပြီ။ ဗူးဘုရားပုံမျိုးဟာ ကလသာအိုးက ဆင်းသက်လာတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ စေတီဆိုတာ ဘုရား သရီရာဓာတ်တော်ကို ဌာပနာထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ယူပြီးခါစ ဓာတ်တော်ကို ပိပြဝမှာ ကျောက်အိုးနဲ့ စာထိုးပြီး ထားခဲ့တဲ့ အထောက်အထား ရှိပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဓာတ်တော်အိုးပုံကလည်း စေတီပုံတစ်မျိုး ဆင်းသက်ဖြစ် ပေါ်လာတယ်လို့ ကောက်ယူလိုပါတယ်။ ဒီလို အိုးပုံကနေပြီး စေတီဖြစ်လာပုံကို အခု မြေပုံဘုရားတွေအရ မှန်းဆလိုက်ရင် ခရစ်နှစ် ၆-၇ ရာစုတွေကပဲ ဖြစ်တယ်။

ဓာတ်တော်ကို ကြုတ်သပ်သပ်လုပ်ပြီး ထည့်တာလည်း ရှိပါသေးတယ်။ အလယ်က ဂေါတမပုံတော်ကို ဓာတ်တော်ကြုတ်ရံထားတဲ့ မြေပုံဘုရားတွေထဲက

ပုံစံတွေကို စဉ်ပြီး ကြည့်တဲ့အခါ ဓာတ်တော်ကြုတ်က ဆင်းသက်တဲ့ စေတီပုံ အဆင့်ဆင့်ကို တွေ့ရပြန်ပါတယ်။ (ပုံ ၃၂)

ဒီလို ဓာတ်တော်ကြုတ်ပုံဆိုတာကလည်း မြေပေါက်စေတီအဖြစ်နဲ့ သရေ ခေတ္တရာမှာ ဘောဓာကြီးစေတီ၊ ဖရမာစေတီဆိုတာတွေ ရှိနေပါပြီ။ ရက်စွဲကတော့ ခရစ်နှစ် ၆-၇ ရာစုဖြစ်မယ်။

ဘုရားတက်ဆိုတာကလည်း တကယ်ကတော့ မြတ်စွာဘုရားသခင် သီတင်း သုံးတော်မူတဲ့ ကျောင်းတော်ပုံကို ဖော်ပြရာကနေပြီး စိတ်ကူးတွေကွန့်ပြီး ဒီဇိုင်းပုံ

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၆၁

အမျိုးမျိုး ပြောင်းခဲ့တာပဲ ဖြစ်တယ်။ ဘာပြုလို့လဲဆိုတော့ ပုဂံက ဖက်လိပ်ဘုရား ဇာတ်ကွက်တွေကိုကြည့်ရင် မင်းနဲ့ ရဟန်းကို ဘုံအဆင့်နဲ့ အိမ်ငယ်ကလေးထဲ ထိုင်နေပုံပဲ ပြလေ့ရှိတာကို သတိပြုမိလို့ ဒီလို ပြောနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက် တော့ ဒီအိမ်ကလေးပေါ်မှာ ဘုံပြာသာဒ်အစား စောစောက ပြောခဲ့တဲ့ သီခရပေါက် ထားတယ်။ ဘုရားသီတင်းသုံးနေထိုင်ပုံဆိုတော့ တပည့်သာဝကနှစ်ဦးက လက်ဝဲ လက်ယာရံပြီး (နမက္ကရမုဒြာ) ရှိခိုးနေဟန်ကို တွေ့ရပါတယ်။

နောက်တော့ ဒီမြေပုံဘုရားတွေထဲမှာပဲ ဘုရားဝဲယာမှာ လှပဆန်းကြယ်တဲ့ ပစ္စည်းတွေ အကောင်တွေ ဖော်ပြထားပြန်တယ်။ ဥပမာ နေဗိမာန်၊ လဗိမာန်၊ ဟင်္သာရုပ်၊ ဗျာလခေါ်တဲ့ ပတတ်ရပ်ခြင်္သေ့ရုပ်၊ မကာရ (မကားရ်)ခေါ်တဲ့ မိကျောင်း ရုပ်၊ ဆင်ရုပ်၊ ကချေသည်ရုပ်တွေ တွေ့ရပြန်တယ်။ ခေတ်အနေနဲ့ ပိုင်းခြားရင် သီခရနဲ့ ဟင်္သာရုပ်တွေကို ပုဂံခေတ်ရောက်မှ စပြီး တွေ့ရတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ အမှန်ကတော့ သီခရက ထည်ဝါပြီး နေရာယူလွန်းလို့ ဗျာလတွေ၊ မကာရ်တွေ ပျောက်ကုန်တာဖြစ်ပါတယ်။ လှတဲ့ ဒီမိုင်းလေးတွေ ဆက်မသုံးတာ နှမြောဖို့ကောင်း တယ်လို့ထင်မိတယ်။

မြေပုံဘုရားမှာ မတွေ့ပေမဲ့ ပုဂံနံရံဆေးရေးမှာတော့ ဒီပတတ်ရပ်ခြင်္သေ့နဲ့ မိကျောင်းကို ဆက်ပြီး တွေ့နေရပါသေးတယ်။

မြေပုံဘုရား ဒါယကာတွေက သူတို့နာမည်ကို ရေးခဲ့လေ့ရှိတယ်။ ဒီနာမည် တွေကို ဖတ်ကြည့်ပြီး ရေးက ပျူတွေ ပုဂံသားတွေအကြောင်း သမိုင်းမှာ နည်း နည်းဖြည့်ပြောစရာ ရခဲ့ပါတယ်။ ဥပမာ မှော်ဇာက ပျူအရိုးအိုးစာတွေကြောင့် သူရိယဝိကြမ၊ ဟရိဝိကြမ၊ သိဟဝိကြမဆိုတဲ့ မင်းတွေဟာ သရေခေတ္တရာမှာ ခရစ် နှစ် ၄ ရာစုက မင်းလုပ်ခဲ့တယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ (တချို့ကလည်း ရက်စွဲ ဖတ်တဲ့အခါ ခရစ်နှစ် ၃၁၉ ကစတဲ့ ဂုတ္တနှစ်လို့ မယူဘဲ ခရစ်နှစ် ၆၃၈ ကစတဲ့ သက္ကနှစ် လို့ယူဆပြီး ဒီမင်းတွေဟာ ခရစ်နှစ် ၇ ရာစုက ဖြစ်မယ်လို့ ကောက်ချက် ချတယ်။)

စကားတစ်ဆက်တည်းမို့ ပြောရရင် ပျူခေတ် ငွေဓာတ်တော်ကြွတ်မှာတော့ သိရိပရဘုဝရမနနဲ့ သိရိပရဘုဒေဝီလို့ တွေ့ရတယ်။ ဝိကြမအဆက်အနွယ်တွေကို ဝရမနအဆက်အနွယ်တွေလည်း ရှိတယ်လို့ ဆိုရမယ်။ ဒီနေရာမှာ သတိတစ်ခု ပြုစေချင်တာက ဝိကြမ၊ ဝရမနဆိုတဲ့ ကုလားရိုးရာနာမည်တွေ ယူကြတိုင်းလည်း ကုလား ဇနန့်ဖြစ်မယ်မပြောသင့်ဘူး။ (ဒေးဗစ်တို့၊ ရောဗတ်တို့ခေါ်တိုင်း ဥရောပ သားမဟုတ်သလိုပါပဲ)။

တစ်နေရာမှာ ဂုဟဒီပရသေ၊ ဇယစန္ဒြဝရမန၊ ဟရိဝိကြမလို့ တွေ့ပြန်တယ်။

ဝိကြမမင်းက သရေခေတ္တရာမှာ အုပ်စိုးတုန်း ဝရမနမင်းက ဗိဿနိုးမှာ အုပ်စိုးမယ်။ တစ်ဆရာတည်းတပည့်တွေ ဖြစ်ကြလို့ ဆရာကဟဒိပကြောင့် မင်းနှစ်ပါး ရန်စစ်စဲပြီး ချစ်ကြည်ကြတယ်လို့ ဆက်ပြီးစိတ်ကူးနိုင်မယ်ပေါ့။ (ဟုတ်ချင်မှလည်းဟုတ်မယ်)။

ဟန်လင်းမှာတော့ သိရိဂုတ္တနာမည် တွေ့ပြန်တယ်။ ဂုတ္တရိုးရာ နာမည်ယူတဲ့ မင်းဆက်ဟာ ဟန်လင်းမှာ ရှိနိုင်တယ်ပေါ့။ တွေ့ဖူးသမျှ ပျူခေတ် အရိုးအိုး၊ ကျောက်စာနဲ့ မြေပုံဘုရားပါ နာမည်တွေကို စဉ်လိုက်ရင်...

ဂုဟဒိပရသေ့

စရကေမင်း (ပျူတို့က မင်းကို 'ပေါင်' လို့ခေါ်တယ်)

ဆောမင်း

ဇေယစန္ဒ ဝရမနမင်းကြီး (ပျူက မင်းကြီးကို ဒွတ္တပေါင်လို့ ခေါ်တယ်)

တရဉ္စမင်း

ဒမ်းမင်း

ဗာဒေဟိ

ရာမင်း

သွားမင်း

သီဟဝိကြမ မင်းကြီး

သူရိယ ဝိကြမမင်းကြီး

သိရိဂုတ္တမင်းကြီး

သိရိစန္ဒ မိဖုရားကြီး

သိရိနာလန္ဒာယ(ရသေ့/ ရဟန်း)

သိရိပရဘု မိဖုရား

သိရိ ပရဘု ဝရမန

ဟရိ ဝိကြမမင်းကြီးလို့ တွေ့ရပါတယ်။ ဒီစာရင်းထဲက ကုလားနာမည် မဟုတ်တဲ့ စရကေ၊ ဆော၊ တရဉ္စ၊ ဒမ်း၊ ရာမ၊ သွားဆိုတဲ့ နာမည်တွေဟာ ပျူနာမည်စစ်စစ် ဖြစ်မလားလို့ ထင်မိတယ်။

ပုဂံခေတ်ရောက်ပြန်တော့ နာမည်တွေကို ကျောက်စာထဲမှာ အများကြီးရနေပေမဲ့ အခု မြေပုံဘုရားကလည်း ထပ်ဖြည့်ပေးတာ ရှိပါသေးတယ်။ ဥပမာ အနော်ရထာမင်းစောဟာ သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝဘွဲ့ရှိတာကို မြေပုံဘုရားမှာ ရေးထားတာပါလို့ သိကြရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပဲ စောလူးမင်းဘွဲ့ဟာ သိရိဝဇီရာဘရဏဖြစ်တယ်လို့ မြေပုံဘုရားကြောင့် သိရတယ်။ မြေပုံဘုရားမှာပါလို့ သိရတဲ့ တခြားနာမည်တွေ

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၆၃

က အနော်ရထာမင်းကြီးရဲ့ လက်ထက်မှာ မင်းကြီးရဲ့ မိဖုရားကြီး စိပေ၊ သူကြွယ်မ သာလိနီ၊ ဆရာတော် ဒီဝစရိယေန၊ ဆရာတော် သုဓမ္မ၊ သံပျင် ဗနနော၊ သံပျင် စန္ဒမာ၊ သံပျင် တရားရ၊ သံပျင် ဝိဿန္တရာဇ်၊ သံပျင် ယဿ၊ ကလန် ငေါင်တို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျန်စစ်သားမင်းကြီးလက်ထက်မှာ မိဖုရားကြီး တိလောက ဝဋ်သက၊ သံပျင် အနန္တဇယဘိက္ခိ၊ သံပျင် ယိခိ၊ ကလန်ပုဝ၊ ကလန်ပျှန်တို့ရယ်၊ ဆရာတော်တွေက မုဂ္ဂလိပုတ္တနဲ့ သုဓမ္မတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

အလောင်းစည်သူမင်းကြီး လက်ထက်မှာ သံပျင်ပိန္န၊ သံပျင်တရိယ၊ ဆရာ တော်အနန္တတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ နရပတိစည်သူမင်းလက်ထက်မှာ ဆရာတော် ဓမ္မရာဇ ပဏ္ဍိတနဲ့ ကလန်ပိဆိုတဲ့ နာမည်တွေ ထပ်တွေ့ပါတယ်။ အနော်ရထာမင်းကြီး လက်ထက်က ကလန်ယဿကတော့ သူ့အကြောင်းကို 'မင်းနဲ့ အကျွမ်းဝင်သူ' လို့ ဖော်ပြတယ်။ ပဒေသရာဇ်အုပ်ချုပ်ရေးမှာ 'ရာဇဝလ္လဘော၊ မင်းနှင့် အကျွမ်းဝင် ခြင်း' ဟာ အင်မတန် အရေးကြီးတဲ့ အရည်အချင်းဖြစ်တာကို ဖော်ထုတ်ပြောဆို နေတာပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုပဲ ခရစ်နှစ် ၁၂၃၆ ရေးထိုးတဲ့ ပုဂံစောလှဝန်း ဘုရားကျောက်စာ (ပုဂံပြ တိုက်ကျောက်စာ အမှတ် ၄၄) မှာ နာတောင်းများ မင်းကြီးရဲ့ အမတ်ကြီး အသဝတ်က သူလည်း 'အကျွမ်းဝင်သော မင်းမတ်တေး' လို့ သူ့ကိုယ်သူ ဖော်ပြ ရေးသားဖူးတာကို တွေ့ဖူးတယ်။ လက်ရုံးရည် နှလုံးရည်ဆိုတာတွေက စကားလှ အောင် ပြောကြတာပါ။ ရှင်ဘုရင်ကျေနပ်ရင် ချက်ချင်း 'သူကောင်း' ဖြစ်သွားတာပါ ပဲ။

* * *

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၆)

မြေပုံဘုရားပါ လက်ရေးကို ပြောမယ်ဆိုရင် ပျူခေတ်ကစပြီး ဒေဝနာဂရီလက်
ရေးကို မြေပုံဘုရားပေါ်မှာ ရေးထိုးထားတာ တွေ့တယ်။ ပုဂံခေတ်မှာ ဒေဝနာဂရီ
လက်ရေးကိုပဲ ဆက်သုံးတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ပိုင်း လက်ရေးအနေနဲ့ မူကွဲသွားပြီ။

။မဟာ သဒ္ဓါ။၅၃၈

ပုံ (၃၃) အနောက်ဘက် လိပ်ဘုရား မြေပုံဇာတ်ကွက် ၅၄၈၊ မဟာသဇ္ဇာတ်။

ပုံ (၃၄)

ပုဂံအာနန္ဒာဘုရားမှ ဥယျာဉ်မှာ ဘုရိဒတ် သီလဆောက်တည်ဟန် စဉ်ကွင်း။

အနော်ရထာနဲ့ ယဿတို့ ရေးသွားတဲ့ လက်ရေး ဟာ ၁၁ ရာစုလယ်က မွန်ဗမာ လက်ရေးလို့ ပြောနိုင်တယ်။ ဦးချစ်စရာကရတဲ့ မြေပုံဘုရားကျောဘက်တွေမှာ ဘုရားတင်လှူတဲ့ သစ်သီးသစ်ပွင့်နာမည် ရေးထိုးထားတယ်။ အဲဒီလက်ရေးကို တော့ အစောဆုံး ဗမာလက်ရေးဖြစ်တယ်။ ၁၂ ရာစုဦးလို့ သတ်မှတ်ပါတယ်။

မြေပုံဘုရားပေါ်မှာ ဆုတောင်းရေးထားတာ ခြောက်မျိုးတွေ့ရပါတယ်။
(၁) နိဗ္ဗာန်ရောက်ရပါလို၏။ (၂) ဆင်းရဲခြင်းအပေါင်းမှ ကင်းဝေးရပါလို၏။ (၃) နိဗ္ဗာန် မရမီ ထိပ်ဆုံးကလူ ထိပ်ဆုံးကနတ် ဖြစ်ရပါလို၏။ (၄) အခုငါတို့ အရှင်သခင် မင်းကြီး ဘုရားဖြစ်တဲ့အခါ ငါလည်း အသိအမှတ်ပြုခံရတဲ့ သာဝကတပည့်ကြီး ဖြစ်ရပါလို၏။ (၅) မေတ္တေယျဘုရားဖြစ်တဲ့အခါ ကျွတ်တန်းဝင်ရလိုပါ၏။ (၆) ဘုရားစင်စစ် ဖြစ်ရပါလို၏။ အဲဒီလို ဆုတောင်းကြပုံကို ဆန်းစစ်ကြည့်တဲ့အခါ တို့ဘုရင်ကြီး ဘုရားဖြစ်တော့ ငါက တပည့်ကြီးဖြစ်ချင်တယ်လို့ ဆုတောင်းတဲ့လူ

ပုံ (၃၅) ပုဂံအာနန္ဒဘုရားမှမဟော်သမာနဲ့ ဂူလနီတွေခန်းစဉ်ကွင်း။

ဟာ လူရည် အလည်ဆုံးဖြစ်တယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ အနော်ရထာမင်းက မေတ္တေယျ ဘုရားဖြစ်တော့ သူလည်း ကျွတ်ချင်တယ်လို့ ဆုတောင်းတာတွေ့ရလို့ အဲဒီအခါ က ရှင်ဘုရင်ဟာ ဘုရားဆုပန်တယ်။ ဘုရားလောင်းဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ဝါဒဖြန့်စကား မပေါ်သေးဘူးလို့ ဆိုရမယ်။ ကျန်စစ်သားကစပြီး ဘုရားဆုပန်တဲ့အတွက် ရှင်ဘုရင် ဟာ ဘုရားလောင်းပဲဆိုတဲ့ ဝါဒဖြန့်စကားဟာ အဲဒီအခါကပဲ မြန်မာနိုင်ငံမှာ စပြီး တွင်ကျယ်လာခဲ့တယ်လို့ ယူဆရမှာပဲ။

တစ်ခါတုန်းက ကျောက်စာဝန်ဟောင်း ဦးမြက မြေပုံဘုရားအကြောင်း စာအုပ် ထုတ်ဖူးပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ထဲမှာ ပုံပေါင်း ၂၀၈ ပုံ ပြထားတယ်။ ရက်စွဲ အနေနဲ့ ခရစ်နှစ် ၅-၁၅ ရာစုအတွင်းက ပုံတွေ များများပါတယ်။ ဂေါတမဘုရား ပုံတော်ကို အရင်းမူလပြုတဲ့ မြေပုံဘုရားများပေမဲ့ ကြင်ယာတော်နဲ့ ဖက်တွဲနေတဲ့

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၆၇

ဘုရားလောင်းပုံတွေလည်း တွေ့ရလို့ ပုဂံခေတ်အထိ မဟာယာနဂိုဏ်းကို ကိုးကွယ် တုန်းပါပဲလို့ ပြောနိုင်တယ်။ ပြီးတော့ ရေးတဲ့စာရဲ့ လက်ရေးတွေက အိန္ဒိယတောင် ပိုင်းနဲ့ ပိုပြီး ရင်းနှီးဟန်တူတယ်လို့ ပြနေတယ်။ လက်ရာချင်း ယှဉ်တဲ့အခါကျတော့ ယူလက်ရာက ပုဂံလက်ရာထက် သိသိသာသာ ပိုကောင်းနေတယ်။ ငါတို့ဆီက အနုပညာလက်ရာဟာ မြင့်ရာက နိမ့်ရာကို ဆင်းနေပါကလားလို့ ဦးမြ ပူပန်လေ သလားမသိဘူး။ ပုဂံနောက်ပိုင်းလက်ရာဟာ နည်းနည်း ပြန်တက်လာသလို ရှိပေမဲ့ ယူကို မမီသေးဘူး။

ယူခေတ်က မြတ်စွာဘုရားပုံတော်ကို လက်ဟန်အမျိုးမျိုး၊ ခြေဟန်အမျိုးမျိုးနဲ့ ထုခဲ့ပေမယ့် ပုဂံခေတ် ရောက်တဲ့အခါ ဈာန်ဝင်တဲ့အခါ ထိုင်ပုံနဲ့ မာရ်စစ်သည်ကို မြေကြီးသက်သေပြပြီး အောင်နိုင်ပုံကိုပဲ ထုတော့တယ်။ စစ်ရေးစစ်ရာမှာ အောက် နိုင်ခြင်းသရုပ်ဖော်တဲ့ အောင်ပွဲရပုံဖြစ်လို့ တိုက်ခိုက်စည်းရုံးရေးမှာ ထူးခြားလာတဲ့ ပုဂံသားဗမာဟာ ဒီအောင်မြင်ခြင်းပုံကိုပဲ စွဲစွဲလမ်းလမ်းဖြစ်နေပြီး ဗမာတွေ ကနေ့ အထိ စွဲလမ်းတုန်းပဲလို့ဆိုရင် ဖြစ်မယ်ထင်ပါတယ်။

မြေပုံဘုရားမှာပါတဲ့ ဘေးက စေတီပုံကလေးတွေကို စစ်တမ်းထုတ်တော့ ကြေးဓာတ်တော်ကြွတ်ကနေပြီး ဆင်းကဲပွားလာတဲ့ စေတီပုံရှိသလို မြေ(ကျောက်) အိုးကနေပြီး ဆင့်ကဲပွားလာတဲ့ စေတီပုံရှိနေတာကို စိတ်ပါဝင်စားစရာ တွေ့နေရပါ သေးတယ်။ အမှန်ကတော့ အုပ်ဆောင်းပုံက ဆင်းသက်လာတာနဲ့ ဝမ်းပူတဲ့အိုးပုံက ဆင်းသက်တာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ စေတီပုံဟာ ဘယ်လိုပဲ ထွေထွေ ပြားပြားဖြစ်ပါစေ။ အစတုန်းကတော့ စက်ဝန်းရဲ့ တခြမ်းပုံပုံနဲ့ စက်ဝန်းတစ်ခုလုံးပုံ ပါပဲလို့ အလွယ်ချို့ပြောလို့ ဖြစ်ပါတယ်။

အရင်က ခြေစုံချတဲ့ ဘုရားပုံတော် အင်မတန် ရှားတယ်ထင်ကြတယ်။ မြေပုံ ဘုရားမှာ ရှာကြည့်တော့ ခြေစုံချပုံတော်တွေ တော်တော်များများ တွေ့နေပါတယ်။ ခြေတစ်ဖက်တည်း ချထားတာကတော့ များသောအားဖြင့် ဘုရားလောင်းပုံတော်ပဲ ဖြစ်တယ်။ ဘေးက ဘုရားကို ရှိခိုးတဲ့လူက မုဆိုးထိုင် (ဒူးတစ်ဖက်ထောင် တစ်ဖက် ချ)ထိုင်တာကို တွေ့ရပါတယ်။ အမရပူရက မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော် ရှင်ဇနကာ ဘိဝံသရှေ့မှောက်ရောက်တဲ့ ဒကာဟာ ပထမတော့ ထုံးစံပုံ ကျုံ့ကျုံ့ထိုင်တယ်။ ခုနုတော်က သက်သာသလို နေခွင့်ပေးတော့ ဒူးတစ်ဖက်ထောင် တစ်ဖက်လှဲ နေလိုက်တာကို သွားသတိရတယ်။ တရားဆွေးနွေးတဲ့အခါ ခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်း အောင်လုပ်ထားလို့ ဘယ်ဖြစ်ပါ့မလဲ၊ သက်သာသလိုနေမှ ပြောရေးဆိုရေး သွက် လက်မှာ အမှန်ပါပဲ။ ဘုရားရှေ့တော်မှောက်မှာ ဒူးတစ်ဖက်ထောင် တစ်ဖက်လှဲ

ပုံ (၃၆) ပုဂံအာနန္ဒာဘုရားမှ ဇနကာကို မေခလကယ်ဟန် ဝဋ်ကွင်း။

နေ့ခွင့်ရတာ ပုဂံခေတ်ကုန်အထိပါပဲ။ နောက်ပိုင်း ပဒေသရာဇ်တွေက သူတို့ရှေ့မှာ ဝပ်နေ၊ ကုန်းနေလို့ အနိုင်ကျင့်တာနဲ့ ရောယောင်ပြီး ဘုရားရှေ့မှာလည်း အနိုင်ကျင့် ခံရတဲ့ပုံစံအတိုင်း ထိုင်ကြတာနဲ့ တူပါတယ်။

မြေပုံဇာတ်ကွက်တွေလည်း ရှိပါသေးတယ်။ တစ်ပေပတ်လည်လောက် ရွှံ့ပြားမှာ ရုပ်ကြွသဘော ဇာတ်ငါးရာငါးဆယ်ထဲက ဝတ္ထုတွေကို တစ်ဇာတ်အတွက် အရုပ်ကားတစ်ခုရေးပြီး သရုပ်ဖော်ပါတယ်။ အဲဒီရွှံ့ရုပ်ကို မီးဖုတ်ထားပြီး ဘုရားပစ္စယံ ပတ်လည်ကပ်ခဲ့တယ်။ နမူနာကတော့ ပုဂံတောင်ဘက် သရီရွာနားက ဖက်လိပ်ဘုရားမှာ တွေ့မယ်။ ရွှံ့ပြား မီးဖုတ်ပဲ ရှိသေးတယ်။ စဉ်းမသုတ်သေးဘူး။ အဲဒီလို ဇာတ်ကွက်တွေကို ခရစ်နှစ် ၁၁ ရာစုရဲ့နောက်ပိုင်း ရောက်လာတော့ စဉ်းသုတ်လာပါတယ်။ လက်ရာတော်တော်များများ နမူနာကြည့်စရာ ပုဂံ အာနန္ဒာမှာ တွေ့ရမယ်။ (ပုံ ၃၄၊ ၃၅၊ ၃၆)သူတို့တစ်တွေကတော့ ခရစ်နှစ် ၁၂ ရာစုဦးလို

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၆၉

သတ်မှတ်ပါတယ်။ ဖက်လိပ်မှာ လူပုံဖော်တဲ့နေရာမှာ မကောင်းဘူး၊ မသွက်ဘူး၊
မြေပုံဘုရားမှာ တွေ့ရသလို တဖြည်းဖြည်း လက်ရာတွေ ညံ့လာတယ် ပြောရလေ
မလားပဲ။

* * *

— ၂ —

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း ဖြည့်စွက်စာတမ်း (၇)

ရွှံ့နဲ့လုပ်တဲ့ ကလေးကစားစရာလေးတွေလည်း တွေ့တတ်ပါတယ်။ တချို့လည်း ခုအထိ (ဥပမာ ချိုးရုပ်)လုပ်တုန်းပါပဲ။ အရင်နှစ် ၂၀၀၀ ကျော်ကလို ထင်ရတဲ့ တောင်သမန် အင်းစောင်းမြေက ကလေးကစားစရာလို့ ထင်ရတဲ့ ရွှံ့မီးဖုတ် ခေါင်းတစ်ခေါင်း တွေ့ပါတယ်။ လူဆိုရင် ဦးနှောက်ကြီးလို့ နဖူးမြင့်တယ်။

ပုံ (၃၇) တောင်သမန်အင်းစောင်းအရင်နှစ် ၂၀၀၀ ကျော်က
ကစားစရာ မျောက်ရုပ်၊ ဘေးမြင်
(အရွယ် ကျပ်သုံးဒဂါးပြားစက်ဝန်းအတွင်းဝင်တယ်)

မြန်မာ့အိုင်းသမိုင်း

၇၁

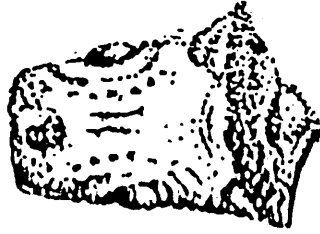
မေးအတွင်းဝင်တယ်။ အခု ခေါင်းကတော့ နဖူးပါတယ်ဆိုရုံပဲ တွေ့ရတယ်။
မေးလည်း ရှေ့ထွက်လွန်းတယ်။ ဒါ့ကြောင့် မျောက်လို့ပဲ ယာယီသတ်မှတ်ချင်
တယ်။ (ပုံ ၃၇) အစက်အစက်နဲ့ ချိုင့်ကလေးတွေကတော့ အမွေးတပ်တဲ့ ချိုင့်
ကလေးတွေဖြစ်မယ်။

ပိဿနိုးကို တူးဖော်ရေးမှာလည်း ကလေးကစားစရာ တွေပါတယ်။ အရင်
အနှစ် ၁၅၀၀ ကျော်က ကစားစရာဖြစ်ပေမယ့် အခုအခါ ကလေးတွေလည်း ကြိုက်
မယ့်ကစားစရာပါပဲ။ ခွေးရုပ်ကလေး (ပုံ ၃၈)နဲ့ ဖားလို့ထင်ရတဲ့ အကောင် (ပုံ

ပုံ (၃၈) ပိဿနိုးကစားစရာ ခွေးရုပ်၊
ဘေးမြင်ရှေ့မြင် (အောင်သော် ပိဿနိုးပုံ ၇၈ - ၂)

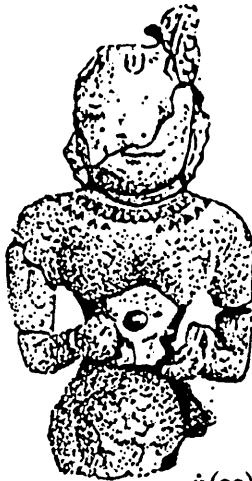
၃၉) ခေါင်းပိုင်းကိုပဲ တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီနှစ်ခုအပြင် အမျိုးသမီးရုပ် တစ်ခု တွေ့
သေးတယ်။ (ပုံ ၄၀) ကိုးကွယ်ရာ အမိနတ်သမီးရုပ်ထုဖြစ်တယ်လို့ ယူရင် ဖြစ်မ
လားလို့ တွေးတဲ့လူလည်း ရှိပါတယ်။ ကိန္နရီပါပဲလို့ ထင်ရတဲ့လူလည်း ရှိပါတယ်။
ကလေးကစားစရာ ဖြစ် မယ်ဆိုလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိတယ်။ ကလေးကစားစရာ
ထက် နည်းနည်းပိုကောင်းနေတယ်လို့တော့ ထင်မိပါ တယ်။ ကလေးကစားတဲ့
ရှုပ်ဒိုး (အောင်သော် ပိဿနိုး၊ ပုံ ၇၉/၁၁)ဆိုတာလည်း အများကြီးတွေ့တယ်။
လောကံစာလုံးတွေလည်း အများကြီးတွေ့တယ်။ လောကံလေးဆိုတဲ့ ပစ်စရာ

ပုံ (၃၉) ပိဿနိးကစားစရာ ဖားရုပ်
ဘေးမြင်၊ အပေါ်စီးမြင်
(အောင်သော် ပိဿနိးပုံ ၇၈-၃)

ကိရိယာတစ်မျိုးမျိုးကို အသုံးများတာနဲ့ တူပါတယ်။

ပိဿနိးထက် ခေတ်နည်းနည်း နောက်ကျတဲ့ ဟန်လင်း (ခရစ်နှစ် ၃-၉ ရာစု) မှာတော့ ကလေးကစားစရာ နွားရုပ် (ပုံ ၄၁) တစ်ခု တွေ့ရဖူးတယ်။

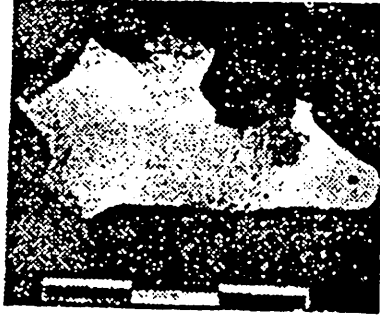

ပုံ (၄၀) ပိဿနိးအမျိုးသမီးရုပ်
ဘေးမြင် ဧရမြင် (အောင်သော် ပိဿနိးပုံ ၇၈-၁)။

မြန်မာအိုးသမိုင်း

၇၃

ခေါင်းတစ်ပိုင်းပဲရတယ်။ လှည်းတပ်တဲ့ နွားဖြစ်မလား။ လှည်းတော့ ရှာမတွေ့ဘူး။
အိန္ဒြ မြစ်ဝှမ်းက မိုဟင်ဂျီဒါရီမှာဆိုရင် လှည်းကလေးပါ အပြည့်အစုံ ရဖူးတယ်။
ပုဂံမှာ ရှေးဟောင်းသုတေသနက မတူးဖော် ဖူးသေးသော ပုဂံခေတ် ရွှံ့နဲ့
လုပ်တဲ့ ကလေးကစားစရာရယ်လို့ မတွေ့ရသေးဘူး။ ပုဂံနဲ့ ခေတ်ပြိုင် တကောင်း

ပုံ (၄၁) ဟန်လင်းကစားစရာ နွားရွှံ့ရုပ်။

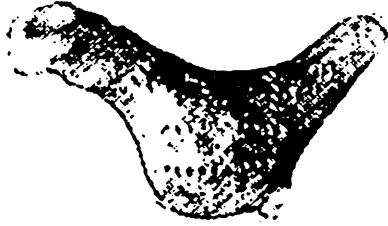
(မြင့်အောင်၊ ဟန်လင်း၊ တက်ညွှာ၊ တွဲ၃၊ ပိုင်း၃၊ ဓာတ်ပုံ ၁၁)။

မှာလည်း တူးဖော်ဖူးပေမဲ့ ရွှံ့ကစားစရာ မတွေ့ဘူး။ အဲဒါကြောင့် အမရပူရမှာ
ကောက်ရတဲ့ ရွှံ့ကစားစရာသုံးမျိုးပဲ ပြောစရာရှိပါတော့တယ်။ တစ်ခုကတော့
ပါးစပ်ဟနေတဲ့ ခွေးလိုထင်ရတဲ့ အကောင်တစ်ကောင်ရဲ့ ခေါင်းပိုင်း (ပုံ ၄၂)
ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက ချိုးရုပ်ကလေးပါပဲ(ပုံ ၄၃)။ အခု လုပ်တုန်းလုပ်ဆဲ

ပုံ (၄၂) ကောက်ရတဲ့ အမရပူရကစားစရာ

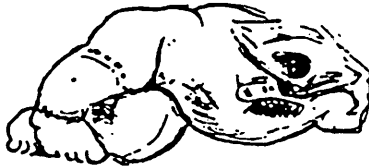
ခွေးရွှံ့ရုပ်က ခေါင်းပိုင်း။

ပုံ(၄၃)

ကောက်ရတဲ့ အမရပူရချိုးရွံ့ရှပ်က ခေါင်းပိုင်း။

ချိုးရပ်နဲ့ မခြားပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကိုယ်လုံး နည်းနည်းသေးပြီး ဒီဇိုင်းအနေနဲ့ ပိုသွက်လက်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခု ကောက်ရတဲ့ ကစားစရာကတော့ ခေါင်းနဲ့လက်မ မပါတော့တဲ့ ကလေးငယ်တစ်ယောက်ရဲ့ အရုပ်ပါပဲ။ မြေနုတ်ချောင်းထားပုံကြည့်ပြီး အင်မတန် အချိုးကျမယ့် အရုပ်ပဲလို့ တွေးမိတယ် (ပုံ ၄၄)။

ပုံ(၄၄) ကောက်ရတဲ့

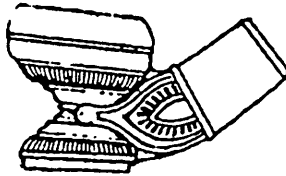
အမရပူရကစားစရာကလေးရွံ့ရှပ်အောက်ပိုင်း။

အပြည့်အစုံသာရှိရင် ကမ္ဘာကျော်အောင် ကောင်းမယ့် ဒီဇိုင်းပဲလို့ ထင်မိတယ်။ အဲဒါအပြင် ကောက်မရပေမဲ့ ကလေးကစားတဲ့ အိုးပုတ်တွေတော့ အိုးစပေါ်ချိန်က စပြီး အခုအထိ ရှိနေတာပဲလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

မြေနားတောင်းတွေကတော့ ရှေးဟောင်းသုတေသနက တူးတိုင်းတွေ ပါတယ်။ ပိဿနိုးမှာ တစ်ဖက်ရှုကား မြေနားတောင်း (အောင်သော်၊ ပိဿနိုး၊ ပုံ ၇၉/၁၂) တစ်ခုတွေ့တယ်။ အဲဒီလိုပဲ မြေပုတီးကိုလည်း အများကြီး တွေ့ရပါတယ်။ (အောင်သော်၊ ပိဿနိုး၊ ပုံ ၇၇)။

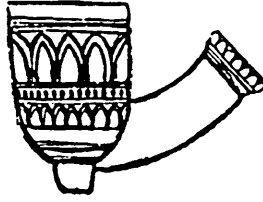
မြန်မာအိုးသမိုင်း ပြည့်စုံစာတမ်း (၈)

ကောက်ရတာအများဆုံးက မြေဆေးတံပါပဲ။ မြေဆေးတံကိုရလို့ ဘယ်ခေတ် ဘယ်အခါက အသုံးပြုခဲ့တဲ့ ဆေးတံရယ်လို့ ပြောဖို့ခက်တယ်။ တချို့ကတော့ လွယ်လွယ်ပဲ အဝမှာတွေ့ရင် အဝခေတ်ဆေးတံ၊ ရွှေဘိုမှာတွေ့ရင် ရွှေဘိုဆေးတံ လုပ်လိုက်ကြတယ်။ ဒီလိုပြောတာ မှန်ဖို့ထက် မှားဖို့ကများတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ချိန်ထိ တံတားဦးနားမှာ မြေဆေးတံလုပ်တုန်းဖြစ်တယ်။ ခုအထိ ပူတာအိုမှာ မြေဆေးတံသုံးတုန်း၊ ချင်းတောင်မှာ မြေဆေးတံသုံးတုန်းပါပဲ။

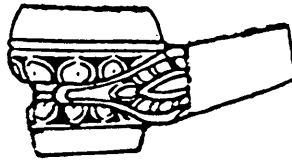
ပုံ(၄၅)

ပြီးတော့ အဝနားကလုပ်တဲ့ ဆေးတံကို ဗမာဘုရင်ခေတ်အဆက်ဆက်က ဗမာစစ်သည်တွေ သယ်ဆောင်သွားလို့ မိုးနဲ၊ မိုးဇြဲ၊ သီပေါ၊ ကျိုင်းတုံဆိုတာ မျိုးတွေမှာ သွားတွေ့တာလည်း ရှိပါတယ်။ မြေဆေးတံက ပုံသွင်းရတာမို့ ဒီလို ဒီဇိုင်းဆိုရင် ဒီခေတ်လက်ရာပဲလို့ ပြောဖို့ခက်တယ်။ မြေပုံဘုရားကိုလည်း ပုံသွင်း

ပုံ (၄၆)

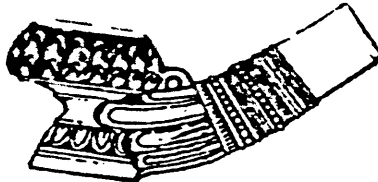
တာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ မြေပုံဘုရားမှာတော့ ပုံသွင်းတဲ့ခေတ်က လက်ရေးနဲ့ အလှူရှင် နာမည် ပါတတ်တယ်။ အဲဒါကို အမှတ်အသားလုပ်ပြီး ဘယ်ခေတ်လက်ရာလို့ ပြောနိုင်ခဲ့တယ်။ ဆေးတံကျတော့ ဘာစာမှ ရေးထားတာမျိုး မတွေ့တော့ ဘာမှ မပြောတတ်တော့ဘူး။ (ပျူဒဂီဆိုတာလည်း ဒီပြဿနာမျိုးပါပဲ။ ဒဂီပေါ်မှာ

ပုံ (၄၇)

ဘာစာမှမပါလို့ အမှန်းအဆတွေ သာသာထိုးထိုးနဲ့ ပြောနေကြရတယ်။ သိပ်ပိုင် တာမဟုတ်ဘူး။)

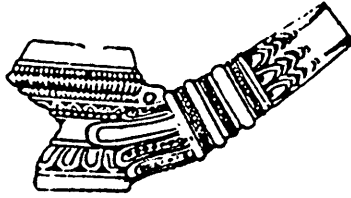
အဲဒါကြောင့် မြေဆေးတံအကြောင်းပြောရင် အရောင်နီတယ်၊ မည်းတယ်၊ ကြေးပြားအုပ်တယ်၊ ငွေပြားအုပ်တယ်ဆိုတာမျိုး ပြောနိုင်တယ်။ နောက်တစ်ဆင့် တက်ပြီး ဒီခိုင်းအခြေခံ တစ်ဆယ့်တစ်မျိုးထဲမှာ ဒီဆေးတံကတော့ ဘယ်အမျိုးပဲလို့

ပုံ (၄၈)

မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

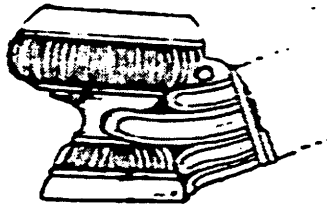
၇၇

ပုံ(၄၉)

ပြောနိုင်သေးတယ်။ ဒါထက်ပိုပြောရင် မှန်ဖို့ထက် မှားဖို့က များတယ်လို့ပဲ ထပ်ပြောပါရစေ။

ဆေးတံဒီဇိုင်းအခြေခံက (၁) သပိတ်၊ သပိတ်ခြေနဲ့ အတံဖြစ်တယ် (ပုံ

ပုံ(၅၀)

၄၅)။ နောက်တစ်မျိုးက (၂) ကြာအိုး၊ ကြာရိုးနဲ့ အတံပါပဲ (ပုံ ၄၆)။ အဲဒါက နောက် တစ်ဆင့်တက်ပြီး (၃) သပိတ်၊ ကြာမှောက်၊ ကြာလှန် သပိတ်ခြေနဲ့ အတံ (ပုံ ၄၇) ဖြစ်လာသေးတယ်။ ဒီပုံကနေပြီး နောက်တစ်ဆင့် ထပ်ပွားတဲ့ ပုံစံကတော့ (၄ သပိတ်ကို ကြာပန်းနဲ့ လုံအောင်ငုံပြီး အတံကို ပိုပြီး လှပအောင်

ပုံ(၅၁)

၇၈

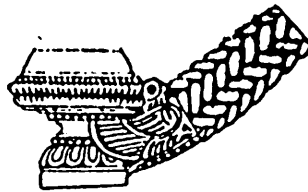
ဒေါက်တာသန်းထွန်း

လုပ်လာတယ် (ပုံ ၄၈)။ ဒီပုံကနေပြီး ဆင့်ပွားနှစ်ပုံကို တွေ့နိုင်ပါသေးတယ်။ တစ်ပုံကတော့ (၅) သပိတ်ကို ပြန်ဖော်ပြီး ကြာက မဝီမသအဆင့် လျော့သွားတယ်။ အတံမှာလည်း ပန်းပိုလာသေးတယ် (ပုံ ၄၉)။ နောက်တစ်ပုံကတော့ (၆) အလှအပ

ပုံ(၅၂)

တွေကို စတီလောက်ပဲ ထည့်ထားတဲ့ ပုံစံ (ပုံ ၅၀) ပါပဲ။ အဲဒီပုံက ရိုးသွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ လှနေပါသေးတယ်။ ပိုသွက်တယ်တောင် ထင်မိပါတယ်။ (၇) သပိတ်ကို ကြာခံမြဲ ခံပေမဲ့ အတံကို အရင်းမူလထားတဲ့ဒီဇိုင်း ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒီအတံရဲ့ အဖျားဟာ ပန်းသက်သက်လည်း ရှိတယ် (ပုံ ၅၁)။ ကရဝိတ်ငှက်ပါတာလည်း

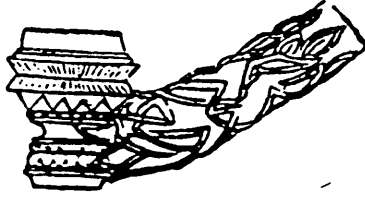
ပုံ(၅၃)

ရှိတယ် (ပုံ ၅၂)။ အခုပြောပြတဲ့ ပုံတွေက အိုးထက် အတံကို ပိုပြီး လှပဆန်းကြယ် အောင် လုပ်တယ်လို့ ဆိုရပါမယ်။ အတံကို အလေးပေးတာ နောက်နှစ်မျိုး တွေဖူးပါသေးတယ်။ (ပုံ ၅၃-၅၄)။

ဆေးတံအိုးမှာ အလှဆင်ဖို့ ကြာပန်းကို စွန့်ခဲ့တဲ့ ဒီဇိုင်းလည်း ရှိပါသေးတယ်။ အဲဒီအထဲက တစ်မျိုးကတော့ (၈) ဆေးအိုးကို ခြောက်မြောင့်လုပ်ပြီး ပန်းခြောက် ပွင့် ဖော်ထားတယ်။ (ပုံ ၅၅)။ ပြီးတော့ နောက်တစ်မျိုးက (၉) ခြူးပန်းအရွေအလိပ်

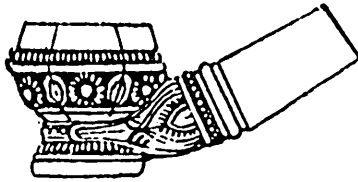
မြန်မာ့အိုးသမိုင်း

၇၉

ပုံ (၅၄)

တွေနဲ့ပဲ ဆေးအိုးနဲ့ အတံကို အလှဆင်ထားတယ် (ပုံ ၅၆)။ အခုလို မြေဆေးတံမှာ ကြာကို အရင်းမူလပြုတဲ့ ဒီဇိုင်း၊ တခြားပန်းကို သုံးတဲ့ဒီဇိုင်း၊ ငှက်ကိုသုံးတဲ့ ဒီဇိုင်း ရယ်လို့ အခြေခံသုံးမျိုးရဲ့ မူကွဲတွေကို တွေ့ရပြီးတဲ့နောက် (၁၀) မျောက်မိကျောင်း

ပုံ (၅၅)

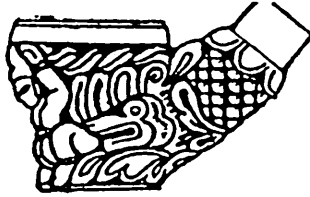
ဒီဇိုင်းကို စစ်တွေခရိုင် မြောက်ဦးမှာ တွေ့ခဲ့ရဖူးပါတယ်။ (ပုံ ၅၇)။ နောက် အမရပူရ မြို့တွင်း နန်းမတော်ရပ်မှာ ကောက်ရတဲ့ (၁၁) ဘီလူးဆေးတံအိုးလည်း ရှိတယ် (ပုံ ၅၈)။ အခုပြောခဲ့တဲ့အတိုင်း မြေဆေးတံကို အခြေခံပုံစံ ၁၁ မျိုးလောက် တွေ့ရ

ပုံ (၅၆)

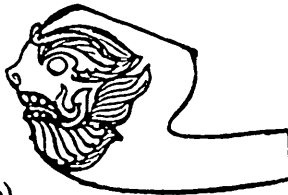
ပေမဲ့ ဘယ်ပုံစံကို ဘယ်ခေတ်က လုပ်တယ်၊ ဘယ်ပုံစံကတော့ ဘယ်ဒေသကသာ သုံးတယ်လို့ မပြောနိုင်ပါဘူး။

ပြောပြီးသမျှ မြေအုတ်၊ မြေတံဆိပ်၊ မြေပုံဘုရား၊ မြေဇာတ်ကွက်၊ မြေကစား
စရာ၊ မြေနားတောင်း၊ မြေပုတီးစေ့၊ မြေဆေးတံတွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လူမှုဓလေ့

ပုံ (၅၇)

အနုပညာလက်ရာနဲ့ တွေးခေါ်ယုံကြည်မှုတွေရဲ့ သရုပ်ပြ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်လို့
သူတို့က ဆက်သွယ်ပြီး သမိုင်းဇာတ်ကြောင်း အတော်များများ သိရတယ်။

ပုံ (၅၈)

(ကောက်ရထားတဲ့ အိုးကွဲတွေကို ပုံပေးလိုက်ပြီး
အိုးသမိုင်းဖြစ်အောင် အစဖော်ပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်
ကတော့ ပန်းချီဆရာဦးကျော်ငြိမ်းရဲ့သား
ပန်းချီပန်းပုဆရာ မောင်ဝင်းမောင်ပါပဲ)

ရှာဖွေဆက်စပ်ပြီး စစ်ဆေးလေ့လာရကျိုးနပ်တယ်။

ရှေးဟောင်းသုတေသန တူးဖော်ရေးကြောင့်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကောက်ရတာကိုပဲ
ဖြစ်ဖြစ်၊ နောက်ထပ် ပစ္စည်းတွေပေါ်လာပြီး သိခွင့်မြင့်ခွင့်ရပါရင် အခု လေ့လာတင်
ပြတာတွေကို ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်နိုင်လိမ့်ဦးမယ်လို့ မျှော်လင့်ထားပါတယ်။

